EMISIJA “ZUMIRANJE”, 11. JANUAR, 20 ČASOVA, WWW.VREME.COM

BiH 4 KM; Hrvatska 19 KN; Makedonija 150 DEN; Crna Gora 2.00 EUR; Slovenija 2.80 EUR; Austria, Greece 3.00 EUR; Germany 3.50 EUR; Switzerland 6.00 CHF cena 200 DIN

01253
9 770353 802002

VREME

broj 1253
8. januar 2015.

LIČNOST GODINE: OLJA BEĆKOVIĆ

SVAKO RAZUMAN TREBA DA GA SE PLAŠI

telenor | banka

SKRIVENE RADOSTI, NE TROŠKOVI

PROGRESIV TEKUĆI RAČUN

BEZ PROVIZIJE

Uz mesečno održavanje u iznosu od 300 dinara, viševalutni Progresiv tekući račun ti omogućava niz usluga bez skrivenih nadoknada i provizija. Otvori ga bez odlaska u banku – popuni zahtev putem Telenor banka mobilne aplikacije, a ugovor ti isporučujemo na kućnu adresu. Otkrij tekući račun koji ti daje više.

Sva plaćanja u zemlji	BEZ NAKNADE
(Re)Izdavanje osnovne kartice	BEZ NAKNADE
Isplata gotovine na bankomatima drugih banaka u zemlji	BEZ NAKNADE Prvih 5 podizanja mesečno
Sve notifikacije	BEZ NAKNADE

www.telenorbanka.rs
Kontakt centar 063 9005*

* Pozivi iz Telenor mreže su besplatni, dok se pozivi iz drugih mreža tarifiraju po cenovnicima definisanim u tim mrežama.

SVUDA GDE SI TI

VREME

BROJ 1253
8. januar 2015.

izdavač
NP "VREME" d.o.o.
Trg Republike 5, Beograd

direktor
Stevan Ristić

pomoćnik direktora
Vojislav Milošević

finansijski direktor
Daniela Vesić

glavni urednik
Dragoljub Žarković

odgovorni urednik
Filip Švarm

pomoćnici glavnog urednika
Jovana Gligorijević, Momir Turudić

sekretarijat
Ana Aleksić

redakcija
Aleksandar Anđić (foto), Muharem Bazdulj, Dimitrije Boarov, Slobodan Bubnjević, Sonja Ćirić, Zora Drčelić, Slobodan Georgijev, Nebojša Grujičić (kultura), Andrej Ivanji (svet), Jelena Jorgačević, Tatjana Jovanović, Jasmina Lazić, Zoran Majdin, Radmilo Marković, Saša Marković, Ivana Milanović Hrašovec, Milovan Milenković, Milan Milošević, Teofil Pančić, Saša Rakezić, Mirko Rudić, Tamara Skrozza, Zoran Stanojević, Tatjana Tagirov, Dragan Todorović, Tanja Topić, Biljana Vasić, Miloš Vasić, Marija Vidić, Ljubomir Živkov

dokumentacija
Dragoslav Grujić (arhiva)
Jelena Mrđa (foto)

tehnička redakcija
Ivan Hrašovec (ur.), Tanja Stanković, Vladimir Stankovski, Slobodan Tasić;
lektori: Katarina Pantić, Živana Rašković, Ivana Smolović;
korektori: Nikola Dragomirović, Marko Tasić, Stanica Milošević

internet izdanje
www.vreme.com
Marjana Hrašovec

prodaja i pretplata
Nikola Ćulafić, Milan Radović

računovodstvo
Slavica Spasojević

marketing
Aleksandar Aleksić (direktor)

e-mail: redakcija@vreme.com
telefon redakcije: 011/3234-774
telefaks: 011/3238-662

štampa
Rotografika, Subotica

ISSN 0353-8028
COBISS.SR-ID 16907266

SAVET ZA ŠTAMPU
Brzo, besplatno, pravično.

04 Ličnost godine: Olja Bećković

14 Kolubarska bitka za 21. vek:
Ispumpavanje kopa i budžeta

19 Pregovaranje o notarima:
Red optimizma i red neizvesnosti

20 Umesto odgovora Aleksandru Vučiću:
Goli kralj

22 Lokalni izbori u Mionici:
Nedelja posle "plebiscitarne podrške"

24 Početak „Zumiranja":
Čestitost u današnje vreme

28 Portret savremenika: Kapetan Dragan Vasiljković (Daniel Snedden)

30 Reforma:
Zakon se mora dosledno sprovoditi

32 Elitna prostitucija: Oro i Sup

35 Nuspojave:
Končititna sestra i drugi fenomeni

KULTURA

36 Propagandni plakat, strip i karikatura u okupiranoj Srbiji: Jugoistočno od pakla

40 Književnost: Islandski krimić

42 Knjige:
„Putopis po sećanju" Ranka Bugarskog

SVET

44 Prevremeni izbori u Grčkoj:
Ko se boji radikalne levice

48 Protesti protiv muslimana u Nemačkoj:
Evropske patriote protiv islamizacije zapada

52 Ateisti, ugrožena manjina:
Stradanje nevernika

MOZAIK

56 Kako tri generacije u Srbiji koriste svoje vreme: Dnevnik rasipnika vremena

61 Navigator: Povratak u govornicu

62 Vreme uživanja: Trideset tri

Elektroprivreda Srbije je na tenderu za sanaciju najznačajnijeg rudnika u Srbiji dodelila posao konzorcijumu bez iskustva, čime je dodatno uvećala cenu čitavog posla

PIŠE: ALEKSANDAR ĐORĐEVIĆ

Aprila 1941. godine, odmah nakon što je ustoličena okupaciona vlast u Srbiji, pri nemačkoj komandi je osnovano Propagandno odeljenje Jugoistok, telo koje je bilo direktno podređeno nacističkoj propagandnoj vrhuški

PIŠE: SAŠA REKEZIĆ

Posle neuspeha grčkog parlamenta da izglasa novog predsednika Republike, za 25. januar raspisani su prevremeni parlamentarni izbori. Grci se lome između želje za ukidanjem strogih mera štednje koje obećava radikalna levica SIRIZA i straha od radikalnih promena i eventualnog izlaska iz evrozone koji potpiruju Berlin i Brisel

PIŠU: GEORGIOS STAMKOS, MILICA KOSANOVIĆ

Na naslovnoj strani: Olja Bećković
Foto: M. Milenković

SVAKO RAZUMAN TREBA DA GA SE PLAŠI

Intervju koji je sa Oljom Bećković vođen dan nakon martovskih izbora 2014. ("Vreme", br.1211) završio se pričom o umoru od neizvesnosti i stalnoj zebnji od naslovnih strana. Rekla je tom prilikom da "postoje razni načini kako oni mogu da te se ratosiljaju i u tom smislu osećaš se kao u horor filmu". Ova tegobna slika pokazala se kao proročanska, jer je samo tri meseca kasnije vodila svoju poslednju emisiju na TV B92.

Iako se "Utisak nedelje" emitovao od 1991. i ugostio, između ostalih, mnoge protivnike Miloševićevog režima, a kasnije i oponente svih potonjih vlasti, niko se do prošle godine nije dosetio da ga potpuno ukine. Kao mesto na kojem su se ukrštala različita viđenja naših života, "Utisak" je bio svojevrsni simbol civilizovanog dela Srbije, a način na koji je posle skoro četvrt veka uklonjen s ekrana postao je paradigma onoga u šta se Srbija ubrzanim tempom pretvara. Proglašavajući Olju Bećković za Ličnost godine, uredički kolegijum "Vremena" saopštio je da je autorka "Utiska nedelje" odigrala ključnu ulogu u odbrani slobode javnog govora, novinarske profesionalnosti i ljudske pristojnosti. O tome su, uostalom, svedočile i brojne nagrade koje je za svoj rad dobila – između ostalih, bila je prva dobitnica nagrade "Osvajanje slobode", a baš 2014. primila je nagradu "Vitez profesije", kao i najuglednije novinarsko priznanje, nagradu "Jug Grizelj".

Koliko god impresivna bila, zvanična biografija Olje Bećković ipak ne otkriva koliko je bio dug i ponekad mučan put do "Utiska" kakvog smo ga znali, i do Olje kakvu poznajemo. U njoj se ne pominju limene papilotne i kombinezoni, učenje kako da se rukuje i veridba plastičnim prstenom, a ne objašnjava se ni kako jedan telefonski poziv ili jedna reč u komadu Tenesija Vilijamsa može sudbinski da utiče na nečiji život. Zvanična biografija takođe ne beleži kako se oseća majka čiji se sin – samo zbog njenog posla – nađe na naslovnim stranama tabloida, ali ni šta sve može da podrazumeva jedan poziv u Jajince. Upravo o tim temama – na prvi pogled nepovezanim sa zvaničnom biografijom – pričali smo s Oljom Bećković u poslednjim danima decembra.

foto: M. Milenković

LJUDMILA I OLJA U 24 KVADRATA

Pre nego što smo se rodile Ljudmila i ja, mama (Vera) i tata (Matija) živeli su u iznajmljenoj sobi u Vasinoj ulici. Gazdarica im je rekla da se pakuju napolje čim se rodi dete. Pritom, niko ni sanjao nije da neće da se rodi dete, već deca. Bili su tu i oni filozofi koji su govorili "kakva lepa trudnica", "kakva ravna kičma", "sigurno će biti sin". U to da će biti sin nije bilo nikakve sumnje.

Mamin termin bio je 25. maj, ali je ona htela da za Prvi maj ide kod nekih rođaka u Obrenovac. Tata nije hteo ni da čuje za to. Dan pred praznike pričali su o tome dok su šetali Knez Mihailovom i zbog toga su se tu na ulici i posvađali. Mama je otišla u sobicu u Vasinoj, a tata svojim putem. Kada se vratio te noći, gazdarica mu je rekla da je krenuo porođaj i da je mama otišla. Stigao je u Višegradsku, rekao ime i prezime i žena na šalteru mu je saopštila da je dobio ćerku. Ali, to je u njegovoj glavi bila greška, jer je očekivao sina. Okrenuo se i pošao napolje. Čim se okrenuo, žena je viknula: oprostite, gospodine, i njemu se odjednom sve uklopilo – jer, znao je i sam da je greška.

Umesto da mu kaže da je sin, rekla mu je: "Ne ćerka. Dve ćerke." Bio je zapanjen. Iz govornice ispred bolnice pozvao je Miodraga Bulatovića, a ovaj mu je, kad je čuo da je Vera rodila dve ćerke, rekao: "Takve stvari nisu za zezanje."

To je, dakle, bila situacija. Imamo dvoje dece i na ulici smo. Sve je rešeno tako što je tata slučajno nabasao na kolegu iz Udruženja književnika, koje je imalo nekakve stanove na lageru – sticajem okolnosti, to je tada bio stan od 24 kvadrata u Ulici 27. marta. Uzeo je ključeve i s njima u ruci odmah otišao do porodilišta.

"Imamo stan!", vikao je ispod prozora.

"Koliko košta? Koliko košta?", dovikivala mu je mama.

"Ne košta! Naš je, naš!"

Nekoliko dana kasnije, u taj su stan uneli dve pletene korpe u kojima smo bile nas dve i jedan veliki dušek. Stalno su prepričavali tu scenu i kako su tada govorili: "Vidi što nam je lepo." Posle tih korpi imale smo dva spojena kreveca. Kad god bi neko dolazio u goste – a tada se išlo u goste, i kuća nam je stalno bila puna – preko rešetki na krevecima stavljali su ćebence da ne možemo da vidimo. Nije bilo nikakve pobune, to je za nas bilo laku noć. Ipak, sećam se kako smo prstićima pokušavale da pomerimo to ćebence, da malo snimimo šta to oni tako fantastično rade.

U tom stanu živele smo do prvog razreda osnovne, kada smo se preselile na Konjarnik i dobile svoju sobu.

VERENA ZA DUŠKA

Svako veče je kod nas neko bio. Dolazili su Duško Radović, Steva Raičković, Borislav Mihajlović Mihiz, Aca Antić, Milovan Đilas, Zdravko Šotra, razni svet se okupljao. Kao mala, nisam imala osećaj da su oni nešto posebno, da su neke face, ali sam htela da se udam za Duška Radovića. Mislila sam da je to najlepši čovek svih vremena. Imala sam ideju da kad si mali, jednom porasteš, a da onaj što je porastao, stalno ostaje porastao; da baba zauvek ostaje baba. Tako sam i zaključila: super, samo ja da porastem, a Duško će da ostane isti kakav je i sad. Tu se već videla razlika između mene i Ljudmile, pošto sam ja mislila da je Duško najlepši na svetu, a ona je isto to mislila za Šotru. Pritom, Duško je imao one bore i spuštene obraze, i delovao je nekako topao, i nežan, i mek, a Šotra je bio pravi lep čovek, čovek sa stilom.

Pošto je znao šta osećam, Duško mi je čak na pijaci kupio i nekakav "vereničk prsten", ogroman, plastični, i ja sam to sa oduševljenjem nosila. Bila sam "verena" i ta naša "romansa" trajala je godinama. Kad otputujemo kod babe u Kolašin, on nam je plaćao kad bismo ga sanjale. Javiš mu da si ga sanjala i on ti pošalje pare – stodinarku selotejpom zalepljenu za razglednicu.

ZA LEPOTU MORA DA SE TRPI

Ljudmila i ja smo i inače bile potpuno različite. Ja sam bila žensko hiljadu na sat, a ona je bila muškarača. Njoj su kupovali pištolje na kapisle i fenomenalno se igrala klikerima, a moje želje bile su one kičerske – recimo, da mi mama kupi lutku u venčanici, mlâdu. Baš u vreme kada sam bila "verena", a imala sam četiri godine, insistirala sam da spavam u kombinezonu. Nikom nije bilo jasno otkud to, gde sam to čula, gde sam videla taj uzor, ali to je moralo da se trpi, da mi se uveče obuče kombinezončić i da mi se stave one limene papilotne. To je bio jedini uslov da uopšte odem na spavanje. Mama mi je objašnjavala da će to da me boli, ali ja sam verovala u onu mudrost da za lepotu mora da se trpi.

To me je jako dugo držalo, celu osnovnu školu, uprkos tome što je mama bila užasnuta i bespomoćna i što je sve pokušala ne bi li me nekako prizvala svesti. U osnovnoj školi izgledala sam kao

ona filmska Žuta, to je bio moj stil: nosila sam štikle i raskopčane košulje, imala iščupane obrve i umesto njih neke linijice nad očima. Stalno sam nešto žurila da odrastem.

Tada je postojao onaj uređaj "figaro" za uvijanje kose, i nisam odlazila u školu dok njime ne uvijem šiške na spolja. Ali, pošto sam to radila rano ujutro, tako sanjiva uvek bih se opekla i redovno sam imala trag vrelog "figara" na čelu.

Onda sam negde u novinama pročitala da je, ako hoćeš da ti sijaju oči, dovoljno da u njih kapneš nekoliko kapi limuna. Radila sam to skoro nedelju dana, sve dok me mama nije uhvatila. Te bolove ne mogu ni da opišem. Kad kapneš kap limuna, par minuta ti sve bruji i moraš da se držiš za glavu da bi ti bilo lakše. Ali, kao što sam sa četiri mislila da za lepotu treba trpeti, tako sam mislila i sa

dvanaest. I naravno da sam imala sjaj u očima, ko ga ne bi imao...

Imala sam i neke druge ideje o ženstvenosti. Osim stila odevanja, bilo je tu i afektiranje bez kraja i konca. Mamu je i to užasavalo. Kad god bih krenula negde u grad, ona bi mi s vrata dovikivala: "Molim te samo da ne afektiraš."

Htela sam uvek da budem u centru pažnje. Na putu ka samoposluzi zamišljala

ĆERKA I OTAC: Olja i Matija Bećković

sam da me snimaju kamere. A kad te snimaju kamere, hodaš na poseban način i ne opuštaš se nijednog trenutka.

DRAMA

Jedan od vrhunaca ženstvenosti bio mi je da si stalno u nekoj drami i da si stalno nešto tužna, stalno si neka tragična dramska ličnost. Recimo, stalno sam bila zaljubljena, a moj način da dođem do svog predmeta obožavanja svodio se na to da sednem u neki ćošak i da onda dam sve od sebe da na neku foru isteram suzu. Sve s idejom da taj dečko priđe i pita: "Šta ti je?"

A ja da mu kažem: "Ništa."

Naravno, ta mi se želja nikada nije ostvarila. I tako su se svi provodili, a ja sam jedina sedela sa strane i trudila se da zaplačem. Sve žurke su mi tako propale.

Nažalost, to sa dramom meni je i uspelo. Kada imaš u vidu šta se meni sve u životu desilo, čini se da sam na kraju, kada više nisam želela da budem tragična ličnost, to ipak postala. Međutim, tada sam navukla svoj osmeh i zadržala ga zauvek. Sve nekako obrnuto.

Kad nisam imala nikakav problem u životu, htela sam da plačem. Kada su krenuli da se ređaju, bila sam u fazonu "nije mi ništa". I gluma mi je dosta pomogla u tom ozdravljenju. Oni te na tom fakultetu zdrobe i na kraju te vrate na ono što si u suštini ti.

ĐIDO I PALČEVI

Milovan Đilas me je naučio da se rukujem. Kada je jednom došao kod nas, pružio mi je ruku, a ja nisam znala kako da mu odgovorim, pošto za rukovanjem do tada nisam imala potrebu. Pružila sam mu ruku onako, "mrtva riba" fazon. Na šta mi je on rekao da to tako ne ide i naučio me da palac mora da "uđe u palac".

Sećam se jedne Evrovizije i da su pobedili Ambasadori i Ismeta Krvavac. Ona mi se užasno dopadala, a zbog naočara za sunce koje je nosila prvi put sam poželela da ih imam i ja: bile su to naočare kao današnje "rej ban", sa plavim staklima, a u optici u Knez Mihailovoj koštale su 26 hiljada. To je za mamu i tatu bila nezamisliva suma.

Baš kada je Đido bio kod nas, ispričala sam im o tim naočarima. On mi je odmah zakazao sastanak za sutradan u podne na Studentskom trgu i kupio mi te naočare.

Kad smo bile drugi razred, on i njegova žena su nam, recimo, doneli knjigu o tome kako nastaju bebe. Ne sećam se da nam je iko pre o tome govorio i bilo je stvarno hrabro s njegove strane da se umeša u to.

Pre dve godine, bila sam na moru i Vučić me zove telefonom: "E, pa dobro, onda bismo mogli da se čujemo i konačno bi mogla da dođeš kod mene u Jajince." Kada smo završili razgovor, pozvala sam tatu, rekla mu da imam ozbiljnu situaciju i prepričala mu to za Jajince. "Moram da mu kažem da je on nešto pogrešno ukapirao, da misli da sam ja išla u neke razne Jajince i kod Tadića i kod Koštunice, da on uopšte ne shvata da nisam imala tu vrstu privatne relacije s bilo kojim političarem. Moram to da mu kažem. Da možemo da se nađemo na Trgu Republike, da popijemo kafu, ali da Jajinci ne dolaze u obzir." Ćale na to kaže: "Preozbiljna si, nema potrebe za dramatičnim objašnjenjima. Polako, smislićemo nešto." Posle pet minuta stiže mi SMS: "Ovako ćeš mu reći: U Jajince niko dosad nije išao dobrovoljno, pa neću ni ja."

ZNAM ŠTA GOVORIM

Posle trećeg razreda gimnazije, zaključila sam da mi je toga dosta, da treba da se ode na fakultet i da je gluma najbolja ideja, jer tamo je to bilo moguće. Ako položiš prijemni, imaš diferencijalne ispite i kraj. To sam i uradila. Položila sam iz prve i postala studentkinja.

Za mog tatu, upis na Akademiju bio je jedna od najšokantnijih odluka u mom životu. Ipak, prihvatili su to kao "sve je u redu". To je inače bio jedan od sistema vaspitanja, da se ne "pecaju" i da to ne shvataju ozbiljno – ako se oni ne upecaju, i ti ćeš zaboraviti tu idiotsku ideju. »

IZ PORODIČNOG ALBUMA OLJE BEĆKOVIĆ: Devojčica; glumica; sa suprugom Vladom; sa sestrom Ljudmilom; sin Luka

Foto: Goranka Matić

Pošto je nisam zaboravila, prešli su na sledeći korak. Mama je fenomenalno kuvala i redovno su se pravili nedeljni ručkovi, na koje je uvek neko dolazio. Sećam se da su tada pozvali Miru Miočinović, ženu Danila Kiša, pošto je predavala istoriju jugoslovenske drame, a znali su i da je volim. Ona je bila zadužena da mi objasni da je to potpuno pogrešan izbor i da to ne bi trebalo da uradim. Ja sam sve mudro slušala, baš kao što sam slušala i kada mi je tata čitao Andrićeve citate i razgovore sa Gojom, gde se on ruga pozorištu. Pažljivo sam pratila, svemu tome se divila i spremala prijemni.

A prijemni je takođe bio deo tog mog paćeničkog pristupa životu. Izabrala sam da recitujem Desanku Maksimović i pesmu *Po rastanku*. Sa 17 godina recitovala sam "Nekad sam bila dobra i mlada, i poverljiva i puna nada, nekada pre...". Ništa bolje nije bilo ni sa monologom. Tu sam izabrala jedan Stelin monolog iz *Tramvaja zvanog želja* Tenesija Vilijamsa. Ona tu sedi i silno drami, svađa se sa sestrom i kaže joj nešto u stilu "ti si se dobro provodila, dok sam ja sahranjivala majku...". E sad, u tekstu koji sam imala bila je i jedna štamparska greška, koju nisam primetila pošto je u pitanju bila reč koju retko ko koristi. Pisalo je: "A onda si ti razgoračila oči." I ja sam to tako izgovorila. Profesor Predrag Bajčetić me je zaustavio i pitao: "Šta je uradila?" Pošto mi je već tada bilo jasno da je moj najozbiljniji problem dikcija, pomislila sam da sam tu nešto pogrešila. Vratila sam se, ponovila i dodatno nagazila, još jasnije i razgovetnije izgovarajući to "razgoračila".

Bajčetić me je opet zaustavio i pitao: "Da nije razrogačila?"

"Ne. Znam šta govorim", odgovorila sam, na šta je publika krenula da jeca od smeha, sa sve članovima ispitne komisije.

U stvari, primljena sam direktno. Nisam ja na prijemnom mogla da prikažem nikakav dar, sve što sam spremila bilo je pogrešno izabrano, ali sam u tom trenutku verovatno pokazala ludost i šarm, snalažljivost da se izvučem iz nečega. Prošla sam na foru.

ČEKAJUĆI OTVARANJE

Ne znam zašto sam mislila da treba da budem baš glumica. Išla sam u dramsku sekciju u "Krsmanac", volela sam, ali zašto sam toliko zapela, nije mi jasno. Međutim, kada sam već bila tu, odlučila sam da je to jedino što želim u životu, jedino što umem i jedino što me može usrećiti.

Na Akademiji sam se prilično mučila, ali bih sve to ponovila iz početka. To je za mene bilo dragoceno iskustvo, kao neka psihoterapija. Ti tu prolaziš kroz sebe i nema ništa od onoga što si očekivao. Ideja da će sada neko da te tapše po ramenu,

Tokom proslave 20. oktobra u Skupštini grada startovala sam Slobu Miloševića. Pružila mu ruku, predstavila se, on se predstavio. Umesto da ga odmah pitam to što sam htela, gubila sam vreme. Na kraju, uspela sam da ga pitam samo: "Da li biste bili raspoloženi da date izjavu za Studio B?", na šta mi je on odgovorio: "Da, ali nekom drugom prilikom." Šta sam htela da ga pitam? Nosili su oko nas poslužavnike s ćevapima i ja sam mislila da ću da ga "razvalim" ako ga pitam: "A šta mislite, da li i narod u Kninu sada jede ćevape?" U svakom slučaju, vratila sam se, saopštila Lili da imam ekskluzivnu izjavu Slobodana Miloševića, svi su se spremili da to bude udarna vest, da bi se u montaži utvrdilo kako se snimatelj toliko uplašio da je zaboravio da pritisne dugme za snimanje. Ipak, to je bio razlog što su mi ponudili da se zaposlim za stalno

da te veliča i govori kako si veličanstven, potpuno je pogrešna. Baš naprotiv. Svi će da ti kažu da ne valja ništa, da uopšte nisi veličanstven, da ne znaš da govoriš, da ne znaš da hodaš, da glupo izgledaš. Osećala sam se užasno. Ako sam do tada i imala neku sigurnost, na Akademiji sam je skroz izgubila. Postala sam totalno nesigurna i stalno mi se činilo da smetam ozbiljnim, talentovanim glumcima.

Užasno sam se stidela i mislila sam da sam im ja prepreka da svoj posao urade najbolje moguće. Baš se nisam osećala dobro. A suština je da nisam imala dara za to, da nisam darovita glumica.

Retko ko to sebi prizna. Kroz Akademiju prođe milion ljudi, a osim sebe ne znam nikog ko je rekao "ja nisam talentovan za ovo". Grad je i dan-danas pun ljudi koji čekaju uloge, koji sede i veruju u priču "nikad ne znaš kada će to da se desi". To su nam tamo i govorili – samo ti radi na sebi, prihvataj male uloge, pa će neko da te vidi.

Nisam se, dakle, osećala dobro, ali imala sam nadu da će se desiti nešto i da ću se "otvoriti". Bilo mi je jasno da se nisam otvorila i da nisam u stanju da se pustim. Ja sam na sceni sebi bila dodatna publika. Sve vreme čujem sebe, sve vreme sebe kontrolišem, sve vreme pratim svaki pokret i uopšte nisam mogla da izađem iz uloge posmatrača. Ali, mislila sam, ako ti uleti prava uloga, pravi reditelj koji ume da te "raspakuje", to bi moglo da se desi.

ZORAN R.

Profesor Milenko Maričić režirao je *Propast carstva srpkog* u Ateljeu. Zoran Radmilović igrao je cara Dušana, a jedan kolega sa klase i ja dobili smo šansu i priliku da nas vide. Moj kolega bio je probač hrane za Dušana, i pošto je proba, odmah umire. Bio je malo razočaran tom "velikom šansom", i sećam se da mu je Maričić objašnjavao kako je smrt na sceni san svih glumaca na svetu, šansa koja se ne propušta.

Ja sam igrala vlastelina Nikolu Altomanovića, trebalo je da dođem do cara i da mu prenesem poruku svog naroda sa Rudnika. Ceo tekst je glasio: "Dragi naš care, hrabri narod Rudnika...", i onda se kao zbunim, pa se kao vratim i ponovim "Rudnika, Rudnika...", a Zoran treba da kaže "Hvala, Nikola, nemoj da se mučiš".

Ipak, od Zoranovog raspoloženja je zavisilo kako će da izgleda ta scena. I tako, ja dođem, kažem "Rudnika, Rudnika...", a on ćuti. Pošto ne mogu da odem dok on ne kaže "Hvala, Nikola", ostavljao me je ponekad i po jedanaest minuta da čekam tu njegovu repliku. Kao, hajde da vidimo kako Olja na sve načine može da ponovi tu rečenicu. Gleda te dok ponavljaš to "Rudnika, Rudnika..." i umire, smeju mu se brkovi, ali čeka da vidi šta ćeš sad. Istina, bila je i druga verzija, kada se ja pojavim i kažem "Dragi naš...", a on me prekine, zahvali mi i ja moram da odem sa scene. To je bila bolja varijanta, ali opet, mislila sam, eto, sad nisam mogla da se dokažem.

Zoran me je voleo i stalno mi je govorio: "Beži mala odavde." Bilo mu je jasno da ja nisam za to.

UČESNICI SOPSTVENOG ŽIVOTA

Kad sam napunila osamnaest, odselila sam se. U kući je vladala potpuna demokratija i bilo je nejasno gde se to meni žuri. A meni se strašno žurilo...

Od te osamnaeste, od roditelja više nisam uzela ni dinar. Jesam im priređivala šokove, ali sam uvek preuzimala kompletnu odgovornost. Zahvaljujući tome, nekako sam uspela da ih na kraju ubedim da zaslužujem poštovanje. Koliko god moje želje i postupci delovali ludački, i van svake normalne varijante, nekako se ispostavilo da znam šta radim.

Sa svojim malim i bednim glumačkim angažmanima, mogla sam sebi da plaćam stan i da živim najnormalnije. To je tada bilo moguće... »

A onda se desio Deveti mart 1991. i meni je preko noći to postala najvažnija stvar u životu. Pre toga, ne sećam se da me politika uopšte zanimala, ali u toj situaciji odjednom sam se osetila kao užasno važan i bitan učesnik u sopstvenom životu i životu svoje zemlje. Nisam bila na Trgu. To sam gledala od kuće, ali kada su krenuli vodeni topovi, izašli smo, misleći: "E, pa, neće ovo moći." Tog jutra nisam to kapirala kao moju stvar. Ali, kada su oni demonstrirali silu, sve se promenilo. Bilo je mnogo onih koji su kao ja živeli neke svoje beogradske živote, a odjednom se okupljali po ćoškovima – neki svet za koji i ne sanjaš da je stvarno spreman da bude gladan, da mu bude hladno i da nešto više.

Kada smo obavili taj posao i vratili se kućama, počela su ona višednevna zasedanja Skupštine, zasedanja nekih odbora, i ja sam počela da živim po tom ritmu. Budim se u devet, uzimam papir i olovku i hvatam beleške – pratila sam polemike, diskutovala. Kada je pauza, trčim da kupim hleba i da skuvam ručak. Bila sam na tom "radnom mestu" mesec dana.

Ja sam ušla u status državnog neprijatelja i mislim da sada ne smeju da me zaposle ni u samoposluzi. To je za mene potpuno nova situacija. Ne znam...Mogla bih da radim emisiju na Jutjubu, ali ko će meni da dođe? Bilo ko od predstavnika vlasti? Neće niko

ŽIVIM ZA SKUPŠTINU

Baš u to vreme, na Studiju B gledala sam neku emisiju u kojoj su Lila, Kojadin i Ostoja (Lila Radonjić, Dragan Kojadinović i Zoran Ostojić, urednici i novinari STB – prim. T.S.), pričali kako tu rade štapom i kanapom i kako im trebaju mladi ljudi. Ko god hoće da radi, dobro je došao. Pomislila sam: "Ovo je fenomenalno. Hajde da ovo što inače radim o svom trošku, odsad radim kod njih. Da im kažem da ja to volim najviše na svetu."

Sutradan ujutro okrenula sam broj 544-044, koji će kasnije postati i broj za javljanje u "Utisak nedelje". Pošto sam se predstavila i tražila Lilu, sekretarica mi je rekla: "Upravo je izašla, ali mislim da je još kod lifta. Sačekajte da je pozovem." Pokušala sam da je sprečim, ali ona je već bila otrčala.

Ni dan-danas mi nije jasno zašto je sekretarica to uradila, i to zbog neke nepoznate osobe. Ne samo da sam bila nepoznata, nego sam još i mucala, bilo mi je neprijatno, pogubila se, nisam uopšte zvučala kao neko bitan. Ozbiljno sam razmišljala da spustim slušalicu, ali sprečilo me je jedino to što sam se predstavila. Bilo bi glupo, pošto sam već rekla ime. Šta sad? Da se žena vrati, a na drugoj strani ništa...

U svakom slučaju, Lila je rekla da dođem sutradan da vidimo šta ćemo. Došla sam. "Imate li nekog iskustva?"

"Nemam."

"Jeste li nekada nešto pisali?"

"Nisam."

"Jeste li radili nešto za televiziju?"

"Nisam."

Dala sam joj sve "poželjne odgovore". Ali, rekla sam joj da bih to jako volela jer, eto, živim za skupštinu.

Mnogo kasnije, Aleksandar Tijanić je pitao: "Čačanko jedna, kako si je osetila? Vidi je kako izgleda, ne zna da govori! Da je kod mene došla, ne bih je nikada primio, nema šanse!"

NJIMA JE SUPER AKO TI ODUSTANEŠ

Pošto je u Studiju B već bilo ljudi koji su pratili skupštinu, a ja inače čitala i pratila sve, Lila je predložila da za početak napravimo prilog za nedeljne vesti – pošto se tim danom nikad ništa ne dešava, da ja dobijem pet minuta u vestima i da se to zove "Tragom izjave". Trebalo je da nađem neku zanimljivu izjavu, da odem kod osobe koja je to rekla i pitam je šta je time zapravo htela da kaže.

Pošto nikoga nisam znala, u početku sam grešila u izboru sagovornika. Mislila sam: ko god da je u novinama, mora da je normalan. A to nije bilo tako.

U redakciji svi su imali svoje sektore: tačno se znalo ko prati koju stranku i bili su užasnuti dolaskom nekoga sa strane. S druge strane, bilo je jasno da je meni lakše da dođem do Mićuna ili do Pekića nego drugima. Desilo se jednom da koleginica koja je pratila DS nije mogla da dođe do nečega, pa je meni Lila rekla da pokušam. Ja sam to dobila, što je izazvalo očajanje u redakciji. Na kraju radnog dana kolege su me pozvale na piće u "Arilje". Žena koja je pratila DS plakala je, jer sam joj ja, kao, uzela sam sektor. Znaju oni da ja "ništa nisam kriva, ali eto Lila je tako odlučila, a to nije humano i ljudski, nije lepo", govorili su mi. Svima njima sam bila "jako slatka", ali su mi preporučili da se posvetim nekim temama koje oni od silnih dnevnih aktivnosti ne mogu da pokriju, a pritom su užasno važne. Predložili su mi tada da uđem, recimo, u temu masona.

To me je užasno pogodilo i odlučila sam da odustanem. Nije mi odgovaralo da nekom oduzimam status, da neko plače.

Ali, onda se umešao tata, koji je novinarstvo inače tretirao kao moje konačno "ozdravljenje". On me je ubedio da su to njihovi trikovi na koje ne smem da se primam, jer će svuda biti tako i svuda će da me stavljaju na takve ispite.

"Njima je super ako ti odmah odustaneš", rekao je.

I nisam odustala.

ĆEVAPI SA SLOBOM

Tokom proslave 20. oktobra u Skupštini grada, startovala sam Slobu Miloševića. Pružila mu ruku, predstavila se, on se predstavio. Umesto da ga odmah pitam to što sam htela, gubila sam vreme. Na kraju, uspela sam da ga pitam samo: "Da li biste bili raspoloženi da date izjavu za Studio B?", na šta mi je on odgovorio: "Da, ali nekom drugom prilikom."

Šta sam htela da ga pitam? Nosili su oko nas poslužavnike s ćevapima i ja sam mislila da ću da ga "razvalim" ako ga pitam: "A šta mislite, da li i narod u Kninu sada jede ćevape?"

U svakom slučaju, vratila sam se, saopštila Lili da imam ekskluzivnu izjavu Slobodana Miloševića, svi su se spremili da to bude udarna vest, da bi se u montaži utvrdilo kako se snimatelj toliko

foto: M. Milenković

uplašio da je zaboravio da pritisne dugme za snimanje.

Ipak, to je bio razlog što su mi ponudili da se zaposlim za stalno. Tu sam se pokazala. Vrlo brzo Lila mi je rekla da imam šansu da dobijem autorsku emisiju, da je takvo raspoloženje kolegijuma.

Bio je petak, a do ponedeljka je trebalo da kažem šta bih želela da radim. Moj muž i ja smo to smislili za petnaest minuta – koncept, ime, sve. Fazon je bio u tome da se radi nešto što inače radimo u svom privatnom životu. "Jesi li čuo ono?", "Šta je onaj rekao?", "Jel' moguće da ovo izgleda ovako?"...

Pitanje je bilo i kako će se to zvati. Bilo je važno da se eskivira da ti tu nešto sudiš – jeste ili nije, glupo ili pametno, dobro ili loše.

Koja je ta neutralna reč? Utisak.

Svako ima pravo na utisak – moj utisak je da je ovako, a možda i nije tako. Nisi ništa klevetao. Ne kažeš "ja znam". Kažeš "moj utisak je...".

VELIKA LILA

Lila je bila fenomenalan urednik. Od toga da te prepozna, preko toga da ti da šansu i da te na kraju maksimalno štiti. Možeš misliti kako je izgledao svaki ponedeljak posle "Utiska", ko je sve tamo telefonirao i ko je bio ljut. Lila je sve to preuzimala i nije dopuštala da bilo šta ide na mene. Kao glavni i odgovorni urednik, Kojadin saopšti svoje primedbe, kaže ko je zvao i zašto je zvao, a ona ga upozori da će "Olja da radi tako ili neće da radi".

U prvoj emisiji gosti su mi bili Mirjana Bobić Mojsilović, Branimir Dimitrijević Tucko i Srđan Vejvoda, brat Ivana Vejvode koji je živeo u Americi i slučajno se zatekao u Beogradu. Telefon je stajao na stolu, kao kod kuće, nema nikakvog filtera. "Dobro veče, ovo je 'Utisak nedelje'", bilo je jedino što bih ja uspela da kažem kad bi zazvonio telefon. Mira Bobić je u to vreme radila "Umijeće življenja" u Sarajevu i zbog toga su u direktnom prenosu krenule najgore psovke i uvrede. "Kurvo Tuđmanova", "Alijino đubre", "sram vas bilo", "đubradi", "svinjo".

Od te prve psovke pa do kraja ja sam sedela s osmehom na licu. "Hvala, doviđenja!", ponavljala sam. U nekom trenutku, okrenem se i shvatim da Mira plače. U momentu mi je prošlo kroz glavu: "Žena celog života nastupa i sada plače! Ja izgleda ovo uopšte nisam razumela, nisam razumela da je drama." Tek sam posle emisije plakala dva sata.

Bilo je jasno da je to neka nameštaljka. Nije bilo drugog objašnjenja – nisam bila rekla ni o čemu se radi, zašto bi se istog sekunda javilo petsto ljudi koji će da reaguju?

Sutra ujutro, Lila kaže: "Samo napred, ništa se nije desilo, ne zanima te to šta je bilo. Prvi mačići se u vodu bacaju. Samo guraj dalje!"

KOJADIN I VISIBABE

Kojadin uopšte nije bio srećan zbog "Utiska". Nije bio zadovoljan ni mojom pojavom ni emisijom. Što se njega tiče, to bi odmah bilo skinuto. Da mi ne bi rekao šta stvarno ima protiv mene i emisije, on me sačeka ispred lifta ponedeljkom ujutro i kaže da je to nepodnošljivo, da to više ne može da se trpi... "Ne može da se kaže da je telefon"pet četri-četri-nula-četri-četri", već mora jasno da se izgovori "četiri".

Ja kažem: "Važi, kako da ne."

Sledećeg ponedeljka, on me opet sačekuje ispred lifta: "Pa, jel' ti to mene zajebavaš? To ti meni namerno radiš. Rekao sam ti da je četiri." To je, eto, bio jedan od najvećih Kojadinovih problema.

Jednom mi je rekao da mora nešto da se promeni, jer svi ljudi unapred znaju šta će biti utisci, da mora da bude nešto neočekivano – recimo, procvetala visibaba.

Bilo je to vreme mobilizacije i, špartajući Dušanovom, zapazila sam baš nešto takvo, neobično. Na ulazu jedne zgrade izbezumljeni predsednik kućnog saveta objavio je poternicu: naložio je da mu se javi svako ko u zgradi uoči nepoznatog muškarca sposobnog za vojsku koji tu dolazi da prespava. U to vreme nije se znalo ko je gde spavao i taj savesni građanin odlučio je da toj pojavi stane na put. Mi smo to slikali, pozvali telefonom, snimili razgovor s njim i pustili u emisiji. Em neočekivano, em fenomenalno.

Dolazim sutradan, sva srećna i ponosna, a Kojadin me pita: "A visibabe?"

POMOZI MI REĆ'

Na RTS-u je u to vreme, ponedeljkom od osam do devet uveče, išao Vitasov "Razgovor s povodom". Obožavala sam tu emisiju! Dešava se 1992. i Vidovdanski sabor, a ko bi bio idealniji sagovornik za Vitasa nego Nada Obrić? U "domu kod Nade Obrić", ona se neviđeno iščuđavala svemu što se dešavalo, i to u stilskim foteljama, crnom čipkanom kombinezonu, dekoltirana, a on s njom razgovara kao s Marijom Kalas. Od toga su mogla da se naprave 32 utiska, ali meni je bilo najgenijalnije kada Nada kaže: "Ne mogu da vjerujem, pomozi mi reć', pomozi mi reć'... kako se zove onaj akademik, onaj Bećković, da on kaže da je Milošević peder..." To je bilo fenomenalno i ja sam to kandidovala za utisak, koji je na kraju i pobedio.

Dođem ujutro, a ono strahota. Hitno se saziva sastanak kod Kojadina, drama neopevana. Šta se desilo? Dragiša Kovačević, urednik sportske redakcije, vodio je neki karavan folk-pevača STB, a muž Nade Obrić je za taj karavan davao ozvučenje. Pošto je Nada poludela, ja sam dovela u opasnost opstanak kuće – jer, ako ovaj povuče ozvučenje, gotovi smo. »

U svakom slučaju, zamalo sam pala na Nadi Obrić. Ne na Miloševiću, nego pred Nadom.

DEČKO

Aleksandar Vučić je prvi put gostovao u "Utisku" 1992, u vreme svojih početaka. Delovao mi je tada kao dečko koji sve to mnogo želi. I on je to danas stvarno pokazao.

Niko se nije toliko potrudio. Tu je bilo ono da "cilj opravdava sredstva", a pritom su njegova sredstva čak postala opšteprihvatljiva i politički korektna. Važi, šutnuću Šešelja. Važi, postaću evropejac. Važi, naučiću trista svetskih jezika. Važi, citiraću Vebera. Treba da postanem žena? Nije problem! Ne može ovako da se to postigne, nije ovo način? Naći ćemo neki drugi način. Spremni smo na sve. On je uložio život u to.

On je smislio to – prošlost me ne zanima. Ali, prošlost nas ne zanima isključivo u njegovom slučaju. On će stalno da govori o prošlosti demokrata, a on sam – prošlost nema. On postoji od juče.

U jednoj fazi svojih emisija imala sam tezu da je više dosadno da ga svakog dana podsećamo gde je bio i šta je govorio '92. Kao, svi to znamo. Navukli smo se na to da gledamo šta radi sada. Delovalo je da mu se vraćaš u prošlost pošto nemaš argumenta. Bili smo zavedeni i time što, kao, nećemo da budemo primitivni. A sve to je bila užasna greška!

Taj čovek ima ozbiljnu prošlost, a i ovo što danas radi može postati njegova prošlost, samo kad ukapira da mu se to ne isplati. Kakva je to kredibilnost? Mi smo tu kao žena koja se udaje za tipa razvedenog šest puta, ubeđena da je ona nešto drugo i da nju ostaviti neće.

VEOMA RAZOČARAN

Svakog ponedeljka, ili barem svakog marta – kada se produžavao ugovor – očekivala sam da me skinu. Stalno su mi govorili: "Ma, tebe ne sme", a ja sam znala da je to pitanja dana. Pitanje je trenutka koliko on još može da izdrži. On je veoma razočaran u mene, jer je tim kao prijateljskim, privatnim pozivima ulagao u mene, u to da ja shvatim. Pretpostavljam da je duboko razočaran što ja nisam shvatila. A zapravo sam shvatila.

Šta je bila kap u čaši? Ne verujem da je

Foto: M. Milenković

to bila poslednja emisija, sa Bebom Popovićem. Bilo je jasno da mene više ne može biti i da se samo čekao prirodni momenat – recimo, taj letnji raspust, i da nikako ne sme da se čeka taj mart, da nemaju toliko vremena da se igraju sa mnom.

Zašto? Zbog ovoga što danas gledamo. Njemu je jasno šta sve treba da izvede i koje sve zadatke treba da ispuni, a da to ne može da ispuni sa bilo kakvom kritičkom javnošću. U tom smislu, potpuno ga razumem. Da bi prodao sve što mora da proda, to može samo sa opštom saglasnošću i uz slogan "Svaka čast, Vučiću!". On je to sebi morao da obezbedi, te nekakve "zimske gume".

Nije moglo da se podnosi do koje mere ja ne shvatam koliko je njemu potrebna podrška. Mediji bi, po toj filozofiji, trebalo da budu partneri: šta god da si drugačije rekao ili pomislio, ti si gad, đubre, Miškovićev plaćenik, ološ. Uslov da si normalan jeste da se zna da je Vučić genije. Mislim da on stvarno ne misli da guši ljude, već da samo insistira na objektivnosti medija. A objektivan medij zna da takvog genija nije bilo.

NEKI RAZNI JAJINCI

Pre dve godine, bila sam na moru i Vučić me zove telefonom. Pričali smo o Nebojši Krstiću kojeg je tada dovodio, pitao me kad se vraćam, i kad sam rekla da dolazim za nedelju dana, kazao je: "E, pa dobro, onda bismo mogli da se čujemo i konačno bi mogla da dođeš kod mene u Jajince."

Bila sam zbunjena i u fazonu "Aha, važi, hajde čujemo se".

Kada smo završili razgovor, pozvala sam tatu, rekla mu da imam ozbiljnu situaciju i prepričala mu to za Jajince. "Moram da mu kažem da je on nešto pogrešno ukapirao, da misli da sam ja išla u neke razne Jajince i kod Tadića i kod Koštunice, da on uopšte ne shvata da nisam imala tu vrstu privatne relacije s bilo kojim političarem. Moram to da mu kažem. Da možemo da se nađemo na Trgu Republike, da popijemo kafu, ali da Jajinci ne dolaze u obzir."

Ćale na to kaže: "Preozbiljna si, nema potrebe za dramatičnim objašnjenjima. Polako, smislićemo nešto."

Posle pet minuta stiže mi SMS: "Ovako ćeš mu reći: U Jajince niko dosad nije išao dobrovoljno, pa neću ni ja." Vučić mi se više nije javio s tom ponudom. Moguće da su njegove službe to već pročitale.

ŽELJKO M.

Željko Mitrović me je prvi put zvao 6. oktobra 2000. Javila se njegova sekretarica i rekla da on želi da se vidimo to popodne i da dođem u Pink. Nije, naravno, dolazilo u obzir, ali bila sam radoznala u vezi s tim brzim prešaltavanjem. Pristala sam, ali sam rekla da neću da dođem u Pink, nego u "Beoizlog" na Trgu Republike – transparentno, da se sve vidi. Muž mi je odmah rekao da nema teorije da on dođe tamo.

Ipak, sekretarica na taj moj predlog kaže: "Dobro, proveriću."

Kad nisam imala nikakav problem u životu, htela sam da plačem. Kada su krenuli da se ređaju, bila sam u fazonu "nije mi ništa".

Zove opet: "Može jedan?"

"Može."

Ja dolazim u jedan. U 1.15 javlja se sekretarica i kaže kako je Željku "ispala velika gužva", ali da me na Trgu Republike čeka auto da me doveze u Pink. Zahvalila sam se i pozdravila.

Genijalna taktika, posle sam shvatila. On je već 10. oktobra uspostavio informativni program i trebalo je da ja budem legitimacija za to. Možda čak ni legitimacija, nego samo da se pojavi informacija da sam ušla u Pink i da sam spremna na tu varijantu. A da se on onda predomisli.

To isto se desilo i sada. Istog dana kada počinje gužva na B92, stiže SMS od Željka, sa sve ciframa. Puna uređivačka sloboda, ovo-ono. Meni ne pada na pamet ni da odgovaram. Posle bukvalno 16 sekundi, zove "Informer" da me pita da li me je zvao. Onda opet Željko: "Ako ti je malo, možemo da se dogovorimo." Kakvi su oni umetnici! Kako čekaju samo sekund tvoje dekoncentrisanosti! Bilo bi dovoljno da sam odgovorila na taj SMS. Pazi šta su genijalci smislili: jer, da Vučić stoji iza svega toga, ne bi bilo moguće da te njegova televizija zove da dođeš kod njih; a ti, samim pristankom na taj razgovor, pokazuješ da si samo alava na lovu i da te ništa drugo ne zanima. Onda oni objave sve te cifre i kažu: "Nažalost, Željko se predomislio."

MOJ SIN LUKA

Sećam se kada su mi ga doneli, u porodilištu, rekla sam: "Zdravo, moj najbolji druže." To je bilo jedino što je silazilo s mojih usana. Danas, ja se ponosim Lukom.

On je optužen od dana kada se rodio. Rođen je sa krivicom što je moj sin. Svi koji nemaju petlje da se obračunaju sa mnom, koriste njega.

Imao je šest godina kada je ostao bez oca. Tada, u sekundi, jako je osetio tu dvostruku stvar: da hitno želi da postane muškarac i da neće biti mamin sin ni po jednom osnovu – ni mamin sin uopšteno, da smo najanonimniji na svetu, ali ni da je sin Olje Bećković. Izabrao je najteži put za tu borbu, ali mislim da je na određeni način uteran u to.

Dečko s petnaest godina doživi da ga "Kurir" proglasi za narko-dilera, i to isključivo zbog mene, a pet godina kasnije ne oprašta mu se što je preživeo. Naslove i tekstove objavljene posle saobraćajne nesreće i pogibije njegovih drugova, ja nikako drugačije nisam mogla da pročitam, izuzev tako – da je kriv što je preživeo.

Mogu samo da mu se izvinim, jer bi njegov život izgledao drugačije da ne nosi to prezime. Ali, to su takve sudbine. Moj otac je ostao bez oca sa šest godina i nosio to prezime. Onda sam to ja, pa sada Luka. Šta da mi zameri? Šta da ja zamerim svom ocu? Ili on svom ocu? Ako je išta loše uradio, sve je uradio sebi, nikom drugom. Ja samo navijam za njega, da bude tako jak kao što je sad. Nikada nije tražio nikakve olakšice niti bilo kakve oproštaje. On preuzima odgovornost za svoj način da poraste. Taj način je prilično težak i prilično su mu to navalili na vrat. On se s tim junački bori, ali ne znam ni šta bi bio lakši način.

"KURIR", 2009.

U junu 2009. prvi put sam ostavila Luku i krenula u Novi Pazar da držim neka predavanja. U kombiju sam, putujem, i zove me "Kurir" s pričom o tome da mi je dete privedeno zato što je pušio marihuanu. Pritom, to privođenje se dogodilo dva meseca ranije i ja zapravo ne znam šta se dešava. Moja prva reakcija je: "Sram vas bilo! Slobodno objavite šta hoćete." Prvih pet minuta sam u tom stanju, a posle mislim o Lukinoj porodici s očeve strane – o dedi, tetki, koji će kupiti novine i biće "eto kako se ja brinem o detetu, a on narkoman". Pomislila sam: "Daj da se ja ipak ne junačim. Pišite o meni šta god hoćete, samo njega pustite na miru."

U poslednjoj emisiji u kojoj je gostovao, Vučić me pita: "Pa, i vi ste me zvali da urgiram u vezi s 'Kurirom'?" On ne shvata šta priča. Zvala sam ga zato što je on i tada, kada je bio opozicija, kontrolisao "Kurir". I naravno da sam ga zvala, koga bih zvala? Zvala sam i Dačića koji je tada bio u Kini. Ipak, bilo je kasno – broj je već otišao u štampu i objavljeno je najpre kako je Luka priveden zbog marihuane, a zatim i da diluje drogu.

U deset uveče zove me Krle (Nebojša Krstić – prim. T.S.) da mi kaže odakle je stigla ta priča.

Ja plačem na ulici u Novom Pazaru, a Luka mi je sam u Beogradu.

Sutradan ujutro postao je junak naslovnih strana. Posle toga, stvarno si u fazonu: šta to dete plaća?

I ŠTA ĆEMO SAD?

Nemam pojma. Ja sam ušla u status državnog neprijatelja i mislim da sada ne smeju da me zaposle ni u samoposluzi. To je za mene potpuno nova situacija. Ne znam...

Mogla bih da radim emisiju na Jutjubu, ali ko će meni da dođe? Bilo ko od predstavnika vlasti? Neće niko. Sve da bi te stavili u taj koš – ti si društvenopolitički radnik i sada si opozicija. Meni se to ne dopada. To neću, politički angažman me ne zanima. Ako sam novinar, onda zaista hoću da razgovaram sa dve strane. Ne želim da radim "Peščanik", a oni me uteruju u to.

Razmišljam li da odem odavde? A gde? S kojom lovom? I ko te gde čeka? To ima samo po anketama na ulicama, kada ljudi demonstrativno kažu: "A sad, posle ovoga, idem." Gde ideš, majke ti? Nemaš love ni do kuće da odeš.

Iza ovoga stoji cela Evropska unija. Oni su mu dali zeleni karton za ovo. Završi zadatak koji smo ti postavili, a ti znaš da to ne možeš da završiš s otvorenom javnošću u svojoj zemlji. Prema tome, slobodno "podavi te piliće", obavi to, daj nama to Kosovo i sve ostalo što tvrdiš da ne daš. Za godinu-dve, oni će opet da se pojave i da kažu: "A, diktator!", pa će onda i da ga sruše. A ovo sada oni, kao, ne vide, ne znaju, nisu primetili.

S druge strane, on toliko misli sam o sebi, toliko govori o sebi i toliko je ušao sebi u glavu da je stvarno višak da i mi sada govorimo samo o njemu, da mislimo samo o njemu, i da uđemo u tu zarazu, da i nama uđe u glavu.

Ipak, ja se njega stvarno plašim. I mislim da svako razuman treba da ga se plaši. ¶

TAMARA SKROZZA

Ispumpavanje kopa i budžeta

Foto: F. Švarm

Elektroprivreda Srbije je na tenderu za sanaciju najznačajnijeg rudnika u Srbiji dodelila posao konzorcijumu bez iskustva, čime je dodatno uvećala cenu čitavog posla

Sedam meseci nakon što je zaustavljena proizvodnja uglja zbog katastrofalnih poplava na kopu "Tamnava – Zapadno polje" u Rudarskom basenu Kolubara, premijer Vlade Srbije Aleksandar Vučić svečano je označio početak radova na iskopavanju četvrtine punog kapaciteta rude iz najvećeg srpskog rudnika. Ovim činom je trebalo da se stavi do znanja da je posao ispumpavanja vode iz potopljenog kopa okončan baš kao što je i bilo planirano. Ipak, pogled na vodeno prostranstvo iz koga tu i tamo vire delovi potopljenih mašina za kopanje lignita koje mesecima trule u mulju ne uverava nikoga da je posao okončan.

Premijer je u rano jutro 26. decembra 2014. godine, ispred novinara zaglavljenih u blatu, rekao da je ispumpavanje vode iz kopa zahtevan i težak posao, koga nijedna "zapadna firma" nije htela da se prihvati. "Nijedna iz Holandije, nijedna iz Nemačke", izjavio je Vučić na kopu "Tamnava".

Na tenderu EPS-a za posao ispumpavanja vode iz "Tamnave" vrednom 15 miliona evra pobedio je konzorcijum "Energotehnika – Južna Bačka", koji predvodi firma iz Novog Sada koja nema nikakvog iskustva u poslovima drenaže i ispumpavanja velikih voda. Jedan od vlasnika i direktor "Južne Bačke" Dragoljub Zbiljić je pred Osnovnim tužilaštvom u Kragujevcu u martu 2014. godine optužen za delo utaje poreza, dok se u Novom Sadu zbog istih optužbi protiv njega vodi istraga (Videti antrfile "Utaja poreza kroz istoriju").

Suprotno Vučićevoj tvrdnji, samo deset dana pre premijerove posete rudniku, u beogradskom hotelu "Metropol" Jerun van Hek, vlasnik "Van Heka", najprestižnije evropske firme za sanaciju posledica poplava, održao je predavanje na skupu holandskih privrednika i tom prilikom rekao da je, zapravo, njegova firma osmislila i sprovela najveći deo posla isušivanja "Tamnave". Van Hek je pred dve stotine prisutnih, tokom prezentacije o angažmanu svoje kompanije na poslu ispumpavanja vode iz rudnika Kolubara, rekao i da je "Van Hek" ne samo ustupio

Utaja kroz istoriju

Vlasnik "Južne Bačke" Dragoljub Zbiljić je 2011. godine uhapšen kao saučesnik u utaji poreza. Protiv njega je podignuta pravosnažna optužnica pred tužilaštvom u Kragujevcu, a prvo ročište u ovom procesu održano je krajem novembra 2014. godine. Policija je uz Zbiljića uhapsila još 11 osoba širom Srbije. Zbiljić je optužen da je kragujevačkom privredniku Jovanu Aleksiću, vlasniku firme "034 Metal industri", izdavao lažne fakture o prodaji metalskih sirovina. Tako su na ime povraćaja PDV-a optuženi oštetili republički budžet za 69 miliona dinara ili oko 600.000 evra. Protiv Zbiljića je Poreska uprava podnela krivičnu prijavu i 2009. godine pred tužilaštvom u Novom Sadu. Više javno tužilaštvo u Novom Sadu je dostavilo dopis BIRN-u u kome se navodi da optužnica u ovom slučaju nije podignuta i da se protiv Zbiljića još vodi istražni postupak.

specijalizovane pumpe i cevovod, već je nadležnima u EPS-u i rudniku pokazao kako treba ispumpavati vodu.

I pored toga što je rukovodstvu EPS-a već nekoliko dana nakon poplava bilo jasno da samo holandska firma može da uradi ovaj zahtevni posao i da Zakon o javnim nabavkama predviđa da se u slučaju elementarnih nepogoda izbegavaju javne nabavke, EPS odlučuje da raspiše tender. Istog dana kada je potpisala ugovor sa EPS-om, "Južna Bačka" potpisuje ugovor i sa "Van Hekom" za iznajmljivanje pumpi, čime su prekršena pravila iz tendera i Zakon o javnim nabavkama. Naime, pobednik na tenderu ne može da angažuje firmu koju nije naveo kao podizvođača u svojoj ponudi. U Organizaciji "Transparentnost Srbija" objašnjavaju da postoje situacije kada bi dobavljač mogao angažovati podizvođača koga nije naveo u ponudi, ali u ovom slučaju to nije moguće, s obzirom na to da je i "Van Hek" učestvovao u tenderu kao ponuđač. "Faktički, nije moguće angažovanje holandskog podizvođača jer je on već učestvovao u postupku nabavke kao deo zajedničke ponude", kažu u ovoj organizaciji.

Prema saznanjima BIRN-a, "Južna Bačka" će na kraju posla, nakon što se odbiju troškovi angažovanja "Van Heka" i drugih podizvođača, zaraditi najmanje milion evra. Među ponuđačima koje je angažovala "Južna Bačka" je i "Hidro-tan", firma povezana sa direktorom Javnog preduzeća "Elektromreže Srbije" Nikolom Petrovićem.

U EPS-u i basenu "Kolubara" su odbili da odgovore na pitanja u vezi sa ovim poslom, dok su u tri navrata odbijeni i zahtevi novinara BIRN-a da posete kop i obiđu radove na isušivanju. Ekipa BIRN-a je iz četvrtog pokušaja uspela da dođe na kop, i to prilikom posete predsednika Vlade Aleksandra Vučića rudniku Kolubara.

Iz kopa je za sada ispumpano oko dve trećine vode, a procenjuje se da se rudnik neće u potpunosti isušiti pre maja, kada će i početi iskopavanje u punom kapacitetu.

TENDER JAČI OD KATASTROFE

Sredinom maja ove godine energetski sistem Srbije je pretrpeo najveću štetu u svojoj istoriji. Prema procenama Svetske banke reč je o gubicima od 488 miliona evra. Za svega nekoliko sati je 16. maja poplavljena "Tamnava", najveći kop kolubarskog basena, iz kog se crpi ugalj od koga se proizvodi četvrtina srpske struje. Skoro 200 miliona kubika vode se izlilo u kop dubok 70 metara i prečnika par kilometara. "Tamnava" je preko noći postala četvrto najveće veštačko jezero u Srbiji.

Svakog meseca dok je Kolubara pod vodom EPS, prema sopstvenim procenama, gubi 30 miliona evra. Od poplava u maju do kraja decembra uvezeno je struje u vrednosti od 90 miliona evra i kupljen je ugalj za 30 miliona evra. Bruto domaći proizvod za 2014. godinu manji je za 1,2 odsto samo zbog toga što sedam meseci nije radio kop "Tamnava – Zapadno polje". Ipak, premijer je poručio da poskupljenja struje neće biti.

Elektroprivreda Srbije raspisuje tender krajem jula, dva meseca nakon poplava, a radovi na isušivanju kopa počinju polovinom septembra. Sada se procenjuje da je rudnik mogao da bude saniran pre zime i da bi troškovi uvoza uglja i struje bili znatno manji da se na vreme krenulo sa ispumpavanjem vode. Ovako, rudnik neće biti isušen do maja.

Iako Zakon o javnim nabavkama u članu 7 predviđa da se u slučajevima elementarnih nepogoda ne sprovode javne nabavke, EPS se odlučuje za nabavku po hitnom postupku, kao model javne nabavke. Izvor BIRN-a iz EPS-a kaže da je nakon poplava vođena žestoka rasprava u rukovodstvu ovog javnog preduzeća oko toga da li odmah krenuti sa ispumpavanjem vode ili ići na tender.

Na pitanje BIRN-a da li je EPS zbog elementarnih nepogoda koje su ugrozile energetski sistem zemlje mogao na osnovu člana 7. da ispumpava vodu mimo Zakona o javnim nabavkama, u Upravi za javne nabavke kažu da bi EPS najverovatnije dobio njihovo odobrenje, ali da im takav zahtev nije upućen.

S druge strane, u slučaju nabavki 40.000 brojila za Obrenovac i druga potopljena područja, EPS je početkom juna na osnovu člana 7. tražio saglasnost za pokretanje pregovaračkog postupka od Uprave za javne nabavke. Dobili su zeleno svetlo. U EPS-u nisu hteli da odgovore na pitanje zašto se i ovom prilikom, kao u slučaju nabavke brojila za Obrenovac, nije na osnovu pomenutog člana izbegao Zakon o javnim nabavkama, kako bi se sa isušivanjem kopa krenulo znatno ranije. »

Foto: Slobodan Miljević

Posao još nije završen

Aleksandar Vučić je prilikom poslednje posete rudniku rekao da će radovi na isušivanju biti gotovi do maja.

"Južnu Bačku" ugovor sa EPS-om obavezivao je da ispumpa 114 miliona kubika vode do kraja godine, što je i učinjeno. Nakon što završi svoj deo posla "Južna Bačka" napušta rudnik do kraja godine, rekao je Zbiljić za BIRN 26. decembra. Predviđeno je da ostatak vode od 50 miliona kubika isuši Rudarski basen Kolubara svojim pumpama, koje su i prethodna četiri meseca radile paralelno sa holandskim pumpama.

Pošto je u rudniku od prvobitnih 187 miliona kubika vode ostalo 50 miliona, kada se od toga oduzme 114 miliona koliko su izbacile holandske pumpe, dolazi se do računice da su pumpe RB Kolubara iscrple 20 miliona kubika. To znači da su pumpe iz ovog basena tokom četiri meseca ispumpavale nešto više od 200.000 kubika dnevno, a holandske 1,2 miliona. Ukoliko ne budu imale neku dodatnu pomoć, prostom računicom se dolazi do podatka da preostale pumpe ne mogu da isuše rudnik za manje od 250 dana, ili nešto više od osam meseci.

Ko je "Van Hek"

"Van Hek" je firma specijalizovana u poslovima kontrole vode i drenaže. Firma je često angažovana širom sveta kako bi stručno pomogla potopljenim područjima. Svega dva meseca pre poplava u Srbiji, "Van Hek" je priskočio u pomoć Somersetu u Engleskoj, koji su zadesile najveće poplave u skorijoj istoriji.

"Zamolili smo 'Van Hek' da nam dostavi pumpe, što su oni učinili u veoma kratkom roku. Da li bi ih angažovao ponovo? Da, reč je o stručnoj i profesionalnoj kompaniji," rekao je za BIRN Džon Roulands, šef tima za poplave u Agenciji za zaštitu životne sredine iz oblasti Veseks u Engleskoj. Na pitanje koliko su iznosili troškovi angažovanja "Van Heka", odgovorio je da zbog poslovnih razloga nije u mogućnosti da nam kaže tačnu cifru. "Dovoljno je reći da su troškovi premašili milion evra, što je uključivalo prevoz, ljudstvo, gorivo i dodatne troškove za kranove", rekao je Roulands.

ZNA SE KO PUMPA, A KO "VODU NOSI"

EPS na tender poziva 42 firme iz zemlje i inostranstva. Sa najnižom cenom i najkraćim rokom za završetak radova pobeđuje zajednička ponuda "Južne Bačke" i rumunske firme "Neš". Cena sa kojom je konzorcijum pobedio na tenderu je 0,132 evrocenta, ili 15,45 dinara po kubnom metru ispumpane vode. I "Van Hek" je konkurisao, ali ne samostalno, već kao podizvođač jedne nemačke firme. Njihova ponuda je zbog administrativne greške u startu odbačena kao nevažeća.

Na samitu holandskih privrednika u Beogradu Jereman van Hek, vlasnik holandske kompanije, odbio je da da izjavu novinaru BIRN-a i odgovori na pitanje zašto se nije samostalno prijavio na tender, sa obrazloženjem da mu ugovor sa "Južnom Bačkom" ne dozvoljava da razgovara sa srpskim novinarima. Međutim, svega nekoliko minuta potom, Van Hek je tokom prezentacije posla u Kolubari objasnio da je ceo projekat ispumpavanja vode osmislila i najvećim delom sprovela njegova firma. "Nekoliko dana nakon poplava bili smo u Obrenovcu i u rudniku Kolubara. Prvo smo razmatrali moguća rešenja i vodili smo diskusije sa EPS-om i Kolubarom. Mnoge ove tehničke informacije su upotrebljene u tenderskoj dokumentaciji... Deo posla je bio i obuka ljudi za poslove koje nikada nisu radili," rekao je Van Hek.

Sa druge strane, vlasnik "Južne Bačke" Dragoljub Zbiljić tvrdi da je njegov partner u ovom poslu, rumunski "Neš", osmislio strategiju kako bi trebalo ispumpavati vodu. "Rumuni su imali savetodavnu ulogu, da li da cevi idu pravo, da li ukoso i oko odabira agregata", kaže Zbiljić. Rumunska firma "Neš" se primarno bavi građevinskim radovima i nema nikakvog iskustva u sanaciji poplava i ispumpavanju velikih voda, saznaje BIRN uvidom u biznis registre u Rumuniji. Prošle godine je ostvarila profit 70.000 evra i upošljavala 14 radnika.

U razgovoru sa novinarom BIRN-a na kopu "Tamnava" Zbiljić je izjavio da nakon odlično obavljenog posla mnogi žele da preuzmu zasluge i tvrdi da je uloga Holanđana u poslu bila samo iznajmljivanje pumpi. "Van Hek je došao samo sa dva radnika koji rade na održavanju pumpi, od njega je samo iznajmljena oprema, tačka", rekao je Zbiljić.

"Van Hek" je u Srbiju dopremio 160 kamiona opreme, što je uključivalo 20 velikih dizel pumpi i 7,5 kilometara cevi, obelodanjeno je na veb-sajtu te kompanije u septembru 2014. godine.

Zbiljić kaže da je suština posla u postavljanju cevovoda i da je to deo posla u kome njegova firma ima veliko iskustvo. "Van Hek se plašio posla, pumpa nije posao, posao je cevovod koji je u startu bio 680 metara, a sada je 1400 metara, to su silne dizalice, cevi četiri metra dužine koje se stalno vare i šrafe, bez 50 ili 80 ljudi ne može da se radi, on se plašio posla", objašnjava Zbiljić zašto "Van Hek" sam nije ušao u posao. Vlasnik "Južne Bačke" dodaje da je njegovoj firmi u postavljanju cevovoda pomagala i firma "Hidro-tan", čiji je zadatak bio da zavari cevovode. "Hido-tan" je firma u vlasništvu Dragana Klisure. On je uz to i suvlasnik u još četiri firme u kojima je do 2012. godine suvlasnik ili direktor bio Nikola Petrović, trenutni direktor JP "Elektromreže Srbije".

Zbiljić u razgovoru za BIRN objašnjava da će njegova firma, kada ispostavi račun EPS-u od 14,8 miliona evra, ostati pozitivna milion evra. Troškovi iznajmljivanja pumpi su 5,3 miliona evra, troškovi nafte za pumpe 5,5 miliona evra, plus iznajmljivanje cevi i angažovanje mehanizacije. Prema Zbiljićevom računu, svi troškovi će zajedno iznositi 13,7 miliona evra.

Pošto EPS nedeljama nije odgovarao na pitanja BIRN-a upućena pisanim putem, na konferenciji za novinare iskoristili smo priliku da pitamo direktora EPS-a Aleksandra Obradovića kako je moguće da njegova kompanija jednu firmu angažuje za ispumpavanje vode, a da druga firma radi najveći deo tog posla. Obradović je odgovorio: "Mi smo sa 'Južnom Bačkom' potpisali ugovor, oni ispunjavaju ugovor i to je sve što bih sada rekao."¶

ALEKSANDAR ĐORĐEVIĆ, BIRN Srbija

Ovaj tekst nastao je u okviru projekta "Jačanje medijskih sloboda u Srbiji", koji finansira Evropska unija uz podršku NED-a. Stavovi izrečeni u tekstu predstavljaju stavove autora i ne oslikavaju stavove EU niti drugih donatora.

Medijska pažnja

Početak radova na ispumpavanju vode sredinom septembra privukao je dosta medijske pažnje, kako u Srbiji tako i u Holandiji. U Srbiji je to bila centralna vest jer od isušivanja kopa zavisi energetski sistem zemlje, a u Holandiji jer je njihova firma dobila jedan od najunosnijih poslova u svojoj istoriji. U centralnom dnevniku holandskog javnog servisa emitovana je reportaža sa Kolubare.

Jerun van Hek je tada izjavio da će se posao raditi u dve faze. "U prvoj fazi koja traje 90 dana ispumpaće se 114 miliona kubika vode, a do kraja završetka posla trebaće još mesec ili dva", rekao je Van Hek holandskom dopisniku iz Srbije Jostu van Egmondu.

Zadovoljstvo što je njegova firma dobila u tom trenutku najvredniji posao u ovoj oblasti u Evropi, očigledno, nisu pokvarile i poslovične srpske poteškoće u poslovanju. "Komplikovano je poslovati ovde. Mi, zapadni Evropljani, mislimo drugačije od ovdašnjih ljudi. Ovde je na sceni komplikovana politička igra, koju je teško razumeti. Ali, posle tri i po meseca, konačno ispumpavamo vodu, tako da je vredelo", rekao je Van Hek sa blagim olakšanjem dok je stajao uz obalu veštačkog jezera "Tamnava – Zapadno polje".

ZAKORAČIMO U
SVET MOGUĆEG.
BANCA INTESA
Ne tražite od sebe nemoguće, ali tražite ono najbolje.
Dobro došli u SVET MOGUĆEG.
www.bancaintesa.rs 011 310 88 88
BANK OF INTESA SANPAOLO GROUP
INTESA SANPAOLO

open your world
Heineken
ORIGINAL RECIPE
HEINEKEN LAGER BEER
Heineken
PREMIUM QUALITY
TRADE MARK
Heineken®

Red optimizma i red neizvesnosti

Krajem januara, ako ovoga četvrtka na stolu budu dokumenti s dogovorenim izmenama Zakona o javnom beležništvu i pripadajućeg seta zakona, moći će se bar nazreti kraj agonije paralizovanog pravosuđa i protesta advokata

Natezanja oko pojmova solemnizacije i legalizacije ugovora većini građana ne znače ama baš ništa, ali višednevni mučni pregovori između predstavnika Ministarstva pravde i Advokatske komore Srbije (AKS), čini se, doveli su do (zasad usmenog) zaključka da se građanima vraća njihova poslovna sposobnost, da će sami i uz pomoć svojih advokata moći sastavljati ugovore, koje će potom javni bilježnici samo ovjeravati; nejasno je zašto tim Ministarstva insistira da se to i dalje naziva solemnizacijom, iako bi sasvim prirodan izbor termina bila obična ovjera ugovora.

Ima u rezultatima razgovora silnih najavljenih promjena, ali jedna od važnijih je i to da će javni bilježnici – ako se ostvari obećano – javnobilježnički zapis (vulgarni prevod za laike: formular koji notari ispunjavaju i masno naplaćuju, nakon što im građani donesu svu silu ne/potrebnih papira) moći sačinjavati samo kad su posrijedi ugovori o raspolaganju nepokretnostima poslovno nesposobnih osoba, nijemih, gluhih i slijepih, kao i sporazumi o zakonskom izdržavanju. U slučajevima, dakle, koji su bili predviđeni prvotnim Zakonom o javnom bilježništvu, koje je odgovorna skupštinska većina "presnimila" na sve građane, i u slučajevima koje je, prije uvođenja notara u sistem, ionako radio sud u vanparničnom postupku.

NAZIRE LI SE KRAJ: Pregovori advokata i Minstarstva pravosuđa
foto: S. Miljević

KRAJ ILI NASTAVAK AGONIJE

Premali je prostor za zamaranje čitalaca detaljima dosadašnjih rezultata pregovora: Jasmina Milutinović, predsjednica Advokatske komore Čačka, za "Vreme" precizira da će se konkretna slika vidjeti u četvrtak 8. januara, da bi potom predložene izmjene propisa trebao razmotriti Upravni odbor AKS, najvjerojatnije 10. januara, te bi konačnu odluku o (ne)prihvaćanju dogovorenog trebala 17. januara donijeti Skupština AKS. Potom, ako je vladajućima iz Ministarstva pravde vjerovati, izmjene bi – takve kakve (i ako ih) "ovjeri" AKS – trebale, dakako po hitnom postupku – ući u parlamentarnu raspravu, a skoro četveromjesečni protest advokata bit će, ako se sve to ostvari, obustavljen danom objavljivanja zakonskih izmjena u "Službenom glasniku".

Krajem januara, dakle, ako nadležni budu poštovali *tajming* koji su obećali, odnosno ako ovoga četvrtka na stolu budu dokumenti s dogovorenim izmjenama Zakona o javnom bilježništvu i pripadajućeg seta zakona, moći će se bar nazrijeti kraj agonije paraliziranog pravosuđa i protesta advokata.

Pregovarači AKS – advokatica Milutinović, Tanja Arsić i Mirjana Jovanović Tomić (Advokatska komora Vojvodine) – relativno su optimistični glede ishoda pregovora, iako ni advokatica Milutinović niti Arsić u razgovoru za "Vreme" nemaju jasan odgovor na pitanje da li zaista vjeruju u dobre namjere vladajućih, s obzirom na to da je neophodno donijeti niz podzakonskih akata i niz izmjena sistemskih zakona (neke se već spremaju, ne znamo što nam nose). Inače, sve tri pregovaračice iz AKS mogle su, s obzirom na svoja znanja, u nekoj pauzi razgovara u Ministarstvu časkom položiti notarski ispit, nasuprot pregovaračima Ministarstva. Jest da je tu "tata na notare" profesor Dejan Đurđević, pa pomoćnik ministra zadužen za međunarodnu suradnju Čedomir Backović, ali i pomoćnica Nela Kuburović, mlađahna funkcionarka koja je od pripravnice namah postala savjetnica, pa i položena notarka odnedavno, za koju apsolutno nije jasno što uopće – i s kojim znanjima – traži u pregovaračkom timu Ministarstva pravde.

PESIMIZAM VS. OPTIMIZAM

Ima u AKS i sasvim pesimističnih viđenja. Na primjer, advokat Vladimir Gajić tvrdi da dosadašnji pregovori nisu doprinijeli da se advokatura Srbije približi svojim ciljevima, te da se iz posljednjih nastupa ministra Nikole Selakovića i premijera Aleksandra Vučića advokatima "stavlja do znanja da vlast želi da iskoristi pregovore isključivo radi zaštite vitalnih interesa javnog beležništva, kao i da budući planovi Ministarstva pravde izraženi kroz 'Akcioni plan za 2015' ukazuju na plan proširenja nadležnosti javnih beležnika, kao i da pregovori kao jedan od glavnih ciljeva imaju konvalidaciju korupcije i aboliciju ministarske odgovornosti, kako ministra pravde tako i celog njegovog kabineta".

Rasplet ćemo eventualno vidjeti za koji dan. U međuvremenu, raspisan je konkurs za imenovanje još 117 javnih bilježnika, koji traje do kraja januara. Usput, u posljednjim mjesecima 2014. godine nemali broj sudija je na vlastiti zahtjev razriješen funkcije; vidjet ćemo tko će od njih biti imenovan za notare, kao što ćemo vidjeti koliko će imenovanih biti među onima koji su u posljednjim rokovima, za razliku od onih u prvim i strožim, položili notarski ispit.

Očito cijela "notarska priča" nema (sretnog?) kraja, ma kako završili pregovori advokata i ministarskih uzdanica.

A Ustavni sud šuti, kao što je šutio onomad kad su desetkovani sudije i tužioci (i oni danas šute) i kad je očito čekao promjenu vlasti. Što danas čeka, ne zna se. Savjest očito ne, čak su i na Ustav zaboravili. ¶

TATJANA TAGIROV

Goli kralj

Kada upadnete u trip da su neprijatelji svuda oko vas i da vam neprestano rade o glavi, onda svaka kritička reč, svaka emisija, svaki tekst, svaka kolumna i svaki novinar ili analitičar koji misli svojom glavom postaje problem. Pa čak i svaki saradnik koji hoće da bude zaista, a ne "kobajagi" direktor, ministar ili savetnik

Piše: **Đorđe Vukadinović**

Sobzirom na to da me je u svom novogodišnjem nastupu na "javnom servisu" prozvao i, kako reče, učinio zvezdom, red je da premijeru uzvratim na ljubaznosti. To jest, da i ja njega "učinim zvezdom", time što ću mu posvetiti jedan tekstić, a kako stoje stvari – možda ni knjiga nije daleko.

Doduše, nije to baš isto. Iako daleko od toga da je neuticajno, "Vreme" (kao i NSPM) nije baš "javni servis" i ima svakako manju gledanost od RTS-a. Ali valjda se i kvalitet računa. (Konačno, gde bi drugo "Miškovićevi analitičari" nego u "Miškovićevim novinama" :))

Ipak, ovo neće biti "onaj" odgovor i nije tekst namenjen uveseljavanju čaršije i političkih kibicera. Takav će, eventualno, uslediti ukoliko se hajka na mene i NSPM nastavi. I ukoliko se ispostavi da nije u pitanju puki incident, trenutna bahatost ili iritacija, već namera da se medijski, politički i materijalno uništimo. Verujem da je reč baš o tome. Ali hajde da nastupimo benevolentno i pedagoški. I zato ovo nije nikakav "mangupski" odgovor, već prvenstveno mala pokazna vežba na temu "demokratija za početnike", odnosno, "nijanse u politici i životu". Sa akcentom na sitne, ali strašno bitne razlike između "neistomišljenika", "političkog protivnika", "oštrog kritičara" i "smrtnog neprijatelja".

Znam da je to zahtevna i možda (pre)teška lekcija za jednog, makar i "unapređenog", Šešeljevog učenika. Ali, ako bi se oko nje potrudio barem upola koliko se trudi oko savladavanja novih jezika da bi se na njima mogao obratiti svetskim liderima, i koliko se trudi oko uništavanja političkih protivnika i kontrole medijske scene, možda stvar i ne bi bila sasvim beznadežna.

Znam da nije lako poverovati, ali zaista nemam ništa lično protiv Aleksandra Vučića. Naprotiv. Čak na neki način mogu da mu budem zahvalan što me je inspirisao da napišem neke od svojih boljih tekstova, a i na tome što sam, iako bez insajderskih informacija, apsolutno tačno analitički predvideo kurs njegove politike, uključujući i sudbinu političkog "trijumvirata" sa Dinkićem i Dačićem. Plus što bi mi, samo da nema svih drugih loših pratećih posledica po stanje u društvu, čak moglo biti i pomalo simpatično to kako je počistio svoje političke protivnike, sa posebnim akcentom na one koji su mu najdirektnije pomagali i omogućili da dođe na vlast.

U svakom slučaju, miliji mi je od kalkulanata koji se lešinarski skrivaju iza njegovih ili mojih leđa. Ali to su ipak efemerne stvari. Suština je to što se uglavnom ni u čemu ne slažem sa pravcem njegove politike (mada je pitanje da li tu, sem ličnog vlastoljublja, uopšte ima nekog pravca), a još manje sa sredstvima i načinom na koji je sprovodi. A kada vidim kadrove sa kojima to radi, skoro da mi ga dođe žao. Mada, s druge strane, s kim si onakav si. Saradnici su naše ogledalo, naša slika i prilika. A u Vučićevom slučaju i više od toga. I nije nimalo slučajno što, uprkos skoro apsolutnoj vlasti, ima takve saradnike. Bolji ili neće njega, ili on neće bolje. I ni jedno ni drugo nije slučajno.

Kada upadnete u trip da su neprijatelji svuda oko vas i da vam neprestano rade o glavi, onda svaka kritička reč, svaka emisija, svaki tekst, svaka kolumna i svaki novinar ili analitičar koji misli svojom glavom postaje problem. Pa čak i svaki saradnik koji hoće da bude zaista, a ne "kobajagi" direktor, ministar ili savetnik.

Otuda ovo ludilo koje se izliva po Srbiji prilikom svakih lokalnih izbora u svakoj srpskoj kasabi nije nikakav "incident", već važan simptom zla pred kojim se ne sme olako okretati glava i bagatelišuće odmahivati rukom. Jer se po svaku cenu mora pokazati da, uprkos "bolnim reformskim potezima", premijeru rejting ne pada – nego iz dana u dan i u svakom pogledu raste. (A tome služe i neka sve komičnija istraživanja javnog mnjenja.) Otuda nemile scene, "crni džipovi" i eskadroni straha u besmislenoj kampanji po srbijanskim selima i zaseocima. Dakle, još uvek ne baš "eskadroni smrti", ali uopšte nije isključeno da ako režim upadne u probleme, prerastu iz jedne u drugu kategoriju.

I zato, bez obzira na to što, naravno, nije prijatno (sem ako nisi egzibicionista ili mazohista) kada te napada najmoćniji i najopasniji čovek u državi, sa svim pratećim arsenalom neugodnosti koji sa tim ide, ne može biti nikakve dileme ili kalkulacije oko stava prema – ne Vučiću – nego režimu, politici i sistemu vrednosti koji on oličava.

Nevolja je, međutim, pored svega ostalog, i to što su ljudi u međuvremenu potrošili ne samo snagu, vreme i energiju, nego čak i reči kojima bi se ovaj fenomen mogao adekvatno opisati ("tiranija", "diktatura", "sultanizam"). Sve je već iscrpeno i potrošeno na Miloševića i "žute". Tako da većina sada naprosto zblanuto, tupo, bez snage, sa nevericom i rezignacijom gleda šta (im) se radi.

* * *

A sama prozivka? Ha. Postoje optužbe na koje je ponižavajuće odgovarati i koje sadrže neku vrstu političko-psihološkog efekta sličnog traženju odgovora na čuveno trik-pitanje: "Jesi li prestao tući svoga oca"? "Kada si otkrio da si pedofil?" i sl.

Dakle, ne, nisam "Miškovićev analitičar", kao što nisam bio ni "Koštunićin", ni "Vučićev" i onda kada su nam se putevi ukrštali, a stavovi delimično približavali. I nemam ni sa kim poslovni aranžman te vrste. Dosledno sviram svoju ličnu melodiju, koja

Foto: FoNet

Uzgred, da jesam bio Miškovićev savetnik i analitičar, svakako bih mu savetovao da ne forsira formiranje vlada koje je forsirao 2008. i 2012. godine

je nekada bliža, a nekada dalja pojedinim akterima i segmentima srpske političke scene. Ne znam da li razumete poentu? Nema "naručivanja pesama". Nema "zadatih" misli i mišljenja – i to znaju i kolege i novinari i političari. Ali ako se nekome dopadne, ako shvati da je moja priča pametna ili korisna za njega ili društvo – utoliko bolje. Svaka pomoć je dobrodošla. Kao i, eventualni, posao, pravi, ne fiktivni, ali bez naručenih zaključaka ili friziranih rezultata. A doslovno svi, od prijatelja i saradnika do službenika i portira na autobuskoj stanici u Somboru, Beogradu ili Novom Sadu, znaju kako živim i kojom cenom plaćam ovu svoju nezavisnost.

Zato sam, verovatno – svakako ne zbog stasa i glasa – toliko tražen sagovornik i zovu me i pitaju kad god mogu i smeju. Zato su NSPM-ova istraživanja i analize tako pouzdani (iako, razume se, niko nije bezgrešan, pogotovo kada se kreće po tako klizavom terenu kao što je srpska politika) i praćeni čak i od onih koji ne dele naše političke stavove. To neko prepoznaje i ceni, neko ne. Politike i lideri se, pored ostalog, razlikuju i po tome što neki imaju, a neki nemaju svest o potrebi nezavisne i kritičke javnosti. Pametni političari to shvataju i prihvataju – dok oni drugi traže samo slepe poslušnike i sluge. U totalitarnim porecima nema opozicije, nema "analitičara" i nema nezavisnih medija. Kao što ih nema ni u noći pomračene eks-radikalske svesti, u kojoj su, što bi rekao Hegel, "sve krave crne".

* * *

Uzgred, da jesam bio Miškovićev savetnik i analitičar, svakako bih mu savetovao da ne forsira formiranje vlada koje je forsirao 2008. i 2012. godine. Preporučio bih mu da se založi malo da Vučić bude gradonačelnik i da ne računa toliko na svoje domaće političke akvizicije, a još manje na to da će ga od odmazde zaštititi stranci.

Lično sam bio svedok, početkom leta 2012. na istom prijemu kojem su prisustvovali i Vučić i Tomislav Nikolić, koliko je Mišković bio neskriveno oduševljen što su Tadić i DS izgubili izbore i što neće formirati vladu. (I mada ne mogu tačno da prosudim da li je i koliko je uticao da Dinkić i Dačić promene stranu i opredele se za vladu sa naprednjacima, nekako mi se "javlja" da taj uticaj nipošto nije bio mali.)

Ukratko, Mišković i ja smo u najvećoj meri neistomišljenici i kada je reč o politici i kada je reč o ekonomskoj filozofiji (on je, naravno, za privatizaciju, a ja sam "državista"). Da i ne govorimo o tome da je aktivno učestvovao u rušenju jedine dve postpetooktobarske vlasti (Koštuničine i Tadićeve) za vreme kojih nije kidnapovan, hapšen i reketiran.

Ali i juče i danas i sutra ću podržavati svakog onog koji – nezavisno da li to čini iz ideološkog uverenja ili interesa – podržava politiku razumnog ekonomskog patriotizma i oslanjanja na sopstvene snage i do neba ću vrištati protiv onih koji su zaslužni što je Beograd doslovno postao "grad novih Idea". Pitaću se kako to da je Maksi bio "monopolista" dok je bio Miškovićev, a odmah je prestao to da bude čim je postao "Delezeov". I kako to da za Todorićev konglomerat Idea-Roda-Merkator ovo pitanje monopola više niko i ne postavlja. I zalagaću se za reciprocitet u tretmanu proizvoda iz Hrvatske i Slovenije.

Nije to nikakav "nacionalizam", već elementarni osećaj za ravnopravnost i dostojanstven tretman. A, da. I mislim da je potrebno "detajkunizovati" ovdašnju poslovnu klasu, jer se ovako u tu kategoriju trpa sve i svašta, od normalnih preduzetnika (koliko je to moguće u nenormalnoj zemlji), pa do čistih kriminalaca i mafijaša. Odnosno, potrebno je razlučiti žito od kukolja, jer za neke je reći da su "tajkuni" nepravedna optužba, a za neke, opet, nezasluženi kompliment.

Najzad, ponekad se (be)smislenost pojedinih tvrdnji bolje sagledava ako malo izmestimo kontekst i zamenimo imena aktera (otprilike onako kao što je u onoj poznatoj priči "Ero i kadija" Ero zamenio uloge svoje i kadijine krave). Elem, Mišković me je svojevremeno, dok se nismo ni poznavali, pohvalio zbog stava o monopolu, "Maksiju" i "Merkatoru". Ali znam da je, recimo, i Subotić, koliko ove, tj. 2014. godine, u jednom društvu takođe pohvalio Vučića da je "čovek od reči". No, to, naravno, ne mora ništa da znači. (Mada bi bilo zanimljivo znati koja je tu "reč" bila u pitanju.) U svakom slučaju, ni ta pohvala, kao ni onaj susret u pariskom hotelu "Ric", niti ovogodišnja Canetova oslobađajuća presuda od optužbi za šverc cigareta, ne znače da je Vučić "Subotićev (ili Đukanovićev) premijer". A Nikolić "Subotićev predsednik". Pu, daleko bilo.

Eto, zato je, pored ostalog, čak i kada ste na vrhuncu moći (zapravo, naročito tada), potrebno meriti reči i kloniti se paušalnih ocena i olakih etiketiranja. ¶

Nedelja posle

Još jedna rekordna potvrda ispravnosti politike SNS i Aleksandra Vučića. Uz invaziju aktivista sa strane, bio brat Andrej, viđen telohranitelj Pana, bilo svega, pa i fizičkih napada. A vele i da su se neki od napadača legitimisali službenim legitimacijama

MIONIČKA BUDUĆNOST: Napadnuti Milan Gavrilović i predizborni plakat Bobana Jankovića
Foto: D. Todorović

Sedam dana pre prevremenih lokalnih izbora, Mionicu je, zajedno sa Vulinom i Milanom Krkobabićem, predstavljen kao predsednik partije i premijer, posetio gospodin Aleksandar Vučić. Gospodin Vučić citir'o Kenedi Roberta, Broza Josipa, Kameron Dejvida, svima poručio da će boljitka i sigurnosti biti već 2015, da ima rastemo ko kvasac, da se samo treba držati plana, a on ima plan, te da je za sve potrebna samo podrška naroda...

Sedam dana kasnije, 28. decembra, održani lokalni izbori, na delu pokazano kako se obezbeđuje rekordna podrška naroda. Istina javljeno o "manjim incidentima". Okrvavljeni Milan Gavrilović, kandidat DS za predsednika opštine, rekao da su ga napali "ćelavi muškarci, opasnog izgleda, koji sigurno nisu iz Mionice", dok je SPS javio da je u centru varošice prebijeno pet njihovih aktivista. SNS saopštio da je Gavrilović kupovao glasove, da su to uočili SNS kontrolori, upozorili ga da to ne čini, te da je došlo do rasprave i tuče. Uprkos "malim neprijatnostima", SNS, sa kojom zajedno na listi bili i NS, DSS, SPO i SDPS, a listu podržao PUPS, na izlaznost od 70 posto, je osvojila 64,7 posto glasova, dok je za SPS i DS glasalo po nešto preko 17 posto izašlih građana. SNS poslanik Đukanović izjavio da je to plebiscitarna podrška, i potvrda ispravnosti politike SNS i Aleksandra Vučića. Gospodin Darko Glišić, predsednik opštine Ub, i još član UO KK "Crvena zvezda", koji danonoćno koordinir'o izbornim štabom, posle pobede bio još jasniji: Ovim rezultatom Mionica se zahvalila Aleksandru Vučiću što je čitav život posvetio da nam bude bolje, što radi 20 sati dnevno, i što nam budi nadu da možemo da izađemo iz ovoga u šta nas je uvalio DS...

OVAKVOG ČUDA NIKAD

Sedam dana po izborima u Mionici još i na sve strane transparenti i plakate sa slikama Vučića i porukom "Budućnost u koju verujemo". Nema izloga, bandere i drveta sa kojih Vučić ne obećava Budućnost. SNS prostorije, sa veliki Vučić posteri, zaključane, u istoj zgradi – naspram koje tezge na kojima ima 3 para čarapa za 100 dinara, i troje gaće za 200 – i ostale partije. SPS na spratu. Dragan Gavrilović, do privremenih mera predsednik opštine, kaže da je kampanja SNS trajala preko mesec dana. Na dan izbora napadnut predsednik DS, kao i pet aktivista SPS, nije bio prisutan, javili mu telefonom, aktiviste napala grupa nepoznatih ljudi, ko su, nisu Mioničani, nisu pronađeni, nepoznati, pretpostavlja se da su iz SNS, isti oni koji su napali i predsednika DS...

SPS nije ni na koga vršio pritisak da glasa, dok je SNS išao od kuće do kuće, bilo tu dosta ljudi sa strane, iz cele Srbije, ljudi pozivani telefonima, tražilo se da izađu na izbore, kažu za koga će glasati, bilo je tu vozila sa raznih strana, dovozili su ljude na izbore, i Vučićev brat Andrej viđen na terenu, pominje se i taj Panić... Nije video, tako čuo. Čuo i da su delili namirnice, razne pakete, bilo i nasipanja puteva, bila mehanizacija iz REIK Kolubare, Zvonko Veselinović, jeste, onaj iz Kosovske Mitrovice, zakupio kamenolom u Struganiku, preko mesec dana su kamioni sa raznih strana razvozili i nasipali rizlu po putevima, sve besplatno... Što se tiče "nepoznatih ljudi" koji su napali predsednika DS i njihove aktiviste, od policije nemaju nikakvih informacija, tri puta je bio nosilac SPS liste na izborima, ali ovakve presije, ovakvog čuda, nikad...

Reporter ode do zgrade opštine, koja, kao i sve u Mionici, isto u centru. Pred zgradom, koja desetak godina po zemljotresu 1998. komplet renovirana, više Vučić plakata. Najavimo se kod predsednika Privremenog organa, koji na izborima bio kandidat SNS za predsednika opštine, gospodina Bobana Jankovića. Sekretarica veli, na sastanku, da sačekamo. Sačekamo, prelistamo lokalni list "Zapis", na prvoj strani slika gospodina Jankovića, naslov, Izvući ćemo Mionicu iz tame. Evo svetlog početka teksta: Boban Janković je mlad, visokoobrazovan čovek. U politici je odnedavno, ali i pored toga on brzo misli i govori jasno. Ako ovome dodamo da ima manir gospodina, da iz svake njegove rečenice izbija silna energija, pozitivna u svakom slučaju, da već sada ima viziju kako će mnogo toga popraviti u prilično zapuštenoj opštini Mionica, on

ostavlja utisak na sagovornika kao čovek kome se mora verovati. Kako je gospodin Janković još sastančio, novinar napusti zgradu opštine, na jednom drvetu uslika plakat na kome Janković sa Vučićem obećava Bolju Mionicu.

NISU NAVIJAČI

Odlazimo u obližnje selo Maljević, gde Milan Gavrilović sprema Božićnu pečenicu. Upravo stavio prase u zidanu furunu. Na glavi mu crna vunena kapa, lice još otečeno, pod desnim okom ušivena rasekotina. Milan, 1959, mašinski inženjer, je krupan čovek, oko 190 visok, metar preko leđa, treba udariti na takvu grdosiju. Pogotovu što je svojevremeno bio prvak Srbije u karateu, ima crni pojas, treći dan. U politici dugo, od devedesetih, bio DHSS načelnik Kolubarskog okruga, po izborima 2012, jedno vreme DS predsednik opštine u Mionici. Ulazimo u kuću, Milan objašnjava da su privremene mere uvedene jer je Nova Srbija napustila koaliciju sa socijalistima, koji su prethodno bili na vlasti sa demokratama. SNS imao pet odbornika, koji su isključeni jer su pravili vlast sa demokratama, Privremeni organ formiran nezakonito, sa tri člana SNS, kao što je nezakonit i sastav Opštinske izborne komisije, pet, od sedam, članovi SNS, zato se nisu ni žalili na izbore, nema svrhe. A SNS kandidat za predsednika Janković, bio njegov učenik u karateu, im'o električarsku radnju, sad ima servis za pregled vozila, priča i da ima diplomu fakulteta u Novom Sadu, verovatno sličnu kao predsednik Nikolić, iako niko ne zna da je redovno studir'o...

SNS aktivisti, mahom sa strane, su išli od kuće do kuće, pitali za koga će glasati, uzimali brojeve telefona, neposredno pred izbore delili krevete, šporete, pakete hrane... mnogo je to para... Na dan izbora bilo preko 50 automobila, pokrili svako biračko mesto, u biračkim spiskovima proveravali ko nije izašao, ko nije glasao, a primio poklon, pozivan, i dovožen da glasa, i to pred onima koji su ih dovezli. Da ne govori o kamenolomu koji je zakupio Zvonko Veselinović, mehanizaciji i kamionima sa raznih strana... Da ne govori o pretnjama i pritiscima, pošto su im prebijeni aktivisti u centru varošice, SPS nije napuštao svoje prostorije, kakva crna kontrola...

On lično, ispred stranke, imao na raspolaganju dvoja kola, da obilazi biračka mesta, hrabri ljude. Oko podne otišao u Nanomir, romsko naselje, tamo, blizu biračkog mesta, uz vozilo SNS, ostavio jedno sa svojim ljudima. Pozdravili te iz SNS, pitali, jel' sve u redu, odgovorili, u redu je. Krenuo nazad, nije prešao nekoliko stotina metara, na putu se isprečila "lada-niva", učinilo mu se opštinska, izašao vidi šta je. Ali, iz "lade", još jednih kola koja su pristigla, je istrčalo desetak ljudi, mlađih, ošišanih, jednoobrazno odevenih, crne jakne, krem pantalone i cipele, i krenulo prema njemu. Vratio se u kola, ali je kroz otvoren prozor dobio nekoliko udaraca, tad mu je prsla arkada. Nekako je izašao iz kola, i došlo je do tuče, koja je trajala preko pet minuta. Kako da nije uzvraćao, nekoliko ih je bacio u kanal, ali bilo ih mnogo, mladi ljudi, puni kondicije, nema govora da su navijači, video da su to obučeni ljudi. Dok su se napadači pregrupisavali, iskoristi, krvave glave utrči u kola, i na drugu stranu, pobegne. Preko Toplice stigne u Mionicu, pravo u MUP, pa u Urgentni centar u Valjevu na ušivanje. Žena mu javi da su ga tražili kući, u stranci. Onda stigla policija iz Valjeva, koja uglavnom bila ispred SNS prostorija. Policija ništa nije preduzela, kao da je imala naređenje da se ne meša, čuo da su trojica, od onih koji su prebili SPS aktiviste, pokazala policiji službene legitimacije. Uveče je, po završetku izbora, ispred SNS prostorija, pitao Andreja Vučića, šta im je trebalo da napadaju ljude, odgovorio mu, otkud zna ko su napadači. Pa nisu sami sebe tukli!

Posle video tu "ladu", iz koje su ga napali, trula višnja, 039 – CK, zato je permutov'o sa opštinskom, koja ima broj 059, pripada Bobanu Jankoviću iz SNS. Kakva prijava protiv "NN izvršilaca", još i sa tim uzalud da se bakće... Upozoravali su ga da ne predaje listu za izbore, ali, nikad se nije plašio, a i nerviralo ga to trubljenje da je DS pao na šest posto. Hteo da pokaže da ima ljudi koji se ne boje, ako je premijer Đinđić mogao da da život, što se i oni ne bi malo žrtvovali, i eto, uzeli su preko 17 posto glasova, bilo bi i više da iza podneva, posle fizičkih napada, nisu prestali sa obilaskom biračkih mesta, i pustili SNS da neometano uteruje glasove... ¶

DRAGAN TODOROVIĆ

Čestitost u današnjem vremenu

Poslednje nedelje u 2014. godini emitovana je prva emisija "Zumiranja", jednočasovnog razgovora pred kamerama koji sa sagovornicima vodi Dragoljub Žarković, glavni urednik "Vremena". U produkciji našeg nedeljnika"Zumiranje" će se snimati svake nedelje od dvadeset časova u medija centru Udruženja novinara Srbije

"Redakcija 'Vremena' i ja lično verujemo da je ovo istorijska emisija i početak jednog doba u kome će ozbiljni ljudi da razgovaraju o ozbiljnim temama na ozbiljan način, bez svađe, bez stranačke pristrasnosti; da ćemo na taj način relaksirati javni prostor u Srbiji koji je, jednostavno, zaokupiran ili preterano komercijalnim interesom ili jasnim političkim diktatom koji je ovu vrstu medija – televiziju – izuzeo iz ruku ovog naroda", rekao je Dragoljub Žarković na samom početku emisije.

Tog 28. decembra gosti "Zumiranja" bili su dekan Fakulteta političkih nauka dr Ilija Vujačić i profesor Filozofskog fakulteta dr Slobodan Antonić. Tema razgovora je bila čestitost – politička, medijska i akademska.

PRVA EMISIJA: D. Žarković, S. Antonić, I. Vujačić
Foto: M. Milenković

SILEDŽIJA U ŠKOLI

Uz podsećanje na tuču koja se desila tokom lokalnih izbora u Mionici, kao i na decembarske svađe, uvrede i izbacivanja u Narodnoj skupštini, Dragoljub Žarković je razgovor otvorio pitanjima: da li je izvršna vlast, oličena u premijeru Aleksandru Vučiću, postala dominantan faktor političkog života u Srbiji i da li je to ponižavanje parlamentarizma.

Slobodan Antonić je podsetio da su izbori i skupština jezgro demokratije i da je demokratija onakva kakvi su izbori i skupština. "Ja spadam u kritičare koji su dovodili u pitanje demokratski karakter izbora 2014. godine. Pisao sam da olako prelaženje preko takvih sumnji zapravo znači zanemarivanje osnovnih stvari demokratije – da izbori moraju biti slobodni i pošteni. Nakon iskustva sa Miloševićem, kao da smo zaboravili da to treba tražiti od svake vlasti pa i ove najnovije", rekao je Antonić. "Kada je reč o Skupštini, rekao bih da je u pitanju sistemska stvar. Svi poslanici odgovaraju jednom čoveku, partijskom čoveku, onom koji ih postavlja kao poslaničke kandidate. Mi zapravo imamo 250 poslanika koji nemaju svoje dostojanstvo jer zavise od čoveka koji ih je tu postavio, a ne od onih koji su glasali za njihovu partiju," dodao je on. Antonić je kao alternativu predložio povratak na većinski sistem "iako taj sistem nije savršen i ima svoje mane".

Profesor Vujačić na tuču u Mionici i svađe u Parlamentu gleda kao na simptome nečeg dubljeg u društvu: "Mislim da je proces konsolidacije demokratije došao u neku vrstu krize. Konsolidacija demokratije je proces koji može da ima svoje gornje i donje tačke, može da varira, a mislim da se naše društvo poslednjih godina nalazi u nekoj vrsti intelektualne, političke, društvene kaljuge koja na izvestan način boji društveni i svaki drugi prostor", smatra Vujačić. "Zbog toga se nešto što se dešavalo i ranije, pomenuli smo devedesete, na neki način obnavlja. Ja, zapravo, ne bih rekao da se obnavlja, već da se ponešto što je urađeno u toku konsolidacije institucija pomalo – urušava."

U vezi sa "liderstvom u najširem smislu te reči", Vujačić smatra da je tome pogodovao ceo društveni i politički milje. "Postavlja se situacija da u Skupštini koja bi trebalo da vrši dve funkcije – da donosi opšte akte, načela i da kontroliše rad Vlade, imamo situaciju da 90 odsto rada Skupštine jeste neka vrsta podrške Vladi. To pokazuje da mi nemamo podelu vlasti. Drugačije rečeno, Skupština faktički služi da mobiliše narod, društvo oko onog što Vlada tamo, negde u nekoj vrsti koalicije organizovanih interesa, postavlja kao prioritete."

"Meni ovo što se oko budžeta dešavalo u Skupštini izgleda kao kad školom upravlja ne direktor nego najjači, najveći siledžija," prokomentarisao je zbivanja u parlamentu Dragoljub Žarković. "Pazite, nije Vučić došao i vikao samo ovoj šaci jada opozicionog da su kukavice. On je vikao i na svoje. Prosto, terao ih je da se smejulje, da im je drago što je on došao tamo da uvede red. Ja mislim da Vučić ne greši i on dobro zna da u direktnom

prenosu deluje genijalno na ovaj narod. Narod ionako misli da su ti koji sede u skupštini neki debelguzani koji su došli da jedu i piju jeftino. On tom narodu, koji veruje da Skupština ne služi ničemu, šalje poruku – ja sam ovde jedina ozbiljna moć."

U nastavku razgovora, profesor Antonić je izneo mišljenje da "ideju da imate jednog čoveka koji faktički kontroliše čitav parlament na neki način podržavaju i oni centri moći sa strane koji na taj način mnogo lakše kontrolišu politički sistem ili politiku u Srbiji". "Ako pričamo o tome da strane ambasade ili neki drugi centri iz Brisela ili Vašingtona imaju veliki uticaj na naš život, njima je svakako lakše da završe posao sa jednim čovekom nego da ulaze u neku komplikovanu proceduru sa više parlamentaraca," dodao je on.

Žarković je takvo mišljenje osporio iznevši "dosta prizemniji" razlog zbog čega premijer "ućutkuje" neistomišljenike: "Kao nožem kroz puter taj čovek gradi rejting i ne propušta priliku da ga poveća. Ja mislim da Vučić svesno radi na degradaciji Parlamenta zarad lične moći. Njemu rejting ne pada."

U vezi sa rejtingom, Slobodan Antonić je rekao da će on svakako biti niži za nekoliko meseci kada ljudi shvate da su im penzije i plate stvarno smanjene. "Slobo, isto smo imali i tokom devedesetih", prokomentarisao je Ilija Vujačić. "I šta se desilo? Populizam je otišao nagore. Što se tiše Skupštine, on nju ima i ona mu nije problem. Ja se plašim urušavanja drugih društvenih institucija. Nije u pitanju samo politika. Mediji, univerziteti, privreda... Ja tu vidim jednu korespodentnost između onog šta hoće sa vrha vlasti i kako društvo na to reaguje. Društvo na to ne reaguje nikakvim otporom."

"Ali pazite, devedesetih je pad standarda nadomeštan nacionalnom pričom, pričom da se borimo za državu, za nacionalni interes", ostao je pri svojoj tezi Antonić. "Sad nemamo takvu vrstu priče. Sa briselskim sporazumom je i kosovska priča na neki način završena. Ostaje samo – ekonomija. Možemo da se kladimo da li će do kraja godine uspeti da zadrži ovaj rejting."

MIMI ORO I MEDIJSKA ČESTITOST

Priznanjem da mu je omiljena televizija postala Pink, Žarković je otvorio priču

UŽIVO NA SAJTU NEDELJNIKA "VREME"

Razgovor glavnog urednika "Vremena" DRAGOLJUBA ŽARKOVIĆA sa dr DUŠANOM PAVLOVIĆEM, profesorom Fakulteta političkih nauka, i dr GORANOM NIKOLIĆEM sa Instituta za evropske studije

BEZ CENZURE, SAMO TRI TEME – EKONOMIJA, EKONOMIJA i EKONOMIJA

NEDELJA, 11. JANUAR, 20 ČASOVA

PRVA EMISIJA U 2015. GODINI

DIREKTAN PRENOS I SNIMAK EMISIJE: WWW.VREME.COM

o medijskoj čestitosti: "Ja da dangubim sa javnim servisom – nemam kad. To je nešto umiveno, sve isti analitičari, kao nekad Đoka Vukadinović i ja. Sa druge strane, u jutarnjem programu Pinka se dobija sirov materijal šta oni misle, dnevna zapovest. Jutros je bila genijalna emisija – Vučić u 2014. godini. Njegovo život, govori, putešestvija, avanture, doživljaji, sve osim venčanja, naravno, i to uz muziku *My way*. Da nema ove mučene Mimi Oro, mučeni mediji ne bi imali o čemu da pišu. Kad ne cepaju Tomu Nikolića, Mimi Oro im je tema..."

Objašnjenje je ponudio profesor Antonić: "Ranije je to bila stvar novinarske zajednice, da ne kažem novinarske čaršije. Čovek koji bi napravio grešku, svinjariju u novinama, sutra ne bi mogao da izađe od sramote u tu čaršiju. Nije mogao da sedne 'Pod lipom' ili kod 'Šumatovca'.

Toga više nema i mi sada imamo problem sa vlasnicima medija, sa nekim novinarima koji su bez ozbiljne profesije i koji tu nešto opslužuju, koji se menjaju sledeći glavni kriterijum – zaradu. Kad nemamo novinarsku zajednicu, kao što danas nemamo ni mnoge druge profesionalne zajednice, naravno da nemamo ni profesionalnih kriterijuma ni te vrste profesionalne čestitosti."

Loše mišljenje o stanju u medijima ima i profesor Vujačić: "Činjenica je da mi danas imamo medijsku situaciju koja je mnogo gora nego što smo je imali devedesetih. Vi danas vrlo teško možete da nabrojite medije koji nisu tabloidni. Svi u izvesnim segmentima koriste tabloidnost. Počela je neka vrsta utrkivanja u tome i to ukazuje na pad morala u društvu u celini – da ti tabloidi nisu čitani, njih praktično ne bi ni bilo."

Do kraja emisije trojica sagovornika su razgovarali o čestitosti u akademskoj zajednici, kakva je veza između komisija za odbrane akademskih radova i hiperprodukcije akademskih titula poslednjih godina u našoj zemlji, kako je profesor Vujačić dobio batine u svojstvu dekana i koliko daleko se došlo u rasvetljavanju tog slučaja...

Prvo, ali i svako sledeće izdanje "Zumiranja" možete gledati na sajtu i YouTube kanalu nedeljnika "Vreme". ¶

M. RUDIĆ

Zakon se mora dosledno sprovoditi

Američka privredna komora će nastaviti da bude partner Vladi Republike Srbije i da svojim savetima i ekspertizom pomogne iznalaženje najboljih zakonskih i praktičnih rešenja za poboljšanje poslovne klime. Očekujemo dosta izazova u 2015, ali i pozitivne pomake u većoj meri nego što je to bilo u godini koju ostavljamo za nama

Piše: **Stejsi Kenedi**

Američka privredna komora u Srbiji i naredne godine će raditi na poboljšanju ekonomske konkurentnosti i zakonodavstva, kako bi se kreiralo bolje, predvidljivije i stabilnije poslovno okruženje. Ekonomski oporavak je svakako prioritet Srbije, što podrazumeva dalje sprovođenje odlučnih reformi koje će doprineti smanjenju sive ekonomije, povećanju likvidnosti poslovnog sektora i uspostavljanju povoljnih uslova kreditiranja, prvenstveno za mala i srednja preduzeća.

Prema istraživanju koje smo sproveli među našim članicama, reforme koje privreda očekuje od Vlade Republike Srbije u 2015. godini jesu povećanje predvidivosti poreske politike, kao i dosledno sprovođenje zakona. Američka privredna komora će nastaviti da bude partner Vladi Republike Srbije i da svojim savetima i ekspertizom pomogne iznalaženje najboljih zakonskih i praktičnih rešenja za poboljšanje poslovne klime. Očekujemo mnogo izazova u 2015, ali i pozitivne pomake u većoj meri nego što je to bilo u godini koju ostavljamo za nama.

U prethodnoj godini napravljeni su značajni reformski pomaci, pre svega donošenjem Zakona o radu i izmenama Zakona o planiranju i izgradnji. Kako je sivo tržište jedino moguće smanjiti kroz odlučnu akciju države, očekujemo da se nastavi sa doslednim sprovođenjem postojećih zakona. Kada budemo uspeli da smanjimo obim transakcija u "sivoj zoni", novi zakon o inspekcijskom nadzoru, čije usvajanje očekujemo do kraja godine, predstavljaće jedan od prvih koraka ka očuvanju i stabilizaciji legalnog tržišta. Naravno, ovaj zakon mora biti dosledno sprovođen i mora se na pravi način, putem stalnog radnog tela, uspostaviti koordinacija svih inspekcija na terenu.

Pored posvećenosti lokalnim prioritetima koje su definisale naše članice, mi u AmChamu radimo i na pozicioniranju regiona kao jedinstvenog i funkcionalnog, politički stabilnog entiteta. Zato će jedna od naših inicijativa naredne godine povezati deset AmChamova iz regiona i predstaviće potencijalnim investitorima region Jugoistočne Evrope kao jedinstvenu investicionu destinaciju pod imenom NEW SEE.

Imajući u vidu sve planirane aktivnosti, sa nestrpljenjem očekujemo godinu pred nama i spremni smo da uložimo veliku energiju i posvećenost kako bismo ostvarili sve zacrtane ciljeve. ¶

Autorka je predsednica Američke privredne komore u Srbiji i potpredsednica kompanije "Filip Moris internešnal" za Jugoistočnu Evropu

Već godinama prepoznajemo jedni druge, jer iz iste perspektive posmatramo svet. Vaše najvrednije je nama najvažnije i razlog da život gledamo kao stalnu promenu na bolje. Ponosni smo na preko 1.700.000 klijenata u Srbiji, tradiciju dužu od 180 godina i prisustvo u 60 zemalja širom sveta.

Generali Osiguranje Srbija. Deo Generali grupe.

generali.rs Kontakt: 011 222 0 555

GENERALI

Poslednji knindža

Zaboravljenom asu vraćamo se decenijama kasnije, a zbog iznenadnog zanimanja ministra pravde Srbije Nikole Selakovića za njegovu sudbinu. Od 2006, kada je u Australiji pokrenuta spora i neobjašnjiva procedura za izručenje kapetana Dragana Hrvatskoj, nikoga odavde njegova tužna sudbina nije zanimala. U međuvremenu kapetan Dragan sedi u australijskom ekstradicionom pritvoru pod krajnje sumnjivim pravnim okolnostima. Nedavno je odbijena još jedna od njegovih žalbi, pa se sada očekuje još samo potpis nadležnog ministra za izručenje Hrvatskoj

Neposredno posle Nove godine Ministarstvo pravde Srbije uputilo je Australiji dopis sa zahtevom da se ne dozvoli izručenje Dragana Vasiljkovića Hrvatskoj. Ministar Selaković podseća australijskog kolegu Majkla Kinana na dosadašnja suđenja Srbima u Hrvatskoj, kao i na očekivane reakcije srpske zajednice u Australiji, ali i "uznemirenje javnosti u Srbiji" na takvu odluku. Završava tvrdnjom da su pravosudni organi Srbije spremni za sprovođenje krivičnog postupka protiv Vasiljkovića.

Ta australijska priča ima, naravno, svoj prethodni tok. Naime, 2006. godine Hrvatska je – sa značajnim zakašnjenjem – zatražila izručenje Vasiljkovića zbog optužbi za ratne zločine. Juna 2006. Visoki sud u Kanberi (njihov Vrhovni sud) odbio je taj zahtev, jer je Vasiljković državljanin Australije najkasnije od 1974. pod imenom Daniel Snedden, a Australija ne izručuje svoje državljane. Uzgred, Vasiljković je poznat Tribunalu u Hagu, gde je i svedočio u procesu Miloševiću, ali Tužilaštvo ga nikada nije tražilo, u kom slučaju bi izručenje u Sheveningen bilo nesporno. Nakon dužeg pritvora, Vasiljković je bio pušten na slobodu, ali je netragom nestao. To nije bilo pametno; još gluplji je bio njegov pokušaj da telefonom stupi u vezu sa svojim holandskim advokatom, kad smo svi mislili da je već daleko negde. Poziv je bio smesta prosleđen Australijskoj saveznoj policiji koja je kapetana Dragana našla na palubi neke jedrilice koju je upravo popravljao. Zatvorili su ga i – očito – bacili ključ, pa kapetan Dragan sedi u pritvoru do dana današnjeg.

DAVNI DANI

Ima tu nešto nerazjašnjeno: ili Dragan Vasiljković (Daniel Snedden) podleže zabrani izručenja kao državljanin Australije – ili ne podleže. To je ostalo nejasno. Izvori "Vremena" iz Australije procenjuju da tu ima nešto dublje: da se Dragan nečime zamerio Australijancima, ali niko ne kaže čime i kako. Dok čekamo na konačnu odluku Vlade Australije, pozabavimo se davnom prošlošću kapetana Dragana, legende i mita, junaka stripova za decu, osvajača ženskih srdaca, oslobodioca raznih selendri i slatke čežnje lucprdastih kolumnistkinja iz 1991. Taj neverovatni junak pojavljuje se u leto 1990. (držimo se dalje samo proverivih podataka iz evidencija) u Baru, na povećoj jedrilici u društvu neke dve sestre Nemice. Ubrzo stiže i potraga za tom jedrilicom, zbog spornog vlasništva, pa tamošnji šef policije privremeno oduzima pasoše i fotokopira ih, kao svaki dobar policajac, za svaki slučaj (što će biti važan detalj). Uskoro se stvar rasvetljava povoljno po posadu jedrilice i oni jedre dalje.

i njegov slučaj

foto Reuters

U proleće strašne 1991. godine po medijima u Srbiji počinje da se pojavljuje misteriozni junak "zovite me kapetan Dragan, a ako vam kažem pravo ime moraću da vas ubijem". On je – ako je verovati pomahnitalim medijima – junak bez mane i straha, veteran mnogih ratova, specijalac svih veština, hrabar, mudar, skroman i nadasve šarmantan. Na sebe je nesebično i iz razloga patriotskih i humanističkih preuzeo obuku i organizaciju dobrovoljaca iz Knina i Krajine, jer da je JNA nesposobna (što je, ruku na srce, i bila). Do avgusta meseca 1991, kada njegov slučaj dolazi do kulminacije, Dragan zuji između Beograda, Banije, Knina i sličnih mesta. Pokazuje izuzetan smisao za marketing, tj. promociju svoje ličnosti: daje tajanstvene izjave i mnoge intervjue; čuvaju ga stasite kninske lepotice; donosi medvede u Beograd; pušta veoma odmerene politički korektne zvuke; sve to javno. Uskoro postaje junak stripova za decu "Knindže" i omiljena meta lucprdastih kolumnistkinja koje žmićkaju od njega i pišu mu hvalospeve tipa "mit i legenda", "duh koji hoda" i već možete misliti. Izlazi sa Klarom Mandić i veša oko vrata Davidovu zvezdu, pa ga odmah proglašavaju za čoveka iz Mosada (tada smo se gurali u Društvo srpsko-jevrejskog prijateljstva, ali su nas pročitali na vreme). Sedi u Šumatovcu, gde mu Brana Crnčević donosi plastične vreće pune novca (lično sam gledao). Sve to, dakle, javno.

Dalje od javnosti misteriozni kapetan Dragan njuška se sa Državnom bezbednošću i MUP-om Srbije, ali i sa vojnom Službom. Njima nudi – a možda i prodaje, ne znamo – izvesnu osetljivu elektronsku opremu za noćno osmatranje i prisluškivanje. "Vreme" je tada došlo (ne pitajte kako!) do izvesnih prospekata za tu opremu; ispalo je da je reč o trećerazrednoj robi koja se u Americi i Evropi naručuje pouzećem preko oglasa u listovima poput *Soldier of Fortune* (proverili smo). Na primer: noćni dogled *Noga Lite*, kopija američkog *Excalibur Electrooptical* uređaja starog najmanje deset godina. To je bilo vreme velikih potresa u državi, kada se najozbiljnije razmatrala buduća srpska vojska i kada se ministar odbrane Srbije, onaj nesrećni Tomislav Simović lomio oko toga (o tome više kod Dobrile Gajić Glišić, u njenoj nepravedno zaboravljenoj knjizi). Zna se i da je kapetan Dragan slična posla vodio i sa naslednikom, gen. Markom Negovanovićem, ali ishod nije poznat. Pouzdani saradnik kapetana Dragana u to vreme bio je jedan nadasve koloritan lik po imenu Rihard Kajzer, nemački državljanin koji je u Bačkoj Palanci otvorio dućan za lovačko oružje. U leto 1991. taj Kajzer mota se po Kninskoj krajini sa puškom sistema Galil, ofarban maskirnim bojama po njušci i voza se čuvenom oklopnim vozom Blagoja Guske (to je onaj voz koji ide i izvan šina), sve pucajući od sreće.

Već je otprilike jasno, kad oljuštimo spretni marketing i zanemarimo lucprdaste kolumnistkinje i pomahnitale režimske medije, da imamo posla sa međunarodnim prevarantima. Uostalom, taj Kajzer će uskoro nestati netragom, ponevši sa sobom mnogo toga, da sad ne ulazimo u detalje. Kapetan Dragan, međutim, ukrcao se u ozbiljniji voz od onog kninskog. Postigavši nesumnjive vojne taktičke uspehe oko Knina i na Baniji, on će se uskoro – u tom avgustu 1991, kobnom po njega – posvađati sa Milanom Babićem oko strateških pitanja. Već tada, naime, ono što će postati Republika Srpska Krajina fiksirano je i odbranjivo je – trenutno, mada teško i ubuduće. Dragan kao koliko-toliko školovan oficir, shvata da se ta država rastegla na tanko, na velikoj teritoriji sa malo ljudi i ranjivim granicama. On tada predlaže da se Hrvatskoj ponudi neka vrsta primirja sa daljim pregovorima, ne bi li se sačuvala privremena vojna prednost. Nešto slično pokušali su 1995. sa planom Z4, ali je tada bilo prekasno. Biva odbijen i najuren iz Krajine. Neposredno pre toga, njega su pune sve novine i televizije, Vuk Drašković mu je već ranije nudio komandu nad svojom "Srpskom gardom", Dragan javno grdi Voju Šešelja i kaže da mu se taj "fašista" neće nikada pojaviti u Krajini, mada se u leto 1991, kada je sve već skoro propalo, s njim slikao u Kninu. Bilo kako bilo, Dragan je svoje završio, valjda zato što nije shvatio suštinu stvari: da je Krajina prodata po prethodno ugovorenom planu.

U međuvremenu se desilo nešto u čemu smo iz "Vremena" imali skromnu i skrušenu ulogu. Sećate li se onih fotokopiranih pasoša iz Bara? E, pa taj tamošnji šef policije, videvši po novinama slike misterioznog "ako vam kažem ime, moraću da vas ubijem" srpskog junaka, setio se i dostavio nam preko izvesnog posrednika podatke iz pasoša: *Daniel Snedden* iz Australije, podaci kao na zapisniku. Desilo se takođe da smo mi imali dobru vezu u Australiji: našeg druga Džoa Čendlera iz lista "Age", kome smo pomogli kad se našao usred frke od 9. marta 1991. ni kriv ni dužan, ne znajući ništa (dan ranije je doleteo u Beograd, našli smo ga na ulici). Poslali smo mu faksom Snedenove podatke i odmah dobili veoma zanimljiv odgovor. »

Срећне божићне и
новогодишње празнике
жели вам од срца ваш
ЗЛАТИБОРАЦ®
ЗЛАТИБОРАЦ

NEZGODNA PODSEĆANJA IZ DEVEDESETIH: Vojislav Šešelj i kapetan Dragan Vasiljković

Da, takav postoji; rođen kao Dragan Vasiljković, državljanin najkasnije od 1974, kroz krivičnu evidenciju prolazi kao maloletni prestupnik u Melburnu (kradena roba); drugi put hapšen zbog držanja "prigradske mreže prostitucije"; dakle makro. Sudija za maloletnike suočio ga je sa izborom: zatvor ili da se prijavi u vojsku. Naravno da se mladi Sneden odlučio za vojsku. Završio je školu rezervnih oficira 1. Viktorijinog puka (elitna jedinica) i uskoro se upustio u instruktorku karijeru po zalivskim emiratima i okolo, uključujući i određene afričke zemlje. On je, pre i iznad svega, veoma talentovan instruktor; to niko ne spori. Posle te karijere Sneden se po Mediteranu bavi poslom skipera na jahtama, pa ima neku Miki Maus čarter kompaniju za male avione itd. Dok se nije našao sa ljudima iz Državne bezbednosti – Jovicom, Frankom, Badžom i čiča Radmilom Bogdanovićem. Njima je baš takav trebao.

Naravno da je međunarodni umetnik i šarmer video svoju šansu.

KRATKI INTERMECO

Kad se priča okončala 1992, kapetan Dragan okreće se humanitarnom radu: osniva Fond kapetana Dragana za pomoć siročadi, udovicama i invalidima. Po svemu što se zna, Fond je imao besprekorne finansije i računovodstvo. Politike se klonio, mada su neke simpatije bile vidljive: bio je blizak Studiju B i Kojadinoviću, po liniji SPO; bilo je tu raznih avantura, ali to je duža priča. Za vreme medijske strahovlade Ace Vučića 1998. i 1999. demonstrativno se pojavljuje na suđenjima medijima. Tokom prevrata od 5. oktobra 2000. čini određene dragocene usluge Studiju B i drugima. Kasnije će raditi kao savetnik kod Mileta Dragića, što je normalno. U jednom trenutku, međutim, izjavljuje da mu je svega dosta i vraća se u Australiju. Šta se dalje događalo – nije jasno, sve do hapšenja po hrvatskoj poternici 2006.

TANAK SLUČAJ, JOŠ TANJI DOKAZI

Republika Hrvatska potražuje Dragana Vasiljkovića, alias Danijela Snedena, za ratne zločine navodno počinjene 1991. (u Hrvatskoj) i 1992. (u BiH). Po onome što se može naslutiti iz tamošnjih medija (optužnica je još tajna), dokazi su dosta tanki. Nekako se čini da je njegova medijska slava u Srbiji i okolo bila važnija. Pominje se zauzimanje Gline, jasan oružani sukob sa iznenađujuće malo žrtava, veoma elegantna vojna operacija. Pominje se Knin i navodno maltretiranje ratnih zarobljenika u zloglasnoj tvrđavi. Ali, izjave razmenjenih hrvatskih zarobljenika iz avgusta 1991. to ne potvrđuju; naprotiv: oni, pod svojim imenima, izjavljuju za "Vjesnik" da se kapetan Dragan jedini prema njima ponašao humano. Dok je on bio prisutan, niko nije smeo da ih pipne, a iz svog džepa im je kupovao cigarete i pivo, kažu ljudi. Nema dokaza da je i u jednoj njegovoj akciji stradao bilo koji civil. Štaviše, ali to u hrvatskoj optužnici teško da ćemo naći, on je u Strugi (blizu Dvora na Uni) hteo da postrelja nekoliko lokalnih teritorijalaca koji su upali u bolnicu i masakrirali hrvatske ranjene civile; sprečili su ga Martić i Frenki, koji su doleteli helikopterom iz Knina čuvši za njegove namere. U Škabrnji, za šta ga navodno optužuju, on nije ni bio, niti njegovi ljudi. Što se Bosne tiče, optužen je za silovanje u okolini Zvornika. To se ne čini uverljivo, dok ne vidimo dokaze i svedoke: Dragan Vasiljković bio je uvek šarmer, iskusan ženskaroš i švalerčina; takvi ne siluju – barem ne po pravilu. Osim toga, u jednom razgovoru sa ljudima iz "Vremena", 21. januara 1993, on je bio vidljivo i uverljivo zgrožen postupcima srpskih snaga u Istočnoj Bosni: "Neću više da znam za to, toliko vremena sam proveo tamo izvlačeći Muslimane ispod srpskog noža. To je mračni i krvavi haos", piše u našoj belešci o tom razgovoru.

Ministar Selaković je u pravu kada dovodi u sumnju pravednost mogućeg suđenja Vasiljkoviću pred hrvatskim sudom: predmet je politički pregrejan, parlamentarni izbori u Hrvatskoj tek dolaze, desnica je u dramatičnom usponu; samo im još kapetan Dragan treba. Postoji pravna mogućnost da optužnica protiv Vasiljkovića bude ustupljena našem Tužilaštvu za ratne zločine, po međudržavnom ugovoru (da svako sudi svojima). Teško da će se Hrvatska u ovom političkom trenutku odlučiti na takav potez

Ministar Selaković, dakle, u pravu je kada dovodi u sumnju pravednost mogućeg suđenja Vasiljkoviću pred hrvatskim sudom: predmet je politički pregrejan, parlamentarni izbori u Hrvatskoj tek dolaze, desnica je u dramatičnom usponu; samo im još kapetan Dragan treba. Postoji pravna mogućnost da optužnica protiv Vasiljkovića bude ustupljena našem Tužilaštvu za ratne zločine, po međudržavnom ugovoru (da svako sudi svojima). Teško da će se Hrvatska u ovom političkom trenutku usuditi na takav potez.

Ostaje nam da čekamo odluku Australije i da se prisećamo "duha koji hoda", "novog Obilića" i slatke čežnje naših lucprdastih kolumnistkinja. ¶

MILOŠ VASIĆ

Oro i Sup

Da je švedski model ovde primenjiv, devojke koje žive od prostitucije bile bi "zatamnjene" u medijima. Umesto o njima, izveštavalo bi se o imenima makroa, političara, fudbalera i direktora.... Tek tad bi to postala i afera i slučaj sa pokrićem, a ovako – samo dim i ništa

Skandalozna vest glasila je da je u Srbiji otkriven lanac elitne prostitucije, a kao glavni protagonista i medijski mamac, u centru pažnje našla se devojka Milica Živanović, starleta ili nešto slično tome, poznata pod nadimkom Mimi Oro. Njena silikonska pojava i selfiji u raznim pozama praćeni tekstovima o hapšenju, pa puštanju, ceni za koju nudi svoje telo, reportažama o siromašnom poreklu, elitnoj klijenteli, a sasvim naposletku i pominjanje imena njenog makroa, sva je prilika biće početak i kraj ove škakljive i ozbiljne priče o prostituciji. Jer, osim njenog lika nasamo izloženog stigmi javnosti, svi drugi ostadoše anonimni i zaštićeni. Čak je u jednom tekstu ispod pompeznog naslova "Ovo je makro za kog je radila Mimi Oro!" objavljena opet samo njena slika. Devojka je i sama prozrevši "suštinu stvari" izjavila nešto što bi parafrazirano bilo nalik ovome: svi bi da se prostituišu, a samo sam ja ispala prostitutka.

POLICIJSKI RAŠOMON

Da je hipokrizija ovog društva manja, odavno ne bi po televizijama i naslovnicama sve samouverenije šetale starlete sa mešavinom ukusa jeftinog života i poslovnog "entuzijazma". Ali hipokrizija je sve veća pa se odavno ovde reklamira i slavom nagrađuje njihov raskošan život koji, doduše, više liči kao da izvire iz praznog stomaka, silikonski popunjen, život koji pokušava da izvuče nogu iz blata. A onda iz "ružičastog sna" trgne slučaj kao ovaj, dopunjen mišljenjima medijskih "eksperata" i "izvora" kako elitna prostitucija može da traje najviše nekoliko godina, jer devojke brzo propadaju. U suprotnom, postaju narkomanke i završavaju na ulici teško bolesne. Ili se sazna kako su "zvezdice" iz tajanstvenog lanca lake zarade, za svaku neposlušnost od svog makroa redovno dobijale novčanu ili fizičku kaznu.

Hapšenjem pet devojaka i njihovog makroa Mihajla Maksimovića iz Šapca u jednom beogradskom hotelu, pokrenuta je afera koja bi, da je neke pravde, već do sada imala mnogo više sočnih imena i prezimena. Međutim, osim Mimi Oro, osim uopštenih fraza o tzv. elitnoj prostituciji, cenovnika, zarada, i fenomenološkog pristupa obogaćenog detaljima iz života uhapšenih devojaka, ni o kome drugome policija ništa nije rekla. A ima i snimke i telefone i adrese, jer je kod makroa pronađena prilična i vrlo uredna "poslovna dokumentacija". Ono što smo "naučili" iz ovog slučaja jeste da su cene starleta veće nego kod anonimnih devojaka, ali da su anonimne čak i više zarađivale; saznali smo da su starlete mesečno dobijale oko 7000 evra. Iz poslovne dokumentacije "firme" makroa Maksimovića – sam je naziva "moja firma" – vidi se da je jedna devojka, koja čak nije starleta, u oktobru dobila 9170 evra, ali se prostituisala 25 dana. Sve ima zapisano. Saznali smo da su devojke usluge naplaćivale od 150 do 250 evra i delile je sa makroom 60:40 odsto ili pola pola, i da se to zove "elitna prostitucija". Sam Maksimović mesečno je zarađivao od pet do sedam hiljada evra. I bosanski i hrvatski mediji rekli su da je posle tih objava na estradi nastao potpuni haos, a poznati sportista izjavio da to nije ništa novo jer se zna da je pola estrade u prostituciji. U nebranom grožđu, navodno, našli su se svi: uspaničene voditeljke, manekenke i ostale cure iz lanaca prostitucije, ali i poznate javne ličnosti koje navodno oka nisu mogle sklopiti zbog straha od kompromitacije.

No, za sada mogu mirno spavati, jer je čitav skandal "zaleđen" samo na Mimi Oro. Iznova programirajući njenu biografiju, sada je važno podsećati na to kako je ona i ranije "padala" zbog prostitucije. I da je na jednoj televiziji, budući kao gošća, lakonski objasnila da je to neistina, da ona jeste imala "nepristojnih ponuda", da to nema veze s njom, ali da prostitucija na estradi i među zvezdama zaista postoji. "Nikada nisam uzela novac za takve stvari. To uglavnom rade neobrazovane devojke iz provincije. One koje imaju manje novaca", rekla je tada Mimi pod pritiskom jake stigme, kako one od prostitucije tako i od "praznog stomaka", panično bežeći od oba oblika takvog života.

Za ime njenog makroa, Mihajla Maksimovića, koji se tim poslom bavi već sedam godina, saznalo se posle dugog čekanja, tek nedelju dana kasnije. O načinu na koji je uhvaćen i priveden postoje dve verzije. Jedna kaže da je otkriven sasvim slučajno, kada ga je zaustavio saobraćajac koji je primetio da u automobilu ima nekoliko ručnih računara, pa ga je zadržao na ispitivanju. Druga verzija kaže da je Maksimovića policija pratila već duže vreme zbog osnovane sumnje da organizuje prostituciju i da je uhapšen u hotelu zajedno sa devojkama. Međutim, i pored mnogih iznesenih detalja iz njegove biografije, sliku ovog čoveka praktično je nemoguće naći, objavljena je izgleda samo jedna i to "zaštićena", sa poluzamagljenim licem.

Od burnih biografskih podataka ovog makroa izdvaja se, recimo, onaj da je posao tokom leta prebacivao u Budvu. Izvori tabloida tvrde da je prošle godine u Budvi imao ozbiljan problem, koji ga je zamalo koštao glave. Navode da je ozbiljno bio povređen kada je jednom kriminalcu zapalio

VATROMET LICEMERJA:
Afera sa prostitucijom
Foto M. Milenković

automobil, nakon čega su mu njegovi drugovi pištoljima unakazili lice. Maksimović je, inače, dva puta privođen u poslednja dva meseca: sredinom novembra i ubrzo pušten, pa pred Novu godinu i opet ubrzo pušten. Smatra se da kad se sve potanko bude ispitalo iz njegove dokumentacije, sva imena, svi svedoci, ama baš sve, onda će Prvo osnovno tužilaštvo protiv njega pokrenuti istragu. Za to vreme, tiražne dnevne novine pišu: kako nezvanično saznajemo, Maksimović je odmah po izlasku iz policije počeo ponovo da okuplja devojke kako bi nastavio posao.

ČIJI JE PROFIT OD LEGALIZACIJE?

Afera se na kraju uozbiljila i ušla u tokove teorije: da li prostituciju treba legalizovati ili ne? Funkcioner socijalista Branko Ružić, koji se navodno bori protiv demagogije i lažnog morala, a u ime korisnika iz svih sfera društva, pa i političara, poslovnih ljudi, sportista, iznosi stav da prostituciju konačno treba legalizovati. Zaključuje da "ukoliko to egzistira u modernim evropskim demokratijama, kojima i kao Vlada težimo, ne vidim šta je tu sporno. Postoje mnogi razlozi za tako nešto, pre svega dekriminalizovanje, zdravlje osoba koje dolaze sa margina, a bave se tim poslom, finansijski aspekt po državu kroz priliv u budžet od naplate poreza..." Dijana Vukomanović, takođe iz redova socijalista, ostala je, kako kaže, zaprepašćena zbog mišljenja kolege koji se zalaže za eksploataciju žena u Srbiji. I ostali upitani predstavnici vlasti i opozicije pokazivali su ili da su šokirani tom idejom, ili da je ona nebitna jer nema civilizacijskog osnova, ili da se kao alternativa nudi zaposlenje siromašnim ženama kojima je jedini izlaz upravo prostitucija.

Međutim, stvari su mnogo ozbiljnije nego što izgledaju, ozbiljnije čak i od zdravstvenog, socijalnog, finansijskog pokrića. Jer, ono sa čim je prostitucija u najvećem broju slučajeva povezana jeste organizovani kriminal, trgovina ljudima. Ružićev predlog možda i lepo zvuči u teoriji: žene idu na preglede, plaćaju porez, voze se autobusom i imaju markicu, i nisu više žrtve trgovine ljudima. Samo, kako bi to u praksi zaista izgledalo: da li bi trgovci ljudima zarađivali još više, da li bi imali posebnu državnu zaštitu zbog utaje poreza, da li bi prostitutke i dalje bile prebijane i kažnjavane, i da li bi sve to i dalje bilo "legalno"?

Uzmimo na primer zemlje mnogo razvijenije od naše koje su se davno opredelile za potpunu dekriminalizaciju prostitucije: Holandija 2000. i Nemačka 2002. godine. Prema izveštajima nemačke vlade, ova zemlja je postala raj za trgovce ljudima gde 90 odsto od 400.000 žena koje se bave prostitucijom žive pod raznim ograničenjima. Prema izveštaju holandske policije iz 2008, reč je takođe o visokom procentu prinude, preko 90 odsto. Bivši gradonačelnik Amsterdama je čak priznao da uprkos stvaranju bezbednog prostora za žene seksualne radnice, nisu isključene veze sa organizovanim kriminalom. Zagovarači legalne prostitucije kao da zaboravljaju na samu prirodu tog posla, kao i na raširenost trgovine ljudima u toj oblasti. Zaboravljaju da su žene u prostituciji, pogotovo na povoljnim tržištima, uglavnom migrantkinje, preko 80 odsto u Austriji i preko 65 odsto u Nemačkoj, i da su izložene mnogo većem stepenu nasilja nego one koje su domaće. A često nisu ni zdravstveno ni socijalno zaštićene, uprkos legalizaciji. Zaboravlja se da je organizovani kriminal umnogome profitirao od otvaranja granica i "humane" evropske legislative. I zaboravlja se da glavni izvori baš te legalne prostitucije potiču iz kriminalnih mreža Albanije, zapadne Afrike, Istočne Evrope, Kine, Japana.

S druge strane, švedski model, uveden u toj zemlji 1999, nudi sasvim drugačije rešenje. On kriminalizuje kupce usluga, klijente – s ciljem da se zaštiti slabija strana, a da se odgovornost i socijalna stigma prebace na muštreriju. Po svim podacima ovaj model pokazuje veliku uspešnost i sve više se primenjuje i u drugim evropskim zemljama. Rezultat: ulična prostitucija u Švedskoj je prepolovljena, a žene mnogo lakše mogu da izađu iz začaranog kruga trgovine ljudima, odnosno iz sveta prinude.

Da je švedski model ovde primenjiv, devojke koje žive od lake zarade u ovakvim aferama ostale bi "zatamnjene". Umesto o njima, o imenima makroa, političara, fudbalera i direktora zujao bi ceo region. Tek tad bi to postala prava, očekivana afera sa pokrićem, kako se i najavljivalo, a ovako – samo dim i ništa. ¶

IVANA MILANOVIĆ HRAŠOVEC

jdp.rs

JUGOSLOVENSKO DRAMSKO POZORIŠTE

REPERTOAR
JANUAR 2014.

OBELEŽAVAJUĆI 10 GODINA SARADNJE
JUGOSLOVENSKO DRAMSKO POZORIŠTE I RAIFFEISEN BANKA
VAM PORUČUJU

pOsetite pozorište za 200/100 dinara u januaru i februaru

Scena „Ljuba Tadić"

8. Četvrtak u 20.00	ZMAJEUBICE
10. Subota u 20.00	UNOSNO MESTO
11. Nedelja u 20.00	GOSPOĐICA
12. Ponedeljak u 20.00	DNEVNIK O ČARNOJEVIĆU
13. Utorak u 20.00	TAKO JE MORALO BITI
14. Sreda u 20.00	ŠINE
15. Četvrtak u 20.00	NIJE SMRT BICIKLO (da ti ga ukradu)
16. Petak u 20.00	METAMORFOZE
17. Subota u 20.00	ŠINE
18. Nedelja u 20.00	SUMNJIVO LICE
19. Ponedeljak u 20.00	DNEVNIK O ČARNOJEVIĆU
20. Utorak u 20.00	OTELO
21. Sreda u 20.00	UNOSNO MESTO
22. Četvrtak u 20.00	DNEVNIK O ČARNOJEVIĆU
23. Petak u 20.00	MLETAČKI TRGOVAC
24. Subota u 20.00	UNOSNO MESTO
25. Nedelja u 20.00	GOSPOĐICA *
26. Ponedeljak u 20.00	OTELO *
27. Utorak u 20.00	ZMAJEUBICE
28. Sreda u 20.00	NIJE SMRT BICIKLO (da ti ga ukradu)
30. Petak u 20.00	DNEVNIK O ČARNOJEVIĆU

Scena „Bojan Stupica"

9. Petak u 20.30	SAMO NEKA BUDE LEPO
15. Četvrtak u 20.30	ŠVABICA
20. Utorak u 20.30	IZDAJA
22. Četvrtak u 20.30	IZDAJA
23. Petak u 20.30	ZLOČIN I KAZNA
26. Ponedeljak u 20.30	DRAMA O MIRJANI I OVIMA OKO NJE
28. Sreda u 20.30	ZAPISI IZ PODZEMLJA
29. Četvrtak u 20.30	HADERSFILD
30. Petak u 17.00	POKOJNIK (produkcija FDU)
31. Subota u 20.30	HINKEMAN: ŠTA MORA NEKA BUDE

Studio JDP

27. Utorak u 20.30	MARKS U SOHOU (nezavisna produkcija)
28. Sreda u 20.30	MARKS U SOHOU (nezavisna produkcija)

GOSTOVANJA

31.	TAKO JE MORALO BITI Kulturni centar Ruma

* *Predstave su titlovane na engleski jezik / English subtitles.*

Vaš lični blagajnik 069 26 44 447

DOSTAVLJAMO VAM ULAZNICE NA ŽELJENU ADRESU!

Preuzmite aplikaciju za android platformu

Preuzmite aplikaciju za Iphone platformu

Radno vreme blagajne:
ponedeljak - subota
10h - 15h i od 17h do početka predstave
nedelja od 19h do početka predstave
Tel. 011 30 61 957 / 011 26 44 447
Kralja Milana 50

Raiffeisen BANK

MESSER
Gases for Life

Ovde se kriju tri Gases for Life.
I jedno večno prijateljstvo.

Bojana Blagojević, Messer Tehnogas AD, asistent generalne uprave
Goran Žunić, Messer Tehnogas AD, diplomirani pravnik
Dimitrije Angelov, Messer Tehnogas AD, inženjer Castolin programa

Naši Gases for Life uvek su tu da upotpune atmosferu, baš kao vino i muzika. Omiljena kombinacija penušavog vina sa jagodama ne bi bila moguća bez ugljen-dioksida (CO_2), koji se koristi za gaziranje pića i uzgoj jagoda i cveća u plastenicima, dok se kiseonik (O_2) koristi u proizvodnji stakla ili hartije.
Za reparaturno zavarivanje metalnih delova, naši inženjeri Castolin programa koriste argon (Ar) kao zaštitni gas ili specijalne gasne smeše poput Inoxline, Aluline ili Ferroline.

www.messer.rs

TEOFIL PANČIĆ

Končitina sestra i drugi fenomeni

Svašta smo saznali otkad se nismo videli na ovoj novinskoj stranici; jeste da su bili praznici, ali dinamična je ovo zemlja, nema ovde nikada pravog odmora za nauku, putevi spoznaje piče li, piče.

Evo, recimo, saznali smo i nešto o meni. I meni je to, priznajem, bilo novost, ali znate kako je, čovek neretko o sebi najmanje zna. A šta smo to saznali? Evo ovo: da sam ja "pregojena starija sestra Končite Vurst". Sećate se Končite, to je ona austrijska trans-dama sa Evrovizije. Zašto sam joj ja sestra, kad mi je brada prava, za razliku od Končitine? Nemam pojma, ali nemam ni bilo šta protiv toga. Ima mnogo gorih stvari u ovome dunjaluku od toga da se bude Končitina sestra, pa makar i starija, pa još i pregojena, bar po nekim ukusima; ja sam, inače, sasvim zadovoljna svojom kilažom, pošteno sam je stekla i ne dam je nikome.

premijera Vučić Aleksandra, za opšte dobro, trebalo ni manje ni više nego – ubiti. Jer da je izdajnik i ne znam ti već šta sve iz tog degeneričnog repertoara, koji nas blaženo trti u mozak četvrt veka.

Sramno je, i zakonom opravdano kažnjivo, to što piše Brkić Milovan, ali kakve to veze ima sa mnom, ili bilo kim od prozvanih?! Uključujući i novinarska udruženja. Uostalom, kakve veze imaju Brkić Milovan i to *Tabloid* s novinarstvom? Reći ću vam odmah: tačno one i onakve veze kakve ima i ranije spominjano Dragan J. Vučićević. Ne znam šta je to što ona rade, ali novinarstvo nije, osim ako novinarstvom ne proglasimo svako ostavljanje slovnog traga na papiru ili ekranu. Treba li da budem jasniji? Evo: Dragan J. Vučićević i Milovan Brkić međusobno su kolege, bez obzira što jedno trenutno mnogo *voli* Vučića, a

Šta god da su, Milovan Brkić i Dragan J. Vučićević međusobno su kolege; to što jedno trenutno "voli", a drugo "mrzi" Vučića, irelevantno je

A znate li kako sam saznala (okej, saznao, whatever) tu zanimljivost o sebi? Stajao sam u redu pred kasom u samoposluzi, a pravo predamnom bila je gondola s novinama (i novinolikim predmetima). Na vrhu je, levo od *Politike* sas kulturni dodatak, na koju sam bio nameračio, stajalo *Informer*, a na vrhu naslovne strane tog nečeg *Informer* ugledah svoj mili bradati lik, uz prigodne kvalifikative, i obećanje da unutra ima još. Ophrvan naglom radoznalošću, kupim to *Informer*, kadli unutra, Dragan J. Vučićević, glavno urednik tog *Informer* se raspisalo o mojim izdajničko-plaćeničkim rabotama u udruženom zločinačkom poduhvatu s Kesić Zoranom, Petrović Dragoljubom i još nekim Sumnjivim Licima, a koji da smo "kidnapovali Novu godinu" i za račun tajkuna, belosvetskih moćnika i Hogara Strašnog preko te-vea opanjkavali Voljenog Premijera, Predsednika, narodnu vlast, narodne medije i tako uopšte i u tom smislu. Zašto pišem o tom Dragan J. Vučićević u srednjem rodu, jel iz "osvete" za Končitu? Ma ne, nego zato što duboko ne verujem da to postoji u prostom fizičkom vidu, onako kako postojimo moja mlađa seka Končita i ja: umesto bića, mislim da se radi o društvenoj pojavi, ne baš normalnoj, doduše, nego više onako paranormalnoj, ali svejedno. Dragan J. Vučićević, dakle, nije lice nego simptom i fenomen, i samo u tom smislu je zanimljivo.

E sad, šta (još) hoće društvena (nus)pojava Dragan J. Vučićević od nas, a i od drugih medijskih sumnjivih lica? DJV je, osim što je zgroženo našim televizijskim nepočinstvom, zgroženo i time što je objavilo nekakvo *Tabloid*, a iz tupog pera nekog Milovan Brkić, a u kojem to Brkić – shvatili ste, takođe manje lice, a više pojava – otvoreno sugeriše kako bi drugo ga mnogo *mrzi*. Moglo bi da bude i obrnuto, i niko ne bi primetio ništa neobično. Možda jednom i bude, ko zna, gledali smo i većih (g)lupinga iz tih pravaca. Ali ni jedno ni drugo nisu kolege s bilo kim ko pravi novine ili piše za njih. I zajedno su kreirala svet u kojem je moguće, zamislivo, pa evo i stvarno, da se javno poziva na ubistvo čoveka, bilo kojeg čoveka. Taj svet, naprotiv, mi pokušavamo da demontiramo; ide nam lošije nego što bismo voleli, ali je jasno na kojoj smo strani. Uvek. Bez obzira o kome se radilo, i šta inače mislimo o tom nekom.

E sad, lako ćemo za Brkić Milovan i njegov sumanut poziv na zločin, tom pojavom bi istinu trebalo da se pojavi javni tužilac, osim ako ono poseduje validne dokaze da je za njegov slučaj nadležan psihijatar. I budite sigurni da niko sa tri grama mozga neće shvatiti zakonsko sankcionisanje ovakvih etičkih proliva kao "udar na slobodu javne reči", kamoli na medijske slobode. Čuj – medijske?! Ali, šta nam govori činjenica da je dotično Dragan J. Vučićević – kako u štampanoj, tako i u televizijskoj inkarnaciji – omiljeno medijum-trbuhozborac kroz koji se oglašava aktuelna vlast ove zemlje, i njen ne samo prvi, nego zapravo i jedini čovek (naime, Stefanović, Selaković etc... pa, budimo realni, to takođe ne postoji)? To nam, dakako, govori sve: o Vučiću i ovoj vlasti i o prirodi poretka koji učvršćuju, da ne kažem betoniraju. E, to je ono važno, to je suština, drugo su trice.

A sad me izvinite, zove me Končita, znate već kakve su mlađe sestre, drama queens, misle da se oko njih vrti ceo svet. Zabrinuta sam za nju, kad li će više da odraste, sazri i skući se uz pravog čoveka i domaćina? Sestre slatke, odoh da se najedem medenih kolača da se utešim... ¶

JUGOISTOČNO OD

Ove godine navršava se 70 godina od pobede nad fašizmom u Drugom svetskom ratu. Povodom ovog jubileja, "Vreme" će se i tokom 2015. na različite načine baviti antifašističkim nasleđem i životom pod okupacijom. U ovom broju govorimo o nacističkoj propagandi, plakatima, stripovima i karikaturama objavljivanim u okupiranoj Srbiji. U Srbiji se vrlo rano pojavio otpor nemačkom okupatoru, nakon čega su usledile drakonske mere odmazde. Okupator je imao puno razloga da pokuša da na lokalno stanovništvo deluje kroz sistematski projektovanu agitaciju

Aprila 1941. godine, odmah nakon što je ustoličena okupaciona vlast u Srbiji, pri nemačkoj komandi je osnovano Propagandno odeljenje Jugoistok (*Propagand abteiling Sudost*), telo koje je bilo direktno podređeno nacističkoj propagandnoj vrhuški. Avgusta iste godine, formiranjem kvislinške vlade generala Milana Nedića, pokrenuto je i vladino Odeljenje za propagandu, razume se u saradnji sa Jugoistokom. To je značilo da je zahuktala nacistička propaganda imala vrlo solidno utemeljenje na tlu inače nemirne Srbije, u kojoj se vrlo rano pojavio otpor nacističkoj okupaciji, za kojim su usledile drakonske mere odmazde. Između svega toga odvijao se svakodnevni život izmučenog i osiromašenog stanovništva, pritisnutog nestašicama i sluđenog nakon što su krenule da dopiru informacije o koncentracionim logorima i stratištima. U svakom slučaju, okupator je imao puno razloga da pokuša da na lokalno stanovništvo deluje kroz sistematski projektovanu agitaciju.

Jugoistok se, između ostalog, bavio ne samo odabirom tema i izradom propagandnih sredstava kao što su plakati, već i određivanjem lokacija na kojima su plakati trebali da budu izloženi (od administrativnih zgrada do bioskopa, trgovačkih radnji itd.). U svojoj celini, Jugoistok je bio aparatus koji je uključivao sekcije koje su se bavile planiranjem, aktivnom propagandom, štampom, fotografijom, radiom, filmom. Ova organizacija je takođe nadgledala i sve oblike izdavaštva, uključujući, razume se, ilustrovane listove i dnevne novine, medije koji omogućavaju efikasnu difuziju (ali i kontrolu) informacija.

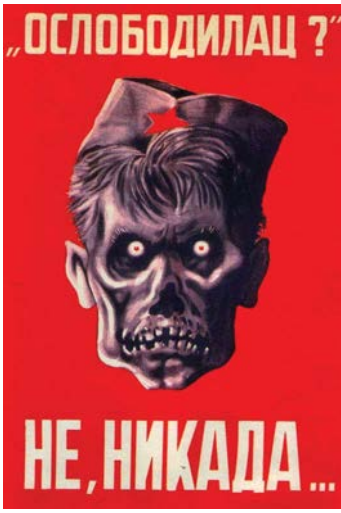
PAKLA

UPOTREBA CRTEŽA

Jedna od omiljenih igračkih represivnih režima je karikatura. I premda dobra karikatura predstavlja prvorazredno oruđe satire, kojom je moguće krajnje sažeto izraziti socijalno relevantna (i svaka druga) razmišljanja, u svom vulgarnom obliku karikatura može da bude izraz političke manipulacije, rasizma, čak i prostačke mržnje. Nacistička štampa tridesetih i četrdesetih godina je proizvela priličnu količinu karikaturalnih priloga u štampi, plakatima, crtanom filmu itd., ponekad izvedene od strane vrlo kompetentnih umetnika i ilustratora (zahvaljujući bogatoj tradiciji, koja seže bar do devetnaestog veka, i zapravo nije povezana sa propagandnim, nacionalmitologizujućim i antisemitskim sadržajima koje su nacisti glorifikovali). Manje je poznata (uznemiravajuća?) činjenica da su pod nacističkim patronatom i srpski autori radili propagandne materijale, karikature i stripove, ponekad na lokalne teme – Tito, Draža Mihailović, stanovništvo koje potajno sluša vesti Radio Londona, itd. – a ponekad na zadate teme iz poznatog nacističkog repertoara: antisemitizam, angloamerička i sovjetska opasnost, uspesi nemačke vojske... Prema tvrdnji Koste Nikolića u knjizi *Nemački ratni plakat u Srbiji 1941–1944*, ovdašnji autori su, barem kada je izrada plakata u pitanju, to radili prema nemačkim uputstvima i nacrtima.

Posebno je zanimljivo da su neki od plakata, kao i prilozi u štampi, bili oblikovani u vidu stripa. Na tom poslu angažovani su beogradski strip crtači, kako oni već afirmisani u predratnom periodu, kada je lokalna strip produkcija dosegla zavidan nivo čak i po standardima mnogo razvijenijih zemalja, tako i neki »

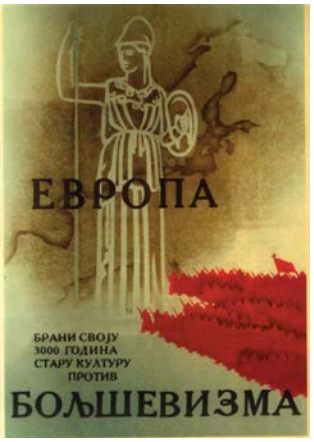
mlađi autori. Bio je to kuriozum svoje vrste, s obzirom da strip u vreme Trećeg rajha gotovo da nije ni postojao u samoj Nemačkoj, budući uglavnom smatran za "odveć američki" način izražavanja.

STRIP I PROPAGANDA

Meseca septembra 1941. godine, u listu "Novo vreme" je objavljen poziv strip crtačima da primere svojih radova donesu u uredništvo časopisa "Dom i svet". Ubrzo su stripovi počeli da izlaze u nekim od okupacionih listova, većinom su to bile storije bezazlenog sadržaja, možda i zato što je neko u nemačkoj administraciji došao do zaključka da je ipak potrebno da čitateljstvo ima i nekog oduška, i da mu bude omogućena i nekakva razbibriga, pa makar to bio i strip. Čitav niz strip autora, među kojima i Đorđe Lobačev, Slobodan Bogojević, Vladimir Žedrinski, Milorad Dobrić, Dragan Savić, Radomir Perica i brojni drugi, tako su došli u priliku da objavljuju čak i u to teško vreme. Bruno Maskareli, koji je nekako uspevao da sakrije svoje jevrejsko poreklo (po ocu), objavljivao je storije o svom junaku Janaćku – zbunjenom pojedincu koji pokušava da se snađe u okupacionim prilikama. Strip je izlazio u kaišević na stranicama (satiričnog) lista "Bodljikavo prase". Međutim, među crtačima je bilo i onih koji su svojim radovima ugađali okupacionim vlastima, ili su čak kreirali eksplicitnu nacističku propagandu. Svakako je najdalje u tom pravcu otišao Konstantin Kuznjecov, jedan od najistaknutijih predstavnika beogradskog stripa u predratnom periodu. Kao i brojne druge ruske

Смрт: „сироти! и мени је њих жао!"

izbeglice koje su u Beograd stigle nakon Oktobarske revolucije, Kuznjecov se grozio komunističkih vlasti (već i zato što su prilikom ustanka u Rusiji ubili njegovog oca). Njegova rešenja plakata, ponekad uobličenih u vidu stripa, uprkos kvalitetnom crtežu, ostala su upamćena kao amblematični primeri okupacijske propagande. Godine 1944, Kuznjecov je zajedno sa nemačkim trupama napustio Beograd i neko vreme boravio u izbegličkim logorima u Nemačkoj, gde je počeo da kreira stripove sada na antinacističke teme, za publikacije pod američkim patronatom; nakon svega, pošlo mu je za rukom da emigrira u SAD.

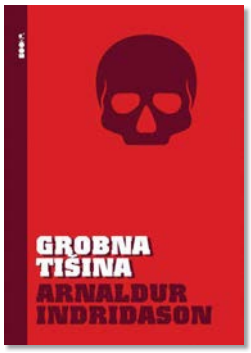
Nakon oslobođenja, bilo je razumljivo da nove vlasti neće biti ravnodušne prema umetnicima koji su ih tokom rata ružili, pa čak ni prema onima koji su uopšte objavljivali svoje radove tokom okupacije. Neki od autora su emigrirali, ali je ipak dobar broj njih nastavio da objavljuje u domaćim posleratnim časopisima, i tako postao delom novog društva. U još ostrašćenom vremenu neposredno nakon oslobođenja, bilo je i slučajeva paušalnog kažnjavanja, čak i bez suđenja, što je rezultiralo streljanjem tada 24-godišnjeg strip crtača Veljka Kockara, koji je uspevao da objavljuje u listovima iz vremena okupacije, a da nije nacrtao ni jedan jedini crtež koji bi mogao da se protumači kao propaganda. Nesretna sudbina ovog autora inspiracija je za dokumentarno-igrano-animirani film, koji bi u dogledno vreme trebalo da bude realizovan. ¶

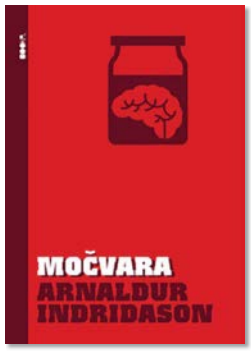
SAŠA RAKEZIĆ

Sever, severozapad

Dve knjige Arnaldura Indridasona, koje je u prethodne dve godine objavila izdavačka kuća Booka, uvod su u jedan od najostvarenijih opusa unutar žanra savremenog kriminalističkog romana, ne samo u sklopu njegove skandinavske niše. Detektiv Erlendur Svejnson s pravom se svrstava u niz u kojem su i Holms i Poaro i Megre i Veksford i Marlou i Arčer i Hule i Valender

Broj ljudi kojima je islandski jezik maternji jest otprilike 330.000, što će reći trećina jednog miliona. Drugim riječima, islandska književnost obraća se publici podjednakoj stanovništvu Novog Sada. Sve jadikovke o malom jeziku kao prepreci za zasluženu svjetsku slavu od strane nekog pisca ovdašnjeg, bio on srpski, hrvatski, bosanski ili crnogorski, odnosno makedonski, slovenački, albanski ili bugarski, spram potencijalne jadikovke nekog hipotetskog islandskog pisca odmah padaju u vodu. Islandski pisci, međutim, ne jadikuju, nego pišu. Još od 1955. godine, islandska književnost ima svog nobelovca – Haldora Laksnesa. I mada su prije malo više od godinu dana, izgubivši u baražu od Hrvatske, Islanđani propustili šansu da budu zemlja s najmanje stanovnika koja je ikada igrala završnicu svjetskog prvenstva u fudbalu, Island još čvrsto drži titulu zemlje s najviše književnih nobelovaca – po glavi stanovnika. 2011. godine, Island je bio zemlja-počasni gost Sajma knjiga u Frankfurtu. Isticano je tada da se u Rejkjaviku održava jedan od najprestižnijih književnih festivala u svijetu, da su knjižare simbol ovog grada i da u njegovom urbanom životu predstavljaju glavno sastajalište, da prosječan Islanđanin godišnje kupi osam knjiga, što će reći da ih se u ovoj zemlji s jedva malo više od 300.000 stanovnika svake godine proda oko dva i po miliona. Takođe, broj savremenih islandskih pisaca sa međunarodnom reputacijom je impresivan. Tu su Andri Magnason, Gudrun Eva Minervudotir, Halgrimur Helgason, Kristin Omarsdotir, Sjon te naposljetku prije svih Arnaldur Indridason.

POGLED NA SVET

Uz Bjork i Sigur Ros, te Ejdura Gudjonsena i pokojeg rukometaša, Arnaldur Indridason (rođen 1961. godine) je, kako se to kaže, najuspješniji islandski izvozni proizvod. Njegove knjige prevedene su na preko dvadeset jezika, između ostalih na engleski, njemački, kineski, francuski, talijanski i ruski. Od 2013. godine, ovom nizu se pridružuje i srpski. Tada je beogradska izdavačka kuća Booka objavila Indridasonov roman *Močvara*. Već naredne godine isti izdavač objavljuje još jedan Indridasonov roman – *Grobna tišina*. Oba je (odlično) sa islandskog prevela Tatjana Latinović. Oba su romana objavljena kao dio Bookine edicije Žanr. I mada su, dakle, na taj način simbolički izdvojeni iz "glavne" edicije ove izdavačke kuće (u kojoj su objavljene knjige pisaca poput Stasjuka, Uelbeka, Nikol Kraus itd.), sistemsko predstavljanje djela Arnaldura Indridasona ovdašnjoj publici predstavlja jednu od paradigmatičnih ilustracija znalačkog odabira autora i naslova za prevođenje i objavljivanje, što je uz neke druge činjenice (sjajan i prepoznatljiv dizajn, kvalitetan prevodilački, urednički i lektorsko-korektorski rad) učinilo da se Booka, u samo nekoliko godina postojanja, pozicionira uz sami vrh srpskih malih-srednjih izdavača. U svjetskim okvirima, Indridason je za ljubitelje krimića već neko vrijeme zvijezda. A krimić je, kako bi rekao Pavao Pavličić, pogled na svijet i krimić može bez mnogo čega, samo ne može bez duboke razlike između privida i istine. Na tragu razlike između privida i istine, podigao se i globalni interes za fenomen skandinavskog krimića, dio kojega je i Arnaldur Indridason, zajedno sa Stigom Lašonom (vidi "Vreme" 1014, *Junakinja našeg doba*) te Juom Nesbeom (vidi "Vreme" 1189, *Prljavi Hari sa dalekog severa*). Ipak, ova tri pisca različitiji su međusobno od svojih domovina, od Islanda, Švedske i Norveške. Čisto literarno gledano, kao pisac dakle, Indridason je najbolji. *Močvara* i *Grobna tišina* spadaju u sagu od (dosad) četrnaest romana, koja ga je najviše proslavila. Reč je o romanima čiji je glavni junak inspektor Erlendur. Riječ je o trećem i četvrtom po redu romanu iz serije. Nema ničeg neobičnog u tome što Booka nije najprije objavila i prva dva. Na engleski je, recimo, dosad prevedeno ukupno devet romana iz serije o Erlenduru, a počelo se, kao i u Srbiji, sa trećim i četvrtim po redu, dok prvi i drugi još nisu prevedeni. Pravi njegov uspjeh i jest počeo sa *Močvarom*, koja je u originalu objavljena 2000, a po kojoj je šest godina kasnije snimljen i film (u režiji Baltazara Kormakura). A za *Grobnu tišinu* Indridason je dobio vjerovatno najprestižniju svjetsku nagradu za najbolji kriminalistički roman – *Zlatni bodež* (*Gold Dagger*), koju su prije njega dobivali Džonatan Letem, Hening Mankel, Rut Rendel, Džon le Kare, Ros Mekdonald i drugi velikani. Takođe, za ova dva romana, Indridason je, godinu za godinom, osvajao *Stakleni ključ* (*Glasnyckeln*), nagradu za najbolji skandinavski krimić za koju konkurišu kriminalistički romani originalno objavljeni na švedskom, norveškom, danskom, finskom i islandskom. (Dobivali su ovu nagradu, naravno, i Nesbe i Mankel i Lašon, ovaj posljednji takođe dva puta, ali je Indridason jedini pisac u njenoj istoriji koji je nagradu osvajao godinu za godinom, koji je, što se kaže, odbranio titulu.)

BUNAR PROŠLOSTI

Indridasonovi romani počinju *in medias res*. Prve rečenice to savršeno ilustruju.

Evo kako počinje *Močvara*: "Reči su napisane olovkom na cedulji ostavljenoj na lešu." Evo kako počinje *Grobna tišina*: "Odmah je primetio da je to ljudska kost, čim je uspeo da je istrgne iz ruku deteta koje ju je glockalo sedeći na podu." *Močvara* počinje direktno na policijskom uviđaju, a *Grobna tišina* na dečijem rođendanu na kojem se dešava bizarno otkriće koje će voditi do policijskog uviđaja. *Močvara* počinje ubistvom sedamdesetogodišnjeg starca koji je živio sam, ubistvom za koje naoko nema nikakvog motiva. Događaji iz *Grobne tišine* počinju da se odmotavaju samo zbog toga jer jedan od klinaca na dečijem rođendanu ima mnogo starijeg brata, brata koji je student medicine te će ovaj, kad dođe po brata da ga vodi kući, primijetiti da je kost s kojom se jedno dijete igra – ljudska. Uslijediće najprije potraga za kosturom, za posmrtnim ostacima, a zatim i istraga jednog davnog ubistva. Neću se ovdje detaljnije baviti zapletima, biće dovoljno da kažem da se u oba slučaja u istrazi valjalo vratiti (po)daleko u prošlost. Prošlost je, međutim, ključni rezervoar za dubinsko upoznavanje svih glavnih likova iz cijele serije o Erlenduru, najprije Erlendura samog, a zatim i dvoje njegovih kolega: Elinborg i Sigurdura Olija. Inspektor Erlendur, junak Indridasonovih krimića, nema gotovo ništa od karakteristika velikih detektiva za koje znamo iz istorije žanra. Riječ je o sredovječnom muškarcu od nekih pedesetak godina, načetog zdravlja, sa odavno propalim brakom. S bivšom ženom uopšte ne razgovara i skoro je potpuno otuđen od dvoje svoje odrasle djece: sina Sindrija Snaera i kćerke Eve Lind. I dok mu je sin, mada alkoholičar, koliko-toliko funkcionalan, kćerka je potpuno raspala narkomanka, zavisnica o heroinu. Jasno je, dakle, da Erlendur nije nikakav dasa superherojskog tipa, no on takođe nije ni klasični romantičarski antijunak. Njegova autodestruktivnost nije glamurozna kao kod Harija Hulea, recimo. Nema kod njega takođe ni neke doktorhausovske intelektualne superiornosti. Na neki čudan način, po detektivskom *metodu* Erlendur je možda i najsličniji Čestertonovom ocu Braunu, u smislu da je u stanju da *bližnjem* uđe u dušu, da se identifikuje s njegovom ili njenom psihologijom. Erlendur, međutim, nije nikakav amater, nego inspektor-profesionalac, iza koga stoji policijski sistem. Dvoje najbližih mu kolega iz tog sistema pratimo takođe iz knjige u knjigu. Elinborg je detektivka kojoj je hobi kuhanje, a koja je od hobija napravila i alternativnu karijeru. Autorka je, naime, kulinarskog priručnika, odnosno zbirke recepata koja joj je priskrbila i neku vrstu lokalne slave. Udata je za automehaničara s kojim ima četvero djece, od kojih je jedno usvojeno. Sigurdur Oli je policajac koji se usavršavao u Americi, fanatik zdravog života i u mnogo čemu Erlendurov antipod, što im ipak ne smeta da dobro sarađuju.

LED I TAMA

Krucijalnu formativnu traumu, međutim, Erlendur vuče iz djetinjstva. U jednoj se velikoj mećavi, naime, on nije pokazao kao *čuvar brata svoga*. Kako serija odmiče, iz knjige u knjigu, mi kao čitaoci dobijamo sve dublji uvid i u ovu traumu i u njene posljedice. Generalno, u cijeloj se seriji uz izvrsno profilisane karaktere i odlične zaplete, ističe i specifična i sugestivna atmosfera. Hladnoća i mrak koji karakterišu islandsku klimu efektan su trilerski seting. Takođe, Indridason je pisac koji voli da se poigrava formom. Koliko god imali »

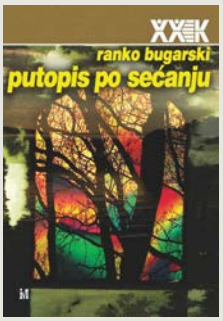
iste likove, njegovi su romani uvijek dobrano različiti. Vidi se to već i iz *Močvare* i *Grobne tišine*. Prvi roman je relativno klasično ispripovjedan, hronološki, iz perspektive istražitelja. Već u *Grobnoj tišini*, međutim, napetost se dozira i sa prebacivanjem radnje iz sadašnjosti u prošlost, iz savremenosti u vrijeme prije nego što se desilo davno ubistvo razotkriveno decenijama kasnije nakon što je u dječijoj igri pronađena ljudska kost. I u kasnijim romanima, onima koji još nisu prevedeni na srpski, Indridason nastavlja da se poigrava, pa je jedan, recimo, pisao dominantno iz perspektive Elinborg, dok je drugi, na sličan način, iz perspektive Sigurdora Olija, dok samog Erlendura kao lika u njima uopšte nema, osim što se pominje u razgovorima i što njegove kolege često misle na njega. U pozadini radnje sve vrijeme se vrte promjene karakteristične za islandsko društvo u posljednjim decenijama: od postojanja američkih vojnih baza i načina na koji su one uticale na dinamiku života doskorašnje povećane prisutnosti emigranata, primjerice sa dalekog istoka. Poslovična izolovanost Islanda igra takođe veliku ulogu. Na prvi pogled savršeno organizovano društvo skriva mnoge "kosture u ormaru": od duboko ukorijenjenog nasilja prema ženama preko rasprostranjene narkomanije do velikog broja nestanaka i samoubistava. *Močvara* i *Grobna tišina* dovoljno su jaka doza Indridasonovog književnog svijeta da kod susretljivog čitaoca izazovu specifičnu vrstu zavisnosti. Za očekivati je, dakle, da Booka nastavi sa objavljivanjem knjiga iz ove serije. Logično bi bilo da idući nastavak bude roman *Glasovi* – izvrsna i izuzetno atmosferična storija o ubistvu hotelskog portira uoči Božića, sa zapletom u kojem značajno mjesto igra fenomen kolekcionarstva, kao i skoro neizbježna tragičnost sudbine vunderkinda nakon što djetinjstvo prođe. Važna pozicija ovog romana u seriji potvrđuje se i podatkom da se u njemu Erlendur susreće s ženom s kojom će se, decenijama nakon svog razvoda, prvi put uopšte upustiti u neku vrstu veze. U kontekstu one izvorne čitalačko-hedonističke težnje da se uz pomoć knjige privremeno zaboravi na vlastiti život, među recentnijim domaćim izdanjima malo ima boljih "preparata" od knjiga Arnaldura Indridasona. ¶

MUHAREM BAZDULJ

Jezičar na (životnom) putu

Fragmentarni memoari Ranka Bugarskog su mala, nepretenciozna inventura jednog ne samo intelektualno bogatog života

Ono na što nikad nisam prešao, konzervativan – da ne kažem tvrdoglav – kakav jesam, to je, naravno, baš ono što već dugo koristi sav normalan svet: koferče s točkovima na izvlačenje. A što bih pa ja morao da se prilagođavam tom svetu: eto, ne vozim kola, nemam ni najobičniji mobilni (da i ne govorim o nekakvim ajpedima, smartfonima ili tabletima, za koje jedva da znam šta su), ne koristim kreditne kartice, pažljivo izbegavam društvene mreže i izlive blogoreje na internetu, pa šta mi fali?

Nevolja je golema kad ljudi koji nemaju šta da kažu ne odole izazovu sujete i podele s gradom i svetom sve ono što im se čini da su tokom života videli i naučili, a što em nije ništa, em je rečeno na način koji pouzdano proizvodi čitalačku ravnodušnost; no, bila bi još već nevolja da ljudi koji bi imali šta da kažu – a izvan registra svojih uobičajenih, obično "uže stručnih" preokupacija – odole porivu za kazivanjem bojeći se da se ono što bi rekli ne protumači kao suvišan izliv sujete. Naravno, ova šteta je "nevidljiva": nikada nećemo saznati za šta smo sve uskraćeni iz ovih i sličnih razloga.

Ranko Bugarski, naš znameniti lingvista, srećom nije odoleo svojevrsnom memoarskom *prstosvrabu*, mada mu se možda dugo odupirao. Doduše, on će se još u uvodu razložno ograditi od žanra tvrdnjom da *Putopis po sećanju* (Biblioteka XX vek, Beograd 2014) nije "prava", žanrovski punokrvna memoarsko-autobiografska knjiga, i to nije rečeno tek iz skromnosti nego iz preciznosti: ovaj niz od tačno dve stotine fragmenata sećanja uistinu nema pretenzija na celovitost autobiografske autorefleksije, i utoliko i nije – ili bar ne sasvim – neka vrsta rekapitulacije, sistematičnog svođenja računa, nego je pre niz "sličica" iz jednog pre svega putničkog života, koji niz tek u najopštijim crtama prati životnu hronologiju, a zapravo neprestano meandrira u vremenu i prostoru, prateći pišćevu unutrašnju logiku kazivanja, koja je pri tome u svakom trenutku čitaocu dovoljno razgovetna da se ne pretvori u puki "evo, sad se baš setih" solilokvij. Kao što je inače prečesto slučaj kod ovakvog štiva.

Prava je šteta što je Bugarski relativno "brzo" prešao preko svog sarajevskog detinjstva i odrastanja u Kraljevini, sećanja na NDH teror, i vremena ranog socijalizma, te formiranja jednog mladog intelektualca u njemu. Te su stranice o jednoj već i meni nezamislivoj epohi (a ja sam već daleko s onu stranu prve, druge i treće mladosti) možda najveća dragocenost ove apartne knjige, i čitaocu ne može ne biti žao što ih nema mnogo, mnogo više: kao da nas je Bugarski ovom knjigom samo pustio da na tren zavirimo u jednu kutiju čudesa, kao da je tek *načeo* jedan svet o kojem bi mogao reći još mnogo – ko zna, možda i hoće?

Na drugoj strani, nije ni ovakav izbor bez rezona. Naime, *Putopis po sećanju* u nemaloj je meri neka vrsta intelektualne biografije opisane kroz putovanja i susrete s ljudima i kulturama, na prvom mestu, a onda i kroz s gospodskom merom ispričanu priču o sopstvenim sklonostima, navikama, radnim i

Ranko Bugarski
foto A. Anđić

"razonodnim" ritualima, pa bogme i porocima (my favorite line: "... imam samo dva jednostavna pravila: prvo, nikada ne pijem alkohol pre zalaska sunca; i drugo, uvek pijem alkohol po zalasku sunca."), dakako, samo tada i samo tako kad ta priča transcendira puku, drugom nevažnu privatnost.

Nije slučajno putopisni aspekt ove knjige toliko važan da je završio u naslovu: kao što nije slučajno ni da Bugarski ne ide svetom kao beslovesni turista s mozgom u leru. Kao što je Mileta Prodanović, po duhu i duši likovnjak i vizualac, napisao knjigu *Oko na putu*, tako jezikoslovac Bugarski ispisuje nekovrsno *Uvo na putu*, jer njegov instinkt "raspetljavača diskurzivnih čvorova" nikada i nigde ne drema... Na tim se stranicama iskazuje sva ona raskoš zaigranog jezičkog tumača – ali i "proizvođača", uživaoca, interpreta... – koju poznajemo iz njegovih prethodnih knjiga. Anglosaksonski svet (Britanija i Irska, Severna Amerika, Australija) Bugarskom je ipak najfamilijarniji, i tu se i njegov opservatorski dar najbolje iskazuje. Istovremeno, međutim, Bugarski iskazuje i potpunu ravnodušnost prema tzv. turizmu i putovanjima "da ti dupe vidi puta", napominjući da je gotovo svugde gde je bio, išao za profesionalnim svrhama. Srećom, takvih je bilo mnogo, na svim kontinentima (ali zato, gle, svetski putnik nikada nije ni zavirio u Albaniju i Bugarsku!). Pa dobro, svet univerzitetsko-simpozijumskog globtroterstva je globalna zajednica (i multikontinentalna selendra) za sebe, pogledajte samo kakve je bisere Dejvid Lodž izronio iz tog okeana...

Knjiga ove vrste bila bi ne samo nepotpuna nego i nepoštena bez osvrta na ovdašnju noviju istoriju i "događaje koji su nam se dogodili"... Bugarski je poznat kao protivnik i demistifikator jezičkih nacionalističkih mitova (srpski i hrvatski kao "zasebni jezici", opsesija ćirilicom kao "zalogom srpskog identiteta" etc.), ali njegov je pogled na korene, manifestacije i posledice naše samoskrivljene propasti mnogo širi od toga, to je pogled humanističkog intelektualca koji nikada ne gubi iz vida ono najvažnije: sve se može "zakrpiti"i nadoknaditi, osim ljudske i intelektualne verostojnosti, izgubljene u opijatima nacionalističkih i sličnih destruktivnih doktrina.

Putopis po sećanju je "drugačiji" Bugarski, ali je zapravo posve prirodan nastavak magistralnog toka njegovog dela. Kao i svaki dobar, svaki "pravi" pisac, Ranko Bugarski je u svakom žanru suveren i kod kuće, jer je kod kuće u jeziku, u tekstu, pa i u svetu samom, u onoj meri u kojoj je senzibilnom čoveku to uopšte moguće. A nije moguće sasvim – ta, zato se i piše, zbog tog žuljanja života... ¶

TEOFIL PANČIĆ

Pohod na vlast radikalne levice

Posle neuspeha grčkog parlamenta da izglasa novog predsednika Republike, za 25. januar raspisani su prevremeni parlamentarni izbori. Grci se lome između želje za ukidanjem strogih mera štednje koje obećava radikalna levica SIRIZA i straha od radikalnih promena i eventualnog izlaska iz evrozone koji potpiruju Berlin i Brisel

Po treći put u poslednje tri godine ekonomskom krizom izmučeni Grci pozvani su da izaberu novu vladu. "Praznik demokratije", kako u Grčkoj inače nazivaju izbore, od samog početka nikada kraće izborne kampanje pretvorio se u žestoku bitku prožetu zluradim scenarijima, intervencijama spolja, ucenama i mnogobrojnim dilemama. Što su izbori bliže, nervoza i panika sve su veće.

Jer, po prvi put u istoriji Grčke, radikalna levica (SIRIZA) je u situaciji da demokratskim putem, na parlamentarnim izborima dođe na vlast i zameni koaliciju desnog centra (Nova demokratija i Pasok). Na funkciji šefa vlade, koju trenutno zauzima Adonis Samaras, mnogi već vide lidera levice Aleksisa Ciprasa.

STRANE INTERVENCIJE

Svi komentatori se slažu da će ova izborna kampanja dovesti do polarizacije društva. Vladajuća Nova demokratija zalaže se za sprovođenje politike drastične štednje koju Grcima nameće Memorandum Trojke (Međunarodnog monetarnog fonda, Evropske centralne banke i Evropske komisije), dok SIRIZA sa Ciprasom na čelu zahteva da se zaustavi "humanitarna katastrofa" koju su izazvale oštre mere štednje. Cipras traži brisanje većeg dela grčkog duga koji guši razvoj privrede i predlaže novi političko-ekonomski model koji se zasniva na reanimaciji proizvodnje, smanjenju nezaposlenosti, te rešavanju socijalnih problema najugroženijih slojeva društva.

Predizborna kampanja u Grčkoj ima posve evropski karakter, jer su već od prvog trenutka preko stranih medija bukvalno počeli da pljušte pritisci i

ALEKSIS CIPRAS, VOĐA SIRIZE: "Moramo da zaustavimo humanitarnu katastrofu u Grčkoj"
Foto: Fonet/AP

intervencije evropskih političara, zvaničnika, tržišta i bankara sa ciljem da utiču na unutrašnju politiku Grčke. Na Grke se apeluje da glasaju "ispravno", što znači da nastave da podržavaju jednosmernu politiku Samarasove vlade koja Grčkoj garantuje ostanak u evrozoni i nove kredite kojima će moći da otplaćuje stare.

Ali, upravo činjenica da velika većina intervencija iz inostranstva podržava Samarasovu vladu, zapravo je za većinu Grka samo još jedan dokaz da je njihova sadašnja vlada potčinjena stranim interesima i interesima tržišta, a ne grčkoj demokratiji i grčkom narodu. Najveću korist od toga ima SIRIZA, koja se pojavljuje u ulozi zaštitnika demokratije i interesa naroda.

To se jasno vidi i po poslednjim anketama koje u rasponu od 2,5 do 11 odsto daju prednost SIRIZI u odnosu na Novu demokratiju. Čak i najumereniji analitičari u međuvremenu smatraju da je na ovim prevremenim izborima neizbežna pobeda SIRIZE, koja je pobedila i na evropskim izborima u maju 2014.

Dok se čini da je pitanje izbornog pobednika izvesno, neizvesno je s kim bi SIRIZA mogla da formira "antimemorandumsku" vladu, ukoliko sama za to ne bude imala potrebnu parlamentarnu većinu. SIRIZA će tražiti partnera sa kojim će biti u stanju da se suprotstavi Trojki i pokrene pregovore za novi i za Grčku povoljniji ekonomski aranžman sa Briselom. Pitanje je i šta će biti ukoliko evropski partneri budu nepopustljivi naspram zahteva radikalne levice, pre svega kancelarka Nemačke Angela Merkel. Da li SIRIZA u tom slučaju ima plan B i da li je zaista spremna da ne popušta "ucenema" do te mere da Grčka izađe iz evrozone?

KO SE KOCKA SA GRČKOM

Po mišljenju premijera Adonisa Samarasa, SIRIZA ne samo da nema plan B u slučaju neuspeha pregovora o otpisivanju ili reprogramiranju grčkog duga i slabljenju nametnutih mera štednje, nego svojom politikom nepogrešivo vodi zemlju u bankrot i izvan Evrope. Na svom prvom predizbornom nastupu u Larisi, Samaras je nastupio optimistički i rekao kako može u svoju korist da promeni pravac vetra koji trenutno duva u leđa SIRIZI: "Grčki narod je glasao za nas pre dve i po godine sa zadatkom da isčupamo Grčku iz krize. Tada je u naš uspeh malo ko verovao. Ali, mi smo uspeli da kao pravi domaćini dovedemo državu u red, više nemamo deficit i bili smo spremni za izlazak iz krize, ali neki nam to nisu dozvolili. Manjina poslanika je povukla zemlju u prevremene izbore koje grčki narod nije želeo. SIRIZA se boji da ćemo se osloboditi pritiska Memoranduma i da će svaka sledeća godina biti bolja od prethodne. Boji se da ćemo ostati na putu stabilnosti i razvoja. Zato nas vuče na izbore, ali mi im zajedno sa grčkim narodom odgovaramo da ćemo i te izbore dobiti!"

Po Samarasovom mišljenju, rezultat ovih izbora biće i "konačan poraz populizma: "Ako sve bude kako treba, 2015. nećemo tražiti zajam da bismo mogli da platimo kamate, što bi značilo povratak nacionalnog dostojanstva i suvereniteta zemlje. U pokušaju da to postignemo sukobili smo se sa unutrašnjim podrivanjem. Pokušavaju da zaustave izlazak iz krize. Naša je dužnost da govorimo istinu. Dužnost je grčkog naroda da kaže "ne" populizmu. Ovo će biti najvažnija bitka poslednjih decenija!"

Mašući zastavom "bezbednosti i stabilnosti u evrozoni" kako ne bi bile uzaludne dosadašnje ogromne žrtve grčkog naroda, ovih dana je Nova demokratija za svoj glavni predizborni slogan izabrala "Neki se kockaju sa Grčkom, ali mi nećemo!", optužujući SIRIZU da rizikuje evropsku budućnost zemlje, te da pokušava da pridobije konzervativne i plašljive glasače, čija je glavna osobina da ne vole ni rizik ni promene. Nova demokratija igra na kartu da je velika većina Grka proevropski orijentisana i da po svaku cenu treba osigurati ostanak zemlje u evrozoni.

I pored Samarasovih optimističkih nastupa, i najokoreliji predstavnici Nove demokratije priznaju da je prednost SIRIZE teško sustići, osim ako se desi nešto spektakularno, i spremaju se polako za ulogu opozicije protiv levičarske vlade. U slučaju poraza upitna je Samarasova funkcija šefa partije, liberalno krilo vidi šansu da smeni tvrdokornog desničara i da na njegovo mesto dođe neki lider bliži centru i liberalnijim političkim stavovima.

BUDUĆNOST IMA IME

Sa druge strane, u taboru SIRIZE vladaju optimizam i nada da bi čak mogli da osvoje 150 mandata i samostalno formiraju "vladu nacionalnog spasa" kojoj bio se ubrzo priključile ostale antimemorandumske snage. Tako ojačani imali bi podršku građana, koja im je neophodna da bi ušli u odlučne pregovore sa poveriocima i postigli što bolje rezultate u cilju otpisa dugova i promene politike stroge štednje kako za Grčku tako i za ostale evropske zemlje koje se nalaze u sličnoj situaciji.

SIRIZA obećava brisanje dugova, besplatnu struju za najugroženije, besplatnu medicinsku negu, besplante autobuske karte za nezaposlene i uvođenje 13. penzije za najsiromašnije

Kao osnova za savez sa drugim partijama uzima se SIRIZIN "Solunski program" kojim je Cipras još u septembru 2014. na otvaranju solunskog velesajma najavio prve korake ekonomske politike buduće vlade leve koalicije. Prema tom programu, cilj SIRIZE i njenih saveznika biće brisanje najvećeg dela duga kako bi dug postao održiv i to na način koji ne bi bio štetan za ostale evropske narode, već vraćen uz pomoć postojećih evropskih mehanizama. "Ako je moglo 1953. u Nemačkoj, može i u Grčkoj 2015. godine", tvrdi Aleksis Cipras. Takođe zahteva da se primeni "klauzula o razvoju" u otplati preostalog duga, tj. da se dug otplaćuje kada dođe do ekonomskog razvoja, a ne iz budžetskog suficita nastalog usled restriktivne štednje, kao i dogovor o Novom evropskom sporazumu (*European New Deal*). »

TOP JE BIO VREO
STANISLAV RUČNOV
ANITA MANČIĆ
MUHAMED DUPOVAC
SLAVKO ŠTIMAC
FILM BOBANA SKERLIĆA
U BIOSKOPIMA OD 15. JANUARA
PO MOTIVIMA ROMANA VLADIMIRA KECMANOVIĆA
DIREKTOR FOTOGRAFIJE: DUŠAN JOKSIMOVIĆ S.A.S. SCENOGRAF: KIRIL SPASESKI
KOSTIMOGRAF: TATJANA RADIŠIĆ MONTAŽER: ĐORĐE MARKOVIĆ
DIZAJN ZVUKA: ALEKSANDAR PROTIĆ SNIMATELJ ZVUKA: NOVICA JANKOV ŠMINKA: DUBRAVKA BUŠATLIJA
KOPRODUCENTI: BORIŠA SIMOVIĆ RAJKO RADOŠEVIĆ RATKO JOVANOVIĆ
IZVRŠNI PRODUCENTI: SANJA STANIĆ ZORAN ŠIMŠIĆ PRODUCENTI: TIHOMIR STANIĆ BOGDAN STANIĆ
SCENARIO I REŽIJA: BOBAN SKERLIĆ
DRINA FILM BALKAN FILM MCF

Da bi se zaustavila humanitarna katastrofa u Grčkoj, "Solunski program" predviđa besplatnu struju i bonove za narodne kuhinje za 300.000 najsiromašnijih domaćinstava, besplatnu medicinsku negu za sve i besplatne autobuske karte za nezaposlene, uvođenje trinaeste penzije za one čija je penzija niža od 700 evra i ukidanje specijalnog poreza na lož-ulje.

"Solunski program" predviđa i zabranu aukcija stanova i kuća ukoliko se radi o prvom stanu odnosno kući, domu u kome ljudi žive, zatim uvođenje zakona o minimalnom neoporezovanom godišnjem prihodu do 12.000 evra, preraspodelu duga građana bankama i državi na mnogo rata, i to pod uslovom da rate ne prelaze 30 odsto godišnjeg prihoda dužnika. Takođe predviđa i ukidanje zatvorske kazne za poreske dužnike i ponovno uspostavljanje zakonom zagarantovanog minimalca od 751 evra, kao što je bilo pre diktata Trojke.

SIRIZA obećava osnivanje Javne banke za razvoj i banaka sa posebnim namenama, koje bi pomagale malim preduzetnicima i poljoprivrednicima i kreditirale projekte koji bi odmah obezbedili 300.000 radnih mesta u privatnom i javnom sektoru. Program levice predviđa smanjivanje vlade na samo deset ministarstava, ukidanje mnogobrojnih beskorisnih državnih organa i ponovno otvaranje javne radio-televizije ERT, kao i zapošljavanje protivustavno otpuštenih radnika.

Da bi se poboljšala budžetski prihodi, SIRIZA najavljuje povećanje poreza na nekretnine za bogate, kao i aktiviranje inspekcijskih službi za poreske begunce, za borbu protiv šverca goriva i cigara, strogu kontrolu i kazne za one koji su iz Grčke izneli veliki novac (preko 100.000 evra) bez plaćanja odgovarajućih ili ikakvih poreza.

"Žurka je završena. Kada SIRIZA preuzme vlast, svi će morati da kažu otkuda im novac", izjavio je Cipras. "Solunski program" neće koštati više od 12 milijardi evra, a biće finansiran isključivo iz nacionalnih i evropskih fondova, bez novih kredita, jer će nova levičarska vlada biti posvećena izbalansiranom budžetu, kako se ne bi stvarali novi deficiti.

Predstavnici aktuelne vlade su "Solunski program" nazvali "receptom za stečaj", tvrdeći da ne samo što ne postoje pare

JEDAN BAUK KRUŽI EVROPOM: Aleksis Cipras, vođa radikalne levice
Foto: wikipedia.org

koje su potrebne za finansiranje ovog programa, nego da će SIRIZA biti prinuđena da, kada više niko ne bude hteo da kreditira Grčku, "zavuče ruku u sitne bankovne depozite", iako Cipras stalno ponavlja da je sigurnost novca u bankama apsolutno zagarantovana.

"Budućnost je počela: Grčka – dostojanstvo, pravda, demokratija", odgovara SIRIZA.

BORBA ZA TREĆE MESTO

Velika koalicija između Nove demokratije i SIRIZE je isključena. Za treće mesto i partnera u budućoj vladi bori se PASOK sa Evangelosom Venizelosom na čelu, koja je do sada bila mlađi partner u Samarosovoj vladi. Problem PASOK-a je što se njegovi tradicionalni birači prelivaju uglavnom u SIRIZU, pošto su izgubili svako poverenje u stranku koja je bila socijalistička, dok nije bila "primorana" da usvoji liberalnu politiku. Druga bolna tačka za Venizelosa je to što je bivši predsednik PASOK-a i premijer Grčke Jorgos Papandreu 3. januara osnovao novu stranku pod nazivom "Pokret Demokrata Socijalista" i nada se da će prikupiti glasače sa levog centra koji su sebe do sada smatrali političkim beskućnicima. Ako Papandreuova stranka uspe da uđe u skupštinu "krađući" glasove PASOK-u i SIRIZI, mogla bi da ima važnu ulogu u postizbornim koalicionim pregovorima.

Na levom centru je i Potami (Reka), stranka koju je nekoliko meseci uoči evropskih izbora osnovao televizijski novinar Stavros Teodorakis, koji sa sloganom "Sve da promenimo, ali da ne rušimo zemlju" očijuka i na levo i na desno. Teodorakisa vide kao mogućeg partnera u vladi koju predvodi SIRIZA, koji bi pokušao da Grčku zadrži u evrozoni i sprovede reforme ne iskačući iz okvira Evropske unije.

U odnosu na izbore 2012, tvrdokorna Komunistička partija Grčke (KKE) na čijem čelu je Dimitris Kucuba skočila je sa 5,5 na 7 odsto glasova. Ona se zalaže za ukidanje evra, protiv EU i za otpisivanje celokupnog grčkog duga, i to odmah. Prema mišljenju grčkih komunista, SIRIZA je "previše vode sipala u vino", te zato ne žele postizbornu saradnju s njom. Prema rečima generalnog sekretara KKE, "narodnim slojevima se ne može pomoći mrvicama milosrđa koje će ispariti čim im budu bačene. Kanabe, čekanje, lažne iluzije i predavanje naše sudbine u ruke nekih predstavnika u skupštini potpuno je poražavajuće za sam narod. Mi ćemo se boriti na ulicama, kao i uvek."

Konačno, za treću poziciju se bori i neonacistička Zlatna zora, čije se pola rukovodstva zajedno sa liderom stranke nalazi u zatvoru a optuženi su za zločinačko udruživanje. I pored toga ankete im daju šest odsto. Iako je dinamičan rast grčkih neonacista usporen nakon ubistva repera Pavla Fisasa, ova stranka i dalje uživa značajnu podršku, naročito u zapuštenim prigradskim i seoskim područjima koja su tradicionalno desničarska. Kao proizvod toksične kombinacije razorne politike štednje i ksenofobije, Zlatna zora ima intenzivan antiparlamentarni, antisistemski i antieevropski stav i nastavlja da postoji kao endemska pojava koja je uvek postojala na marginama grčkog društva.

Poslednjih šest godina građani Grčke su doživeli dramatično osiromašenje, bedu, mere štednje, hiperoporezivanje siromašnih slojeva, prezaduživanje, visoku nezaposlenost, sve vrste ponižnja i gubitak dostojanstva, ali i ugrožavanje demokratije autoritarnim potezima kao što je bilo zatvaranje javne radio-televizije. Istovremeno, mala plutokratska oligarhija uživala je privilegije i poreske olakšice, dok su preduzetnici pljačkali javno bogatstvo i uvećavali profit. Ostaje da se vidi do koje mere će zastrašivanja i ucene 25. januara uticati na "praznik demokratije". ¶

GEORGIOS STAMKOS, MILICA KOSANOVIĆ

Evropske patriote protiv islamizacije zapada

Svakog ponedeljka hiljade ljudi u Drezdenu pod okriljem pokreta PEGIDA protestuje protiv "islamizacije Zapada". Dok bi jedni uporne, ali malobrojne demonstrante jednostavno da otpišu kao naciste, drugi u "evropskim patriotama" prepoznaju fenomen koji bi mogao da ugrozi načela na kojima se današnja Evropa zasniva

Za "Vreme" iz Bona

Jedan decembarski ponedeljak u Bonu. Tipičnu atmosferu Božićnog vašara sa kuvanim vinom, kobasicama i vaflima remeti nekoliko desetina pristalica pokreta PEGIDA – Patriotskih Evropljana protiv islamizacije Zapada. Nose predimenzionirane nemačke trobojke. Tu je i jedna norveška zastava. Jedan od govornika kaže da je 1945. u Evropi bilo svega nekoliko hiljada muslimana, a da ih sada ima preko 50 miliona, da su mnogi Nemci nezaposleni, dok država kupuje nove hotele da bi u njima smeštala azilante, da on nije, daleko bilo, nacista, ali da je građanin koji valjda ima pravo da izrazi svoju zabrinutost.

Malobrojni demonstranti okruženi su kordonima žandarmerije i hiljadama kontrademonstranata koji dovikuju: "Nacisti napolje!" Oko dvesta mladih ljudi blokira uličicu koja vodi ka centralnom gradskom trgu nad kojim se nadvija Betovenova statua ne bi li sprečili "naciste" da krenu u planiranu šetnju. U jednom trenutku kroz gomilu se probijaju četiri građanina obrijanih i tetoviranih glava sa karakterističnim kratkim jaknama i jakim čizmama. Malo su zakasnili na okupljanje PEGIDA, ali neće da propuste demonstracije protiv "islamizacije Zapada". Dolazi do koškanja, većih incidenata nema.

MI SMO NAROD

Inicijalno okupljanje pokreta PEGIDA bilo je 20. oktobra prošle godine u Drezdenu kada je ulicama prošetalo nekoliko stotina ljudi. Bio je ponedeljak, dan svesno odabran da podseća na *Montagsdemonstrationen* (demonstracije ponedeljkom), koje su 1989. bile uvertira za slom komunističke diktature u Nemačkoj

PATRIOTSKI EVROPEJCI PROTIV ISLAMIZACIJE ZAPADA: Demonstracije i kontrademonstracije u Kelnu, 5. januar 2015.
Foto: Fonet/AP

Demokratskoj Republici, rušenje Berlinskog zida i ujedinjenje dve Nemačke. Od ponedeljka do ponedeljka broj "evropskih, patriotskih" šetača se uvećavao. Na poslednjim okupljanjima bilo je blizu 20.000 ljudi. Demonstracije su počele da se šire i na druge nemačke gradove. Sada se već otvoreno uzurpira čuvena parola od pre četvrt veka: "Mi smo narod" (*Wir sind das Volk*).

Nije lako shvatiti šta pristalice pokreta PEGIDA zapravo hoće. Neki komentatori primećuju da ni vođe protesta ne znaju za šta su, ali otprilike znaju protiv čega su: protiv kriminalnih *auslendera*, etabliranih političara, lažljivih medija, evra i briselskog diktata "Na protestima se okuplja dubiozna smesa desnih ekstremista, huligana, frustriranih, zabrinutih i besnih građana, ljudi koji se osećaju zaboravljeno i izopšteno, koji strahuju da politika više za njih ne mari", piše magazin "Štern".

Na skupovima se citiraju islamofobi poput bivšeg berlinskog finansijskog senatora Tila Saracina ("Turci osvajaju Nemačku natalitetom, kao Albanci Kosovo") ili bonskog pisca turskih korena Akifa Pirinčija koji je pisao da "islam pristaje uz Nemačku kao četvrt crvenih fenjera uz Meku". Bio je to njegov odgovor na čuveni govor bivšeg predsednika Nemačke Kristijana Vulfa, koji je 2010. rekao da je islam deo Nemačke. Saracin i Pirinči su prethodnih godina objavili knjige sa ksenofobičnim lajtmotivima i završili na listama bestselera. No, oduševljeni čitaoci sve do oktobra prošle godine nisu izašli na ulice.

Tajming je bio zgodan. Krvavi pohodi Islamske države (ID) u Iraku i Siriji doprineli su jačanju antiislamskog raspoloženja na Zapadu, koje nije bilo ovoliko izraženo još od terorističkih napada na Njujork i Vašington 2001. godine. Oko pedeset miliona ljudi širom sveta – prvenstveno muslimana – nalazi se u izbeglištvu, oko 200.000 je prošle godine potražilo utočište u Nemačkoj. Lošoj atmosferi doprinose i konzervativni političari koji izbeglice dele na "dobre" i "loše", to jest na one kojima je pomoć "stvarno potrebna" i one koji dolaze da "parazitiraju na socijalnom sistemu Nemačke".

PROTIV STRANIH PARAZITA

Interesantno je da je epicentar demonstracija baš u Drezdenu, glavnom gradu Saksonije. Jer, ova istočna pokrajina – baš kao i Saksonija-Anhalt, Brandenburg, Tiringija i Meklenburg – ima mnogobrojne ekonomske probleme, ali teško da bi za to mogli da se okrive muslimani. Njih, naime, u Drezdenu ima 0,4 odsto, a u celoj Saksoniji samo 0,1 odsto. Za sada varnica antiislamskih protesta nije u većem obimu zahvatila druge gradove. Imitacije drezdenskih okupljanja su širom Nemačke privlačile tek po nekoliko desetina ili stotina nezadovoljnika, dok su kontrademonstranti, kao u Bonu, po pravilu bili višestruko brojniji. Ipak, pojedine ankete pokazuju da čak polovina Nemaca ima razumevanja za pokret PEGIDA.

Nedeljnik "Cajt" piše da se PEGIDA idealno uklapa u tužnu drezdensku tradiciju. "Nigde u Nemačkoj odbijanje drugačijeg nije dublje ukorenjeno u politiku i kulturu nego u Saksoniji. Bilo da se radi o odbijanju stranog, levog ili nečeg modernog." Podseća se da je pre deset godina neonacistički NPD u Saksoniji osvojio skoro deset odsto glasova na lokalnim izborima. Usledila su radikalna i nasilna obeležavanja takozvanog urbicida nad Drezdenom, odnosno savezničkog bombardovanja kada je u tri februarska dana 1945. u ovom gradu ubijeno 25.000 ljudi, mahom civila.

Vođa drezdenskih protesta je široj javnosti do sada nepoznati Luc Bahman (41), šef male marketinške agencije. Svakog ponedeljka on teatralnim govorima ubire aplauze hiljada dlanova, kada kaže da siroti nemački penzioneri sede u hladnim stanovima i ne mogu sebi da priušte "ni komad božićnog kolača", dok potražioci azila žive u "luksuzno opremljenim domovima". Mediji su brzo saznali da je Bahman – sada veliki borac protiv "stranaca kriminalaca" – više puta osuđivan zbog krađe, provale, tuče, vožnje u pijanom stanju i posedovanje kokaina, da je od istražnih organa pobegao čak u Južnoafričku Republiku te da se trenutno nalazi na uslovnoj slobodi.

No, ni Bahman niti bilo koji drugi pojedinac nisu odlučujući za ovaj talas demonstracija. Hiljade ljudi koje se tiho okupljaju svakog ponedeljka, slušaju govore, mašu zastavama, šetaju i pevaju božićne pesme sričući tekstove sa podeljenih letaka, ljudi koji su praktično niotkuda izašli na ulice, svakako nisu svi notorni desničari niti deo neonacističkog podzemlja i supkulture. To su ljudi koji ne veruju medijima i koji za medije ne žele da daju izjave. Čini se da je ta mistična nota dovela komentatore i političare u nedoumicu: da li ove "evropske patriote" treba etiketirati kao prikrivene rasiste ili se ozbiljno pozabaviti strahovima zbog kojih ljudi pod okriljem PEGIDA u sve većem broju izlaze na ulicu. »

PROTEST PROTIV PEGIDE: Pristalice socijaldemokrata u Berlinu
Foto: Fonet/AP

STRAHOVI I PREDRASUDE

Politikolog Verner Pacelt je ovih dana tražen sagovornik iz najmanje dva razloga: što predaje upravo u Drezdenu, na čuvenom Tehničkom univerzitetu, i što, za razliku od većine "poznavalaca prilika", ima razumevanja za demonstrante. "Politička klasa je – isto kao i veliki broj medija – u početku donela pogrešnu ocenu, naime, da ovde ulicama tumaraju neonacisti. Zapravo se radi o nelagodi zbog gotovo neograničene politike useljavanja, pogotovo iz islamskog kulturnog kruga poslednjih godina. Ispod površine postoji zaista snažna struja koja se sve jasnije vidi, naime da ljudi izlaze na ulicu jer osećaju da su ih etablirani političari ostavili na cedilu", rekao je Pacelt za uticajni radio "Dojčlandfunk".

Za isti radio govorila je i Gezine Švan, nekadašnja predsednička kandidatkinja socijaldemokrata, koja primećuje da pristalice PEGIDA ne dolaze nužno sa oboda društva. "Oni osećaju nemoć zbog svega što se oko njih dešava i kod njih se razvija velika srdžba koja traži uzročnike na kojima bi mogla da se isprazni. U ovom trenutku to je navodna pretnja od 'islamizacije Zapada'; pre više decenija to je bila 'težnja Jevreja da zagospodare svetom' – što je slična pozicija. (...) To nema veze sa prirodom islama ili Jevreja, već postoji analogija u strukturi predrasuda. Predrasuda je nezavisna od svog predmeta."

U sličnom stilu piše i "Frankfurter algemajne cajtung". Ugledni list navodi da nedefinisani protest protiv "vladajućih elita" već godinama besni na internetu. "Za idiote ili pomagače CIA proglašavaju se svi koji ne žele da priznaju da se milenijumski američki plan za gospodarenje svetom krije iza svega – 11. septembra, Krima, krize evra, cene nafte, ukidanja Zapada. Teorija zavere je postala formula kojom se u beskrajnim dubinama interneta objašnjava sve. (...) To je upravo tajna PEGIDA. Ona živi od čežnje za jednostavnim rešenjima političkih problema. To se najbolje vidi u drezdenskom sloganu: 'Putine, pomagaj!' Kao spasilac se priziva autoritarni vođa koji, ne mareći za parlament, može da radi šta hoće. U ime naroda, protiv demokratije!"

Neki mediji pokušavaju da debatuju razložno. Tako nedeljnik "Špigel" računa da je useljavanje za Nemačku "profitabilan posao", jer stranci uplate u budžet 22 milijarde evra više nego što iz njega uzmu i u tom su smislu "rentabilniji" od građana Nemačke.

Berlinski dnevnik TAZ smatra da sa iracionalnim pristalicama pokreta PEGIDA uopšte ne vredi raspravljati: "Evroskeptični, protiv migranata, ali ne svih. Ne žele da budu rasisti, ali pričaju tako. Ovaj pokret na okupu drži osećaj zakinutosti u odnosu na medije, političare, strance. To je skupina srditih, čiji bes cilja najslabije – izbeglice. Taj gnev ima čudnu crtu nasumičnosti. Jer, jednako bi mogao biti usmeren protiv Putina, EU, niskih kamata za nemačke štediše ili protiv Grčke. Nije stoga slučajno nego je ilustrativno što PEGIDA demonstrira protiv islamske pretnje baš tamo gde muslimana skoro da nema. Pokret voli svoj bes više od svega ostalog. Pati od fantomskih bolova za koje nema leka. Onaj ko pomisli da se ovi ljudi mogu smekšati oštrijim izbegličkim pravom ili retorikom *law-and-order*, taj ništa ovde nije shvatio."

GUŽVA NA DESNICI

Veći deo političkog spektra oštro je osudio demonstracije koje se tumače kao širenje ksenofobije, što je nedopustivo za demokratska društva. Jasne reči najbrže je pronašao ministar pravde Hajko Mas iz redova socijaldemokrata. On je pokret PEGIDA nazvao "sramotom za Nemačku", a njihove ciljeve "novim stepenom agitacije

Malo levo, više desno

Pojedini komentatori vide jačanje AfD-a i proteste PEGIDA u saglasju sa tektonskim pomeranjima političke scene u Evropskoj uniji poslednjih godina. Sve veću podršku dobijaju partije koje su u mirnijim vremenima u najboljem slučaju zauzimale poslednje klupe parlamenata. Ekonomska kriza i složena bezbednosna situacija su takve partije pogurale do pobedničkih postolja.

Paradni primer je Nacionalni front, koji je na izborima za Evropski parlament prošle godine osvojio svaki četvrti glas u Francuskoj. Još je ubedljiviji učinak britanskih independista (UKIP) čije su teme slične: borba protiv briselske administracije i stranaca. Primer islamofoba Gerta Vildersa u Holandiji pokazuje da čak i otvoreni rasizam može da upliva u mejnstrim politiku ako su njegovi zagovarači dovoljno umiveni i vešti. Ekstremne desne partije zastupljene su i u Skandinaviji.

U Grčkoj pak radikalna levica SIRIZA očekuje pobedu na vanrednim izborima 25. januara. Nemačka štampa i grčke levičare svrstava u red onih populista "koji nude jednostavna rešenja za složene probleme". Samo što za Sirizu nisu problem stranci, nego pohlepne banke i berlinska i briselska elita koje Grčkoj nameću "smrtonosnu" štednju. Sličan je moto pokreta Podemos koji se upravo razvija u Španiji i kojem ankete pripisuju 27 odsto podrške.

protiv migranata i izbeglica". Dve parlamentarne opozicione stranke, Levica i Zeleni, mobilišu pristalice za učešće na kontrademonstracijama. Ne ulazeći u moralnu dimenziju stavova socijaldemokrata, Zelenih i Levice, može se primetiti da je osuda drezdenskih šetnji politički *besplatna* za ove tri stranke – nijedna pristalica PEGIDA ionako ne bi glasala za neku od njih.

Utoliko je situacija složenija na desnom krilu partijskog kontinuuma. Magazin "Štern" piše: "Saksonski ministar unutrašnjih poslova hoće da uvede specijalne jedinice policije za potražioce azila, iako oni krivično-pravno nisu ništa upadljiviji od Nemaca. U Hrišćansko-demokratskoj uniji (CDU) već se govori o mogućoj zabrani burke kojom se pokrivaju konzervativne muslimanke. Koliko njih uopšte nosi burku u Nemačkoj? Dvesta? Sto? Ili još manje? A hrabri Bavarci iz sestrinske Hrišćansko-socijalne unije (CSU) hoće da propišu strancima da i među svoja četiri zida govore isključivo nemački – doduše, od toga su posle salve podsmeha ipak odustali."

Bavarski CSU godinama je sledio moto "niko desnije od nas", ne računajući naravno marginalne ekstremne stranke. Međutim, s pojavom Alternative za Nemačku (AfD) nastala je gužva na desnom krilu. Ova stranka je nastala pred parlamentarne izbore 2013. i isprva se predstavila kao monotematska partija koja se zalaže za ukidanje evra. Samo je nekoliko promila nedostajalo da uđu u savezni parlament. Izgradnjom stranačke organizacije u AfD-u se našlo mesta za salonske i ekstremne nacionaliste koji polako ali temeljno preuzimaju stranku od ekonomskih stručnjaka koji su je osnovali. Sredinom januara će biti jasno da li će se za primat izboriti sadašnji prvi čovek stranke Bernd Luke, koji sedi u Evropskom parlamentu, ili će palicu preuzeti "patriotska" frakcija.

Ovu drugu predvode Frauke Petri, kopredsednica partije i šefica saksonskog odbora, i Aleksandar Gauland koji vodi pokrajinski ogranak u Brandenburgu. Vetar u leđa daju im neočekivani uspesi od prošle godine kada je AfD ušao u skupštine tri istočne pokrajine – Saksonije, Brandenburga i Tiringije – osvojivši od 10 do 12 odsto podrške. Jedna anketa tabloida "Bild" pokazuje da bi se otprilike taj procenat Nemaca teoretski pridružio šetnjama PEGIDA. U AfD-u su lako sabrali dva i dva: "Pokretu treba stranka koja će uneti protest u parlament", rekao je Gauland. Petri je čak pozvala organizatore "evropskih patriota" na sastanak u lokalnom parlamentu Saksonije.

CSU se rado upustio u populističku trku. Sa ovogodišnje konferencije, koja traje do petka, bavarski konzervativci traže da se neosnovani zahtevi za azil odbijaju ekspresno, a "lažni azilanti" izbace iz države u roku od šest sedmica. Roku inače neostvarivom sa današnjim kapacitetima službi, kažu stručnjaci.

Kancelarka Angela Merkel je, po oprobanom receptu, čekala da vidi kuda vetrovi duvaju pa da se onda uključi u debatu. Učinila je to tek svojim novogodišnjim govorom u kojem nijednom nije pomenula konkretno PEGIDA ili Drezden, ali je jasno pozvala ljude da ne slede one sa "mržnjom u srcima". Rekla je da je najveći kompliment za Nemačku to što deca izbeglica ovde mogu da odrastaju bez straha. ¶

NEMANJA RUJEVIĆ

Stradanje nevernika

Pruski kralj Fridrih Veliki u pismu upućenom Fransou Mari Arueu, poznatijem kao Volter, zaključuje da će religija ubrzo doživeti svoj krah. Godina je 1760. U odgovoru, Volter ide korak dalje. On kaže – kraj religije će nastupiti u roku od pedeset godina. Nekoliko vekova kasnije, ateisti tvrde da su ugrožena manjina u svetu prožetom religijom i pravilima koje ona nameće

U Izveštaju o slobodi misli za 2014. Međunarodne humanističke i etičke unije (MHEU), objavljenom u prvoj polovini decembra, naglašava se da većina zemalja ne poštuje prava ateista. Počev od zakona koji ograničavaju njihovo pravo da se venčaju, zaposle u javnoj službi, rade bilo koji državni posao ili odredbi koje kritiku religije ocenjuju kao kriminalnu delatnost. U nekim državama to čak ide toliko daleko da se deca oduzimaju roditeljima koji se izjasne kao ateisti. Prethodna, 2014. godina je u Izveštaju obeležena kao "godina u kojoj su državne vlasti i političke vođe nastupale protiv nereligioznih ljudi, samo zbog toga što oni nemaju religiozna uverenja, na način koji bi se uobičajeno okarakterisao kao govor mržnje ili društveni progon", a broj država u kojima su ateisti slobodni i ravnopravni sa drugim grupama je ocenjen kao veoma mali.

Početkom 2014, jedan mladić iz Avganistana postao je prva osoba u Velikoj Britaniji kojoj je dat azil na osnovu ateističkog uverenja. Naime, došavši u Britaniju kao šesnaestogodišnjak, on se, kako je pisala tamošnja štampa, "za vreme svog boravka u Engleskoj, postepeno okretao ateizmu". Tvrdio je potom da će, ukoliko se vrati u otadžbinu, biti progonjen jer se odrekao svoje vere. Imigracione službe prihvatile su ovaj argument.

Broj ateista je poslednjih godina u porastu. Oni čine 13 odsto svetske populacije, dok se 23 odsto deklariše kao nereligiozno. U periodu između 2005. i 2007, njihov broj u svetu je porastao za tri odsto. Ipak, istorija je pokazala da predviđanje o budućim religijskim kretanjima i trendovima na osi religioznost-ateizam nije baš zahvalna rabota. Širom planete, okupljaju se grupe udružene u svojim ateističkim uverenjima koje čak oponašaju pojedine religijske rituale i slave "život bez Boga".

U zapadnim zemljama, Velikoj Britaniji, širom američkih gradova, povremeno se zbivaju pravi reklamni okršaji između onih koji veruju i onih koji ne veruju u Boga. Na metro stanicama, autobusima, bilbordima po ulicama, stoji: "Ne veruješ u Boga? *Join the club.*" Britanska humanistička asocijacila je 2009. u takvoj kampanji oblepila grad sa porukom: "Verovatno nema Boga. Sada prestani da se nerviraš i uživaj u životu." Dve nedelje kasnije, na 175 autobusa po ulicama Londona je pisalo: "Bog sigurno postoji", negde sa dodatkom: "Zato se pridruži Hrišćanskoj partiji i uživaj u životu", a negde, kao na onima koje je "bukirala" Ruska pravoslavna crkva: "Bog postoji, VERUJ. Ne brini i uživaj u životu".

Sudeći po pomenutom Izveštaju, broj nereligizonih u Ujedinjenom Kraljevstvu (UK) je u velikom porastu, iako je UK okarakterisana kao zemlja sa sistemskom diskriminacijom. SAD su ocenjene nešto bolje, na granici između sistemske diskriminacije i, uglavnom, poštovanja prava ateista. Većinom se kritikuje praksa da na svakom dolaru i u svakom sudu postoji ono čuveno "U Boga mi verujemo", jer to dovodi do zaključka, ma kako simbolično

Svet je religiozan kao što je oduvek bio

Jedan od najčuvenijih sociologa religije Piter Berger je 1968. u intervjuu za "Njujork tajms" izjavio, između ostalog, da će "do 21. veka, vernici najverovatnije postojati samo u malim sektama, šćućureni zajedno da bi se oduprli svetskoj sekularnoj kulturi." Međutim, baš Berger je nekoliko decenija kasnije uveo termin desekularizacija, mnogo puta naglasivši u svojim radovima da je pogrešio smatrajući da će religija odumreti. Njegove reči iz 2005. to opisuju na sledeći način: "Pretpostavka da živimo u sekularizovanom svetu je pogrešna. Današnji svet, sa nekoliko izuzetaka (...) je religiozan kao što je oduvek i bio, a ponegde religiozniji nego ikada."

Daleko od toga da je on jedini smatrao da će se vernici šćućuriti po obodima sveta. Brza modernizacija, ideal svemoguće nauke, urbanizacija, i uopšte čitava predstava čoveka viđena iz ugla prosvetiteljstva, vodila je ka zaključku da će religija biti izbačena iz ljudskih života ili postati potpuno nevažna, privatna pojava. Čitava plejada naučnika pretpostavljala je da se čovek kreće ka svetu nesputanog i sveprisutnog ateizma. Početkom osamdesetih godina prošlog veka, naučnici su govorili da situacija nije tako jednostavna i jednosmerna. Pomenuti Berger je naglasio da je u samo dve oblasti ateizam ostao nedodirljiv: u Zapadnoj i Centralnoj Evopi i u supkulturi akademskog sveta. Objašnjenja za povratak religije su bila mnogobrojna – od onih banalnih da je to iracionalni odgovor na savremenu nesigurnost, na fluidni svet i razočaranje u nauku i njena neispunjena obećanja; antropoloških po kojima je religiozna dimenzija neizbežna kod ljudi kao odgovor na potragu za smislom; a onda je došla i Hantingtonova teza o sudaru civilizacija, gde su linije razgraničenja religije koja se potom rabila nakon 11. septembra. Kada je reč o Evropi, teško da bi iko mogao da tvrdi da, na primer, katolički biskupi imaju političku moć kakvu su imali nekada, ali ne može se ni prenebregnuti da uticaj religije svakako postoji. Čini se da zaista nigde ne postoji model u jednom pravcu – u nekom delu sveta religioznost opada, ateizam raste, u nekom drugom je obrnuto, pa se onda to preokrene...

REKLAMNA KAMPANJA ATEISTA U LONDONU: Verovatno nema boga – Prestanite da brinete i uživajte

bilo, da je dobar Amerikanac onaj koji veruje u Boga, a da su oni koji ne veruju građani drugog reda. Drugim rečima, svako ima pravo da iskaže svoje ateističko uverenje u SAD, ali će mu to dobrano otežati šanse da se, recimo, uspešno bavi visokom politikom. Više od polovina građana SAD ne bi podržala predsedničkog kandidata koji se izjašnjava kao ateista, dok se nijedan od 535 članova Kongresa ne izjašnjava kao nereligiozan (svakako, ovde nije reč o otvorenoj državnoj diskriminaciji, već o društvenoj atmosferi i predrasudama).

Međutim, jasno je da je ova diskriminacija skoro pa sitnica kada se uporedi sa dešavanjima u državama Afrike i Azije.

I JAPANCIMA TREBA BOG

Na mapi sveta koju je iscrtala Međunarodna humanistička i etička unija, u skoro svim zemljama Azije vlada jaka diskriminacija i ozbiljno kršenje prava ateista, a slično je, uz nekoliko izuzetaka, i sa afričkim kontinentom. Ni Evropa ne deluje baš ohrabrujuće – na delu je ozbiljna i sistemska diskrminacija (koja se ovde karakteriše kao blaži, "bolji" oblik ugrožavanja prava ateista).

Čitava kampanja u zapadnim medijima je pokrenuta kada je sredinom 2014. Nigerijac Mubarak Bala zatvoren u psihijatrijsku bolnicu jer je izgubio veru u Boga. Nakon što ga je doktor pregledao i kazao da je sve u redu sa njim, porodica se obratila za drugo mišljenje. Sledeći doktor je zaključio da je ateizam jedan od simptoma promene ličnosti. "Najveći dokaz moje psihičke bolesti je bila blasfemija.... Doktor je kazao da svakome treba Bog, čak ga i u Japanu imaju", prepričao je kasnije svoje iskustvo Bala. On tvrdi da je zatvoren jer se njegov otac bavi politikom i stoga ne može sebi da dozvoli člana porodice koji nije musliman. Otac, međutim, objašnjava da nije bio problem njegovo odbijanje muslimanstva u četiri zida već da se, nakon što je mladić počeo da "tvituje" i iznosi svoje ateističke stavove u javnosti, uplašio za njegovu bezbednost i bezbednost cele porodice. Ma koji od njih dvojice govorio istinu, situacija je jednako zastrašujuća.

U pojedinima državama sveta ateisti su progonjeni zbog "otpadništva" i "blasfemije". U najgorem slučaju ljudi provode godine u zatvoru ili bivaju ubijeni. Prelazak u drugu veru ili napuštanje određene vere je u 19 država zakonski kažnjivo, a u 12 islamskih zemalja kazna može biti i smrtna presuda. Kako je "Vreme" već pisalo, Pakistan, na primer, ne predviđa smrtnu kaznu za "otpadništvo", ali njihov zakon o blasfemiji je uključuje, a on je vrlo "širok" u svojoj primeni. Uvreda verskih osećanja ili huljenje na sveto je zločin u 55 država, a u 39 će ljudi zbog toga završiti u zatvoru. U Saudijskoj Arabiji je ateizam izjednačen sa terorizmom, pa je tako protiv zakona pozivati se na ateizam u bilo kojoj formi.

Malezijski premijer je u maju označio humanizam, sekularizam i liberalizam kao izopačene pojave koje predstavljaju pretnju islamu i stoga pretnju državi.

Primera koji se navode u Izveštaj MHEU na više od pet stotina strana je mnogo, i uglavnom se bave diskriminacijom koju vrši državna vlast. U Maroku je usvajanje dece dozvoljeno jedino muslimanima, a vlast ima prava da proverava da li se usvojena deca odgajaju u islamskoj veri. U nekim državama, kao što je Brunej, "otpadnici" od islama gube staratelјstvo nad decom i svu imovinu. Kada se pomenu Maldivi, verovatno većini ljudi padaju na pamet prizori iz turističkih reklama. Malo je onih koji znaju da po tamošnjem zakonu svaka javna izjava koja je protivna islamu može doneti kaznu od minimum dve pa do pet godina u zatvoru ili kućnom pritvoru, a svi građani ove zemlje moraju biti muslimani.

Što se tiče regiona, Bosna i Hercegovina i Hrvatska su veoma loše ocenjene, kao zemlje u kojima postoji ozbiljna diskriminacija. U BiH se ona ogleda u tesnoj povezanosti religijskog i etničkog identiteta, te su oni koji ne pripadaju dominantnoj religiji određene zajednice, bilo ateisti ili pripadnici druge religije, suočeni sa diskriminacijom. Crna Gora i Srbija »

ATEISTI KAO TERORISTI: Saudijska Arabija
foto: Reuters

su za jednu ocenu bolje okarakterisane, dok je Slovenija među retkim državama u kojim je situacija uglavnom zadovoljavajuća. Začuđujuće, ali kako je naglašeno i usled nedostatka informacija, Kosovo je opisano kao zemlja bez diskriminacije.

MI I ONI

Izveštaj o slobodi misli daje primere kršenja prava koje vrši država prema svima koji ne pripadaju vladajućoj većini – bili to ateisti, hrišćani, muslimani ili neka četvrta grupa. U Izveštaju se naglašava da diskriminacija prema onima koji nisu religiozni nije uzrokovana željom da se povrede ateisti, već da se podrži jedna određena religija, i to naglašavanje privilegija jednih na uštrb ostalih je najčešći oblik diskriminacije protiv ateista. "Kada države počnu da definišu građane po pripadnosti religijskoj grupi, diskriminacija je istog trenutka tu", kaže se između ostalog. Kada se jedna religija izdvoji kao posebna, onda njeni pripadnici dobijaju prednosti nedostupne ostalima – počev od obrazovanja, zaposlenja..., a društvene predrasude prema religijskom Drugom, u ovom slučaju ateistima, dobijaju na zamahu.

Ovaj izveštaj je važan jer prepoznaje ateiste kao ugroženu grupu. U njemu se ne tvrdi da su samo oni ugroženi u većini zemalja, već da su oni prečesto deo manjina koje su diskriminisane. Imajući u vidu da ateisti čine 13 odsto svetske populacije, što ih stavlja na treće mesto po brojnosti svih grupa u svetu koje se određuju prema religiji, neophodno je da se čuje i njihov glas, pogotovo ako je to glas onih koji stradaju. ¶

JELENA JORGAČEVIĆ

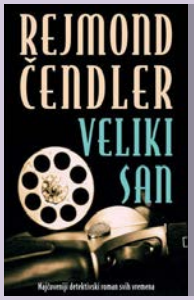
MEDIGROUP
Dr Ristić DOM ZDRAVLJA
Članica MEDIGROUP
MAMOGRAFIJA
RENDGEN
01.01. - 31.01.
Narodnih heroja 38
Novi Beograd
Visoka 16
Banovo brdo
www.dr-ristic.com
011 2693 287

AKCIJA

NEDELJNIKA **VREME** I IZDAVAČKE KUĆE Laguna

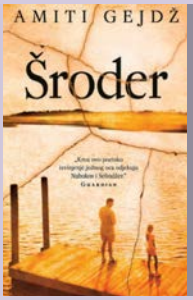
Knjige za 299 dinara!

U SVIM KNJIŽARAMA „DELFI" U SRBIJI
Ponesite ovaj primerak „Vremena" u neku od knjižara „Delfi" i kupite jedan od dvadeset naslova sa ovog spiska po specijalnoj ceni od 299 dinara.
Akcija traje od 22. decembra 2014. do 22. januara 2015.

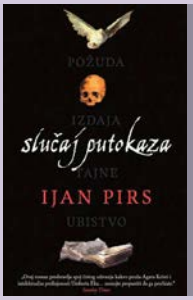
Rejmond Čendler:
VELIKI SAN

Remek-delo kriminalističkog žanra, najbolji detektivski roman svih vremena kojim je Filip Marlou stupio na književnu pozornicu da sa nje više nikad ne siđe. Obavezna lektira

Amiti Gejdž:
ŠRODER

Nabokovljevsko-selindžerovska setna ispovest istočnonemačkog imigranta u Americi o njegovom prevarantskom, promašenom životu, otmici sopstvene ćerke i neutaživoj čežnji za ljubavlju

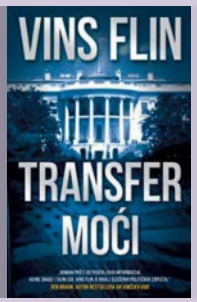

Ijan Pirs:
SLUČAJ PUTOKAZA

Oksford, XVII vek. Mlada žena je optužena za ubistvo, a četiri svedoka imaju četiri različite verzije događaja. Istorijska detektivska priča, roman na tragu Ekovog „Imena ruže"

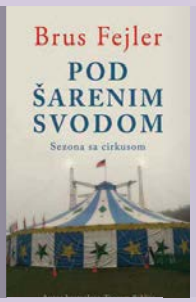
Vins Flin
TRANSFER MOĆI

Teroristički napad na Belu kuću, predsednik SAD je evakuisan u tajni bunker, a operativac CIA otkriva mračnu zaveru koja stoji iza svega. Jedan od uspelijih američkih političkih trilera

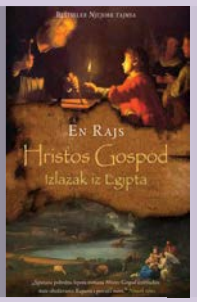
Brus Fejler:
POD ŠARENIM SVODOM

Pisac je proveo godinu dana radeći u jednom cirkusu kao klovn, a zatim to svoje iskustvo pretočio u ovaj roman i u njemu opisao lice i naličje jedne od najstarijih formi umetnosti na svetu

En Rajs:
HRISTOS GOSPOD

Isusova životna priča ispričana u prvom licu jednine. Gotovo da možemo da osetimo ukus hrane koju je Isus jeo i da doživimo slike i zvuke, metež i vrevu koje su ga verovatno okruživale

Deni Volas:
ULICA ŠARLOT

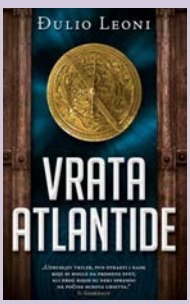
Roman jednog od najboljih britanskih pisaca komedije. Priča o običnom mladiću u neobičnoj potrazi za devojkom. Duhovito poput Hornbija, neodoljivo kao Parsons.

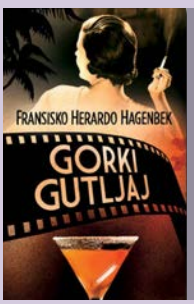
Pedro Roza Mendeš:
HODOČAŠĆE EMANUILA SINA BOŽJEG

Poetski roman portugalskog pisca o borbi za nezavisnost portugalske ostrvske kolonije Timor i sudbinama tamošnjih ljudi uhvaćenih u vrtlog političkih borbi

Đulio Leoni:
VRATA ATLANTIDE

Avanturistički roman o tajnama i ključevima izgubljene civilizacije na čijem tragu su jedna lepa Srpkinja, zbog ratova devedesetih izbegla iz Jugoslavije u Italiju, i pisac kriminalističkih romana zaljubljen u nju

Fransisko Herardo Hagenbek:
GORKI GUTLJAJ

Džon Hjuston u Meksiku snima film „Noć iguane", a onda razmaženim glumcima Avi Gardner, Ričardu Bartonu i Elizabet Tejlor podeli zlatne revolvere sa po pet srebrnih metaka da se međusobno poubijaju, ako baš hoće. Sledi misteriozno ubistvo. Prvoklasan krimić!

Spisak knjižara u kojima ovaj popust važi:

Delfi knjižare d.o.o. "Kod Vuka" (Bulevar kralja Aleksandra 92, Beograd)
Delfi knjižare d.o.o. "SKC" (Kralja Milana 48, Beograd)
Delfi knjižare d.o.o. "Terazije" (Terazije 38, Beograd)
Delfi knjižare d.o.o. "Zemun" (Glavna br. 20, Beograd)
Delfi knjižare d.o.o. "Laguna" (Makedonska 12, Beograd)
Delfi knjižare d.o.o. "Laguna Kragujevac" (Kralja Petra I 12, Kragujevac)
Delfi knjižare d.o.o. "Laguna Niš" (Voždova 4, Niš)
Delfi knjižare d.o.o. "Super Vero" (Milutina Milankovića 86a, Beograd)
Delfi knjižare d.o.o. "Kalča" (TC Kalča, lamela E, lokal 11, Niš)
Delfi knjižare d.o.o. "Kod sata" (Kneza Miloša 33, Valjevo)
Delfi knjižare d.o.o. "Laguna Čačak" (Gradsko šetalište bb, Čačak)
Delfi knjižare d.o.o. "Laguna Novi Sad" (Kralja Aleksandra 3, Novi Sad)
Delfi knjižare d.o.o. "Laguna" (Omladinska 16/1, Kraljevo)
Delfi knjižare d.o.o. "Pančevo" (Miloša Obrenovića 12, Pančevo)
Delfi knjižare d.o.o. "Rodić" (TC Rodić, Sremska Mitrovica)
Delfi knjižare d.o.o. "Zira" (Ruzveltova 33, Beograd)
Delfi knjižare d.o.o. "KNEZ" (Knez Mihailova 40, Beograd)
MNV Vemex d.o.o. "Bulevar" (Bulevar kralja Aleksandra 146, Beograd)
Delfi knjižare d.o.o. "Immo" (Gandijeva 21, Beograd)
Delfi knjižare d.o.o. "Subotica" (Korzo 8, Subotica)
Laguna Klub Čitalaca (Resavska 33, Beograd)
Delfi knjižare d.o.o. "Miljakovac" (Vareška 4, Miljakovac)
Delfi knjižare d.o.o. "Banovo Brdo" (Požeška 118 a, Banovo Brdo)
Delfi knjžare d.o.o. "27. mart" (Stanoja Glavaša 1, Beograd)
Knjižara Delfi NS (Big Shopping Center, Sentandrejski put 11, Novi Sad)
Knjižara Delfi Požarevac (Stari korzo 2, Požarevac)
Delfi knjžare d.o.o. "Jagodina" (Vivo shopping park, Jagodina)

Dnevnik rasipnika

karikatura Vladimir Stankovski

Muževi šljakaju, žene rintaju drugu šihtu u kući, matori dremaju, deca kuliraju, televizor šljašti, a kafica miriše

Reklo bi se da je najvidljivija razlika među generacijama u tome kad kome zvoni budilnik. Ostalo?

U jednom dnevniku rasipnika vremena, najograničenijeg resursa koji ljudi imaju, i humanog kapitala, plastično je naslikana aktivnost različitih slojeva u vreme tranzicionih izazova.

Reč je o Istraživanju Republičkog zavoda za statistiku o korišćenju slobodnog vremena (o istraživanju videti više u okviru) koje nudi obilje podataka o tome kako žene i muškarci raznih godišta u Republici Srbiji provode svoje vreme; gde su razlike najveće, a gde najmanje; ko radi u kući, a ko ne; ko zarađuje novac za život, a ko radi u kući bez plate.

Taj sociološki presek svakodnevice, tu zanimljivu skicu za sociološki i kulturološki foto-robot srpskog društva u tranziciji predstavićemo na narednim stranicama pošto ona daje materijal za preispitivanje mnogih politika koje se tiču svakodnevnog života.

Kad je, na primer, u pitanju položaj žene, ta zbirka podataka izvučenih iz dnevnika koje su ljudi vodili o svojoj svakodnevici daje osnovu za pitanje da li kriza više nego tradicija zatvara u kuću ženu, koja je radnija i više čita nego još uvek dominirajuća muška polovina – u atmosferi u kojoj posle diplomiranja niko ne uči, a i čita se malo...

Muškarci svih uzrasta imaju i više slobodnog vremena tokom dana od žena. Sve generacije su hipnotički vezane za televiziju...

I pije se mnogo kafe. Da nam ne škodi tolika kafa?! Ili da se ovi ne sete da je oporezuju...

vremena

O istraživanju

Istraživanje o korišćenju vremena Republički zavod za statistiku sproveo je od 15. februara 2010. do kraja februara 2011. na teritoriji Republike Srbije (SRZ od 1999. godine ne raspolaže pojedinim podacima za AP Kosovo i Metohiju, tako da oni nisu sadržani u obuhvatu podataka za Republiku Srbiju).

Svaki od 3000 ispitanika trebalo je da popuni dva dnevnika za dva unapred izabrana dana, za svaki desetominutni interval tokom 24 sata, i to od 4 sata ujutru.

U publikaciji RSZ "Kako tri generacije koriste vreme u Republici Srbiji, 2010/2011" publikovanoj 2014. koju ovde predstavljamo na osnovu podataka iz ankete, analizirano je kako svoje vreme koriste tri generacije – mladi od 15 do 29 godina, lica srednjeg doba između 30 i 64 godine i lica starosti 65 godina i više....

Tekst publikacije pripremile su Dragana Đoković Papić i Jovanka Stojanović, a podatke su obradile Vesna Pantelić i Vladica Janković.

Generacija 15–29:

U 4 sata ujutru samo nekoliko procenata devojaka i mladića je budno. U 7 sati oko 82 odsto devojaka i 75 odsto mladića spava, u 8 još spava 58 odsto devojaka i 56 odsto muškaraca.

U podne, svaki deseti mladi stanovnik Republike Srbije još spava.

Isto toliko ih je budno u 2 sata posle ponoći.

U jedan sat posle ponoći skoro svaki četvrti mladić je budan (23 odsto) i skoro svaka šesta devojka (17 odsto).

Četvrtina devojaka je u dnevnik upisala da odlazi na spavanje u 22 sata uveče, a u ponoć spava 66 odsto devojaka, a 57 odsto mladića.

Vikendom se duže spava, polovina njih je budna tek u 10 ujutru, a kasnije se ide na spavanje: tek oko polovina njih posle ponoći je u krevetu, a u 2 posle ponoći 20 odsto mladih još je budno.

RASPORED ČASOVA GENERACIJE X (15–29)

U satima i procentima

	Prosečno vreme		%		Prosečno vreme onih koji su i obavljali te aktivnosti	
	Žene	Muškarci	Žene	Muškarci	Žene	Muškarci
Plaćeni posao	01:27	03:10	21	42	06:53	07:33
Neplaćeni posao	02:49	00:50	84	55	03:22	01:31
Učenje	02:15	01:44	38	28	05:56	06:12
Lične potrebe	11:24	10:57	100	100	11:24	10:57
Slobodno vreme	06:02	07:16	99	100	06:07	07:16
Ostalo	00:00	00:00	4	5	00:24	00:15

(Prosečno vreme, učešće stanovništva u obavljanju osnovnih aktivnosti i prosečno vreme onih koji su ih i obavljali, stanovništvo starosti 15–29 godina, prema polu; svi dani, Republika Srbija, 2010/2011, studija RSZ)

DEVOJKE RADE UVEČE

U periodu od 11.30 do 13 časova, skoro svaki drugi mladić je zabeležio neki plaćeni posao, kao i svaka treća devojaka. Od ranog jutra do 17 časova, od šest do 17 odsto više mladića nego devojaka provede vreme na plaćenim poslovima, a u večernjim satima devojke, zbog rada u trgovini, imaju veće učešće.

U periodu od 19.30 do 21.30, neznatno je veći procenat devojaka nego mladića angažovan na plaćenim poslovima. U 21 sat četiri odsto više devojaka nego mladića radi plaćene poslove, a u 22 skoro isti procenat i devojaka i mladića radi za platu...

PLAĆENI POSAO DOSTUPNIJI MUŠKARCIMA

Mladi u proseku dnevno potroše na neku vrstu rada malo više od šest sati, i od toga više od dva sata na plaćeni posao, nešto manje od dva sata na neplaćeni posao i dva sata na učenje.

Rad na plaćenom poslu, pod kojim se u ovom istraživanju podrazumeva vreme provedeno na glavnom i sporednom poslu, na pauzi za ručak, u putovanju na posao i sa posla, mladi u proseku provedu malo više od dva sata, u dnevnik su zabeležila četiri od deset mladića, a tek svaka peta devojka. Mladići na plaćenom poslu provedu u proseku nešto malo više od tri sata, a devojke sat i po, ali kada se pogleda prosečno vreme samo onih devojaka koje su napisale da su obavljale plaćene poslove, razlika u odnosu na radni angažman muškaraca se smanjuje i iznosi samo 40 minuta u korist mladića.

NEPLAĆENI POSAO: EKSPLOATACIJA U KUĆI

Tokom prva dva sata od kada su beležene dnevne aktivnosti u dnevnike (od 4 sata ujutru), nijedan mladić nije zabeležio ni jednu jedinu aktivnost u vezi s neplaćenim poslom. Ni u jednom jedinom trenutku mladići nisu imali veće učešće od devojaka u neplaćenim aktivnostima. Razlika se zadržava i tokom popodneva i večeri, s tim što neplaćeni rad devojaka pada ispod 15 odsto tek u 21.30...

Na drugoj strani, mladići u ovim aktivnostima u proseku ne provedu ni pola sata u toku dana. Najviše vremena posvete održavanju domaćinstva – 13 minuta, šest minuta se bave hranom, a samo tri minuta brinu o detetu!

Izgleda da "eksploatacija u kući" raste sa stepenom obrazovanja mladih!: devojke sa srednjoškolskim obrazovanjem tri sata i trinaest minuta, a mladići nepun sat; devojke sa osnovnom školom neplaćenim poslovima posvećuju dva sata, a mladići školski čas...

»

Istorija svakodnevice

Aktuelna izložba u beogradskom Muzeju istorije Jugoslavije pod nazivom "Nikad im bolje nije bilo?" govori o svakodnevnom životu u SFRJ od 1950. do 1990.

Izložba "Nikad im bolje nije bilo?" u Muzeju istorije Jugoslavije otvorena je 27. decembra, a trajaće do 17. februara. Autorka izložbe, Ana Panić, ponudila je priču o modernizaciji svakodnevnog života u SFRJ od 1950. do 1990. godine iz dva ugla: "Ritam života" (period od upisa u jaslice, prijema u pionire i partiju, do odlaska u penziju) i "Ritam godine" (od Nove godine do Praznika rada, Dana boraca i Dana Republike). Izloženi eksponati – preko 200 predmeta, 400 fotografija i 26 video-klipova – biće uključeni u buduću stalnu postavku Muzeja istorije Jugoslavije.

Naslov izložbe je parafraza rečenice "Most of our people have never had it so good" iz govora britanskog premijera Harolda Makmilana 1957. godine, koja je u formi "Nikad vam nije bilo tako dobro" postala simbol ekonomskog napretka životnog standarda Evrope u prvom delu druge polovine prošlog veka.

Cilj izložbe je, po rečima autorke, da "podstakne bivše Jugoslovene da se zamisle nad potencijalima jugoslovenskog iskustva i pitanjem kako stečene univerzalne vrednosti prošlosti ugraditi u temelje zahteva za normalnu budućnost (bolje sutra koje je zasnovano na boljem juče)". Takođe, i da mladi "prepoznaju u socijalističkoj prošlosti univerzalne vrednosti i razviju zreo odnos prema prošlosti i mestu jugoslovenskog/socijalističkog nasleđa u procesu oblikovanja postjugoslovenskih društava... Jer, jugonostalgija može biti produktivna analitička kategorija i važan način mobilizacije nasleđa u kreiranju sadašnjosti i budućnosti."

Prema istraživanju Beogradskog centra za ljudska prava 2010. godine, 82 odsto građana Srbije ocenjuje da se bolje živelo u socijalističkoj Jugoslaviji nego danas, a skoro 70 odsto građana žali što se Jugoslavija raspala. Ana Panić smatra da "građani imaju pravo na svoja sećanja ma koliko ona bila romantizovana i možda politički nepodobna u današnjim okolnostima". Jer, iz perspektive nekoga ko je imao besplatno školovanje posle kog bi se zaposlio i od države dobio stan, ko je mogao besplatno da se leči i bez većih odricanja ide na odmor svake godine, Jugoslavija je bila idealna zemlja ili bar bolja od bilo koje postjugoslovenske

DEVOJKE UČE VIŠE OD MLADIĆA

Učenje je u svoj vremenski dnevnik upisalo više od trećine devojaka i malo više od četvrtine mladića. U proseku, mladi u učenju provedu dva sata – radnim danima dva i po sata, a danima vikenda nepun sat. U to je računato vreme provedeno u nastavi u školi ili na fakultetu, u izradi domaćih zadataka, u učenju u slobodno vreme, putovanju i u ostalim aktivnostima povezanim sa učenjem.

I radnim danima i danima vikenda devojke su učile pola sata duže nego mladići – one vikendom u proseku uče jedan sat, a mladići malo više od pola sata.

Sudeći po istraživanju, vreme posvećeno u učenju opada sa stepenom obrazovanja ispitanika: devojke sa najvišim obrazovanjem u učenju provode nepun sat, a mladići ni pola sata; devojke sa srednjim obrazovanjem uče u proseku nepuna dva sata, a mladići malo više od sata; devojke sa završenom osnovnom školom – više od tri i po sata, a mladići istog obrazovnog profila dvadesetak minuta manje od devojaka.

I u slobodno vreme devojke skoro dvostruko više vremena provode u čitanju nego mladići. Mlade žene više vole da čitaju knjige, a mladići novine.

TELEVIZIČNA NASUŠNA POTREBA

U 10 sati pre podne svaki deseti mladić i devojka bavi se nekom slobodnom aktivnošću, ali je samo jedan odsto njih uz TV. Oko 21.30, kada se čak 58 odsto devojaka i 76 odsto mladića bavi nekom slobodnom aktivnošću, uz TV program je svaka peta devojka i svaki treći mladić.

Devojke u proseku dnevno gledaju TV program nepuna dva sata, a mladići 14 minuta duže od njih...

Svojim ličnim potrebama (spavanje, dremanje, ležanje u krevetu zbog bolesti, jelo i piće, kupanje, oblačenje) devojke su radnim danima posvećivale 11 sati, pola sata duže nego mladići, koji su u proseku provodili 10 i po sati.

Devojke su odvajale šest sati i dva minuta za korišćenje slobodnog vremena (za druženje sa porodicom ili prijateljima, zabavu, kulturu ili sport, gledanje TV-a, odmaranje, lenčarenje, čitanje knjiga ili novina ili igre na kompjuteru), dok su mladići na to trošili sedam sati i 16 minuta, sat vremena duže nego devojke.

Slobodnom vremenu najviše se prepuštaju mladići koji su završili srednju školu (skoro sedam i po sati), a najmanje mladići sa visokom i višom školom nepunih sedam sati.

Kad je reč o nežnijem polu, najviše vremena u slobodnim aktivnostima provode devojke sa osnovnom školom (više od šest sati), a najmanje sa srednjim obrazovanjem (skoro šest sati). Radnim danima razlika među polovima u korišćenju slobodnog vremena je jedan sat, dok je vikendom ta razlika sat i po...

Mladići preko celog dana imaju više slobodnog vremena nego devojke. Najveća razlika je u večernjim časovima, i to od 22 uveče, i iznosi od devet do 13 odsto.

... I 48 MINUTA ZA KAFICU

U konzumiranju hrane i pića, u proseku, mladi provedu sat i po. Devojke u proseku dnevno provedu u pijenju kafe 25 minuta, a muškarci malo manje – 21 minut. Istraživači primećuju da je 10 odsto više devojaka nego mladića prijavilo ovu aktivnost (54, tj. 44 procenta), ali da se vreme onih koji su pili kafu među mladima ne razlikuje po polu (47, odnosno 48 minuta).

Nastup Pionirske limene glazbe

države. "Prirodno je da takva osoba bude sklona mitologizacijama celog sistema i da ne želi da se suočava sa problemima koje je samoupravljanje nosilo sa sobom", zaključuje Ana Panić.

Na izložbi su predstavljene razne i verovatno gotovo sve teme sačuvane u sećanju na socijalističku Jugoslaviju, i lepom i nelepom. Ovom prilikom pomenimo jednu od njih.

Vlada FNRJ je 1946. godine uredbom uvela plaćeni godišnji odmor od 14 do 30 dana. Počelo je uređivanje odmarališta, ustanovljeni su popusti na troškove putovanja i smeštaja tokom godišnjeg odmora. "Gotovo da se radilo o nametanju turizma jer su radnici dobivali uputnice koje su im omogućavale odmor u nekom od sindikalnih odmarališta", napisao je u katalogu izložbe dr Igor Duda, saradnik na izložbi, inače predavač istorije na Sveučilištu Jurja Dobrile u Puli i suosnivač Centra za kulturološka i povijesna istraživanja socijalizam. Povratna karta K-15, uvedena 1961. godine, posle četiri godine zamenjena je regresom za godišnji odmor u visini trećine prosečne plate. Prema raznim istraživanjima, kasnih sedamdesetih i ranih osamdesetih svaki drugi građanin je odlazio na odmor, svaki drugi je putovao automobilom najčešće leti i na more, tamo je provodio nedelju-dve bez kredita ili dugotrajne štednje.

Od 1965. godine zakon je dozvolio vikend, pa su nastali vikendaši koji su subotu i nedelju provodili u svojim manjim ili većim kućama za odmor smeštenim u okolini gradova, netaknutoj prirodi ili na moru. Oni nisu bili samo iz bolje stojećih slojeva.

Dva neradna dana bila su kao i sad vreme za proslavu, oporavak od slavlja, obilaženje rođaka i prijatelja, čak i za kraća putovanja, posebno ako postoji mogućnost da se ovaj državni praznik spoji sa vikendom. Nova godina se najčešće dočekivala u kući uz jelku i TV ili u restoranu. Udarna medijska vest je bila izveštaj o načinu na koji je Tito proveo tu noć. U drugoj polovini veka Nova godina je poprimila i značenje Božića, pa i veću važnost. Mešanjem tradicije i zakona rezultiralo je da deca dobijaju poklone od Deda Mraza u kući, vrtiću, školi i na roditeljevom radnom mestu. Tako je Deda Mraz postao opšteprihvaćen lik.

Nakon Beograda, izložba "Nikad im bolje nije bilo?" biće prikazana u Puli, Zagrebu, Sarajevu i Ljubljani, gradovima čiji muzeji učestvuju u njenoj realizaciji. ¶

SONJA ĆIRIĆ

Dnevni ritam srednjeg doba:

U 6 sati ujutru svaka deseta žena srednjeg doba radi plaćene poslove, a u 7 svaka četvrta. Oko 7.30 svaka druga žena i svaki drugi muškarac već su ustali i obavili svoje jutarnje aktivnosti.

Od 11 do 14 časova na plaćenim poslovima radi trećina žena. U periodu od 10 do 13 sati tri od četiri žene obavljaju neku vrstu posla, plaćenog ili neplaćenog.

Najintenzivniji rad za muškarce je u vremenu od 9 do 12, kada sedam od njih desetorice radi, bilo plaćeni bilo neplaćeni posao...

Tri odsto više muškaraca nego žena spava tokom dana od 13 do 19. Objašnjenje za ovo može biti i noćni rad, koji u većem broju obavljaju muškarci. Tokom popodneva i večeri gledanje TV programa preuzima primat, da bi u 21.30 skoro svaka druga žena (47 procenata) bila pred malim ekranom, a u isto vreme i više od polovine muškaraca (52 procenta).

Više od dve trećine anketiranih srednje generacije upisalo je da odlazi na spavanje u 23 sata. Veći procenat žena nego muškaraca srednje generacije spava i od 22.

POSLOVI SREDNJE GENERACIJE

Plaćeni i neplaćeni posao. U satima i procentima

	Prosečno vreme aktivnih		%		Prosečno vreme onih koji su i obavljali te aktivnosti	
	Žene	Muškarci	Žene	Muškarci	Žene	Muškarci
Plaćeni posao	**02:57**	**04:52**	**41**	**58**	**07:16**	**08:27**
Neplaćeni posao	**05:29**	**02:22**	**98**	**80**	**05:34**	**02:58**
Lične potrebe	**10:48**	**10:45**	**100**	**100**	**10:48**	**10:45**
Slobodno vreme	**04:42**	**05:55**	**99**	**100**	**04:46**	**05:57**
Ostalo	**00:01**	**00:01**	**5**	**5**	**00:25**	**00:34**

(Prosečno vreme, učešće stanovništva u obavljanju osnovnih aktivnosti i prosečno vreme onih koji su ih i obavljali, stanovništvo starosti 30–65 godina, prema polu; svi dani, Republika Srbija, 2010/2011, studija RZS)

Na plaćene aktivnosti najviše vremena provode muškarci sa srednjim obrazovanjem (više od pet sati), zatim slede oni sa završenom osnovnom školom ili nižim obrazovanjem (nepunih pet sati), a najmanje vremena oni koji su najobrazovaniji – više od četiri sata(!).

Muškarci srednjeg doba iz gradskih naselja u plaćenim poslovima provode pola sata kraće (malo više od pet sati) nego muškarci iz "ostalih naselja" (četiri i po sata). U neplaćenim poslovima žene na selu u proseku dnevno provode malo više od pet sati, a muškarci tri sata i 20 minuta. Žene u gradu provode četiri sata i 38 minuta, a muškarci skoro tri sata.

Rad na poljoprivrednom imanju koje pripada porodici smatra se plaćenim poslom.

Među ženama srednje dobi vreme provedeno u plaćenim poslovima raste sa obrazovanjem: najmanje rade one sa najnižim obrazovanjem (u proseku malo duže od dva sata), žene sa srednjom školom rade malo duže od tri sata, a one sa višim, odnosno visokim obrazovanjem malo duže od tri i po sata...

Kod neplaćenih kućnih poslova trend je obrnut: žene sa najnižim obrazovanjem u proseku rade "drugu šihtu" malo više od šest sati; žene sa srednjom školom provedu pet i po sati, a one najobrazovanije malo više od četiri i po sata...

Vikendom žene rade sat i po duže od muškaraca, s tim što četiri petine tog rada čine neplaćene aktivnosti.

Što je zdravstveno stanje ocenjeno kao lošije, više se vremena provodi u neplaćenim aktivnostima, i to naročito kod muškaraca.

Samo 1 odsto uči.

Samo jedan procenat anketiranih lica srednjeg doba upisao aktivnosti vezane za učenje (ukupno njih 30!)...

SREDNJA GENERACIJA U SLOBODNO VREME...

U periodu od 16 do 19 časova bavljenje slobodnim aktivnostima je upisala svaka peta žena (u 18.30 – 21 procenat), dok je to »

učinio svaki četvrti muškarac (u 18.30 – 28 odsto). Oko 21 sat četiri od deset žena je gledalo TV program, dok je to činilo pet od deset muškaraca. U 21.30 pred malim ekranom bila je skoro svaka druga žena (47 odsto) i više od polovine muškaraca (52 procenta).

Muškarci u proseku provedu ispred malih ekrana pola sata duže od žena srednje generacije, a desetak minuta duže uživaju u društvenom životu, bave se hobijem i kompjuterom ili sportom. Ni u jednoj aktivnosti povezanoj sa slobodnim vremenom žene u proseku ne provedu više vremena od muškaraca... Radnim danima žene imaju jedan sat manje slobodnog vremena od muškaraca.

...POLA SATA ZA KAFICU

U ispijanju kafe žene srednjeg doba u proseku provedu nepun školski čas, a muškarci malo više od pola sata. Ove aktivnosti upisalo je četiri od pet žena, i tri od četiri muškarca.

Tempogram 65+:

U 4 sata ujutru skoro nekoliko procenata starijih žena i muškaraca je budno i aktivno. U 7 sati spava 62 odsto žena, odnosno 59 odsto muškaraca; jedan sat kasnije, spava 24 odsto i žena i muškaraca.

Tokom celog dana, veći procenat žena je angažovan na neplaćenim poslovima, i to od ranog jutra do 23 sata uveče. Najveća razlika je od 11 do 14 sati – oko 17 odsto.

Od ranog jutra do 18 časova u plaćenim poslovima veće je učešće muškaraca nego žena.

Žene idu u krevet malo ranije od muškaraca, u 22 sata, a muškarci pola sata kasnije, odnosno u 22.30 (tri od četiri lica). Interesantno je da stariji muškarci više od žena vole da svoj poslepodnevni odmor provedu u spavanju, i to radi svaki deseti muškarac, a tek svaka 17. žena.

U dane vikenda slika je skoro potpuno ista kao i radnim danima. Razlog je što većina starijih lica provode svoje dane na sličan način bez obzira na to da li su to radni ili dani vikenda.

Vikendom su buđenje i odlazak na spavanje u skoro isto vreme kao i radnim danima. Hrana se konzumira od 5 do 22 sata.

POSLOVI TREĆEG DOBA

U satima i procentima

	Prosečno vreme		Učešće stanovništva u obavljanju aktivnosti		Prosečno vreme onih koji su i obavljali te aktivnosti	
	Žene	Muškarci	Žene %	Muškarci	Žene	Muškarci
Plaćeni posao	**00:27**	**01:07**	**13**	**22**	**03:39**	**05:11**
Neplaćeni posao	**04:50**	**03:10**	**94**	**86**	**05:08**	**03:42**
Učenje	**00:00**	**00:00**	**0**	**0**	**00:00**	**00:00**
Lične potrebe	**12:16**	**12:10**	**100**	**100**	**12:16**	**12:10**
Slobodno vreme	**06:23**	**07:29**	**99**	**100**	**06:26**	**07:30**
Ostalo	**00:00**	**00:02**	**2**	**6**	**00:24**	**00:37**

(Prosečno vreme, učešće stanovništva u obavljanju osnovnih aktivnosti i prosečno vreme onih koji su ih i obavljali, stanovništvo starosti 65 i više godina, prema polu; svi dani, Republika Srbija, 2010/2011, studija RSZ)

Plaćeni posao su u dnevnik upisali skoro svaka osma žena i skoro svaki peti muškarac.

Starije žene u gradskim naseljima u proseku provedu samo sedam minuta u plaćenim poslovima, dok žene u ostalim naseljima u plaćenim poslovima provedu sedam puta više vremena.

Žene sa visokim i osnovnim obrazovanjem u proseku rade malo više od pola sata, a žene sa srednjim obrazovanjem nisu ni prijavljivale da rade na plaćenim poslovima. U neplaćenim poslovima najviše učestvuju muškarci sa osnovnom i srednjom školskom spremom, preko tri sata, a najmanje oni sa visokim obrazovanjem – pola sata manje.

Najviše vremena u kućnim poslovima provode žene sa srednjim obrazovanjem (preko pet sati), sa osnovnom školom pola sata manje, a najmanje žene sa visokim obrazovanjem...

Veliki procenat žena i muškaraca ubeležio je neplaćene poslove u svoje dnevnike (94 i 86 odsto). Tako, one žene koje su obavljale neplaćene poslove, u proseku su ih obavljale preko pet sati, dok su se muškarci tim poslovima bavili sat i po manje.

Više od dva sata dnevno žene se bave hranom, a muškarci samo pola sata. Što se tiče aktivnosti održavanja domaćinstva, razlika među polovima nije velika – samo 12 minuta (53 minuta za žene naspram 41).

U 9 sati pre podne svaka druga žena se bavi neplaćenim poslovima, dok to radi svaki treći muškarac. U 17.30 isti procenat (22) starijih žena i muškaraca bavi se neplaćenim poslovima. U večernjim časovima žene i dalje dominiraju u neplaćenim poslovima, i to sve do 22.30, kada prestaju da se bave kućnim poslovima...

Muškarci dominiraju u aktivnostima koje su povezane sa baštovanstvom i brigom o kućnim ljubimcima i provode duplo više vremena od žena (52 minuta naspram 25 minuta). Jedino čime se stariji muškarci skoro uopšte ne bave jeste pranje i peglanje veša (samo jedan minut), dok na te aktivnosti žene potroše u proseku pola sata.

ŠTA RADE STARI U SLOBODNO VREME

Preko celog dana, izuzev od 16.30 do 18 časova, muškarci imaju sat više slobodnog vremena od žena. Slobodnog vremena (preko osam sati) imaju najviše muškarci koji su se izjasnili da su dobrog zdravlja – i žene koje su lošeg zdravlja (šest i po sati)...

U periodu od 19 do 20.30, čak 65 odsto žena i 77 odsto muškaraca bavi se nekom slobodnom aktivnošću, najviše ih je uz TV ekran – 58 odsto žena i 67 odsto muškaraca. Posle tog vremena, procenat starijih koji se bave slobodnim aktivnostima naglo opada i u ponoć je to samo jedan procenat za žene, a tri za muškarce, i oni su uz TV program.

Žene u proseku dnevno gledaju TV tri i po sata, a muškarci 20 minuta duže...

U čitanju žene provedu 16 minuta, a muškarci 28 minuta. Učenje u trećem dobu nije registrovano.

Za kompjuterom stariji muškarci provedu devet minuta u proseku, a žene samo tri...

Svaki 10. stariji muškarac i tek svaka 17. žena vole da svoj poslepodnevni odmor provedu u spavanju...

...I 43 MINUTA ZA KAFICU

U konzumiranju hrane i pića, u proseku, i žene i muškarci provedu malo više od dva sata. Starije žene u proseku dnevno provedu u pijenju kafe 43 minuta, a muškarci malo manje – 35 minuta. Interesantno je da je više žena nego muškaraca (za 6 odsto) prijavilo ovu aktivnost (80, odnosno 74 odsto), i one su, u proseku, šest minuta duže i pile kafu (54, odnosno 48 minuta). ¶

Priredio: MILAN MILOŠEVIĆ

ZORAN STANOJEVIĆ

Povratak u govornicu

Postoji taj trenutak u svakoj kafani, za svakim stolom, pa čak i za Novu godinu, kada svi prisutni spontano povade telefone i ćutke provedu nekoliko minuta piljeći u ekrane. Nije to ništa strašno i otuđeno, uvek postoji neko bitan ko nije tu, a navikli smo se da budemo u vezi. Pristojan svet sačeka da to prođe i da se zabava ili šta već nastavi, nikako ne opominju (prezrivo) prisutne da se iz virtuelnog vrate u realni, smesta. Jer je uzaludno.

Nije uvek bilo tako. Negde dvehiljadite bio sam u Danskoj, u restoranu sa tamošnjim kolegom i neka gospođa za susednim stolom pobunila se kada sam se javio na mobilni. Tada je tamo važio običaj da onaj ko baš mora da telefonira lepo odšeta do mesta gde je stajao kafanski, javni telefon. I da tamo, na za to predviđenom mestu, obavi komunikacionu nuždu. No, to je i u Danskoj sada istrulilo.

Ali ideja o toaletu za komunikaciju uopšte nije loša. Meni se javila kada sam počeo da zatičem kolege u praznim, tuđim kancelarijima gde su se sklonili ne bi li na miru obavili neki privatan razgovor. Alternativa im je bila da šetaju po hodniku i nadaju se da ih niko ne čuje ili barem da ih ne sluša kontinuirano, što se dešava kada ste u sopstvenom radnom prostoru okruženi ljudima kojima je malo potrebno da povežu.

Ovih dana pratio sam komentare o drugom delu filma "Povratak u budućnost", čija se radnja i dešava u budućnosti, u 2015. Doduše u oktobru. Film je snimljen pre 25 godina i pokazao se dosta tarabićevskim. Predvideo je tablete, LCD ekrane, tri-de reklame, skajp, pa i novine kojima se sadržaj menja dok ih držite u ruci (onlajn izdanja). Ali, promašio je u predviđanju da ćemo i dalje koristiti faksmašine, a prisutne su telefonske govornice koje odavno ne postoje nigde sem u muzeju.

Možda je to samo privremeno. Jer, po meni, telefonska govornica ili prostor za privatan razgovor ima dobru budućnost čak i na nekim neverovatnim mestima. Kao što je hodnik u firmi.

Svako od nas ima potrebu za razgovorom koji ne bi da deli sa okolinom i rado bi se sklonio u prostor koji mu to obezbeđuje. S druge strane, kompanije bi mogle da zahtevaju od zaposlenih da privatne ili poverljive razgovore obavljaju u predviđenom prostoru, baš kao i pušenje. Odnosno da ne ometaju kolege.

Govornica bi imala svoju ulogu i na ulici. Osim što obezbeđuje privatnost nudila bi i dobar vaj-faj za one koji bi za razgovor da plate manje ili ništa (eto pravog motiva da se u nju uđe). Dodajmo tome i dovoljno veliki ekran sa brzim internetom, možda čak i kamerom.

Isprva bi bilo neobično, sigurno vam sada sve to zvuči glupo. Brzo bismo se navikli i pitali kako smo uopšte živeli bez toga. Tada biste mogli popreko da pogledate osobu koja hoda ulicom i glasno nas obaveštava o prilično intimnoj situaciju u svom životu. I pristojno joj pokažete najbližu govornicu, jer se takve stvari u civilizovanom svetu više ne rade na ulici. ¶

PRODAJA & PRETPLATA

ŠTAMPANO IZDANJE

	Beograd [kurirom]	Srbija [poštom]	kontinentalna Evropa [površinskom poštom]	ceo svet [avionom]
6 meseci	4650 din	4400 din	75 EUR/99 USD	115 EUR/149 USD
12 meseci	9300 din	8800 din	150 EUR/199 USD	230 EUR/299 USD

INTERNET IZDANJE

6 meseci	bez PDF-a	sa PDF-om
Srbija	950 din	1500 din
svet	16 USD	24 USD

Opcija PDF podrazumeva i mogućnost preuzimanja fajla u obliku identičnom štampanom izdanju. Zabranjeno je da više lica upotrebljava isti nalog. PDF fajl se daje na ličnu upotrebu registrovanom pretplatniku, fizičkom licu, i **ZABRANJENO JE DISTRIBUIRATI CEO ILI DELOVE FAJLA** bez prethodne pisane saglasnosti NP Vreme doo, Beograd. U sve dinarske cene je uračunat PDV. U sve cene pretplate na štampana izdanja uračunata je poštarina.

Potvrdu o uplati zajedno sa svojim podacima pošaljite na adresu **VREME, Trg Republike 5, Beograd,** ili faksom na broj 011/3238-662, sa naznakom za šta je uplata izvršena (pretplata za štampano/internet izdanje ili knjiga). **Za internet pretplatu obavezno navesti e-mail za kontakt.** Vašu e-mail adresu ne ustupamo trećim licima. Sve dinarske uplate treba izvršiti u korist NP VREME **isključivo na račun 160-302538-91**. Za dostavu u inostranstvu, uplata u zemlji se naplaćuje u dinarskoj protivvrednosti prema srednjem kursu NBS.
Iz inostranstva možete izvršiti uplate za sva naša izdanja na internet adresi **http://www.vreme.com/pretplata** pomoću kreditne kartice, (cena u USD), kojom prilikom će se stanovnicima zemalja članica EU zaračunati i dodati odgovarajući PDV ili direktno na naš devizni račun – podatke možete naći na internetu na *www.vreme.com/pretplata*. Šestomesečna pretplata na štampano izdanje podrazumeva 26, a godišnja 52 broja. Trajanje pretplate na internet izdanje određuje se datumski od dana otvaranja naloga.

DOSTUPNO U DIGITALNOM FORMATU
www.novinarnica.net

Dodatne informacije u vezi s prodajom i pretplatom: telefonom, radnim danom od 9 do 15h: 011/3234-774 ili e-mailom na prodaja@vreme.com

Trideset tri

"Gospodine, da li mogu da prođem do prozora? Hvala!", kaže mlađi muškarac starijem u gradskom prevozu. Mladić seda na stolicu i upire pogled u daljinu kroz crne naočare za sunce.

"Može, može, sine, sedi da ne praviš gužvu u autobusu", odgovara stariji muškarac. "Ne znam zašto je danas ovolika gužva. Pre neki dan, kad sam išao kod ćerke, bio je kolaps u saobraćaju zbog posete kineske delegacije, ne znam šta je danas." U pozadini dominira piskavi glas putnice koja komentariše kako je jedan poslanik rekao drugom da je "stoka jedna" i gospodin se nadovezuje: "Sve je to stoka, ti političari, samo kradu, i ovaj što je rekao ovom drugom da je stoka pokrao je zemlju od naroda, a ovi što su na vlasti kradu još više, od čijih para je kupljen butik predsednikove žene u Parizu, neće nama biti bolje..."

Foto: M. Milenković

"Nisam raspoložen za razgovor, ako biste mogli da ne pričate", kratko kaže mladić. "Šta sam ti rekao, samo da sedneš i da ne praviš gužvu...", brani se stariji. "Dobro, u redu. Mnogo ste nervozni vi mladi!"

"Rekao sam ti nisam raspoložen za razgovor i da me ne daviš." Mladić sa crnim sunčanim naočarima je prestao da persira starijem gospodinu, vrti se u stolici i pomalo preteće okreće se ka saputniku u autobuskoj dvosedežnici. "Ne zanima me šta ti misliš o političarima, mnogo pričate vi penzioneri, i to je jedino što radite, pričate i pričate, i imate mišljenje o svemu i samo pričate i šetate se i trošite vaše penzije, pravite gužvu u prevozu, vidi koliko vas je (okreće se i gleda u druge starije ljude), i ja ne mogu da dođem na red u Domu zdravlja od vas penzionera, non-stop trčite po lekarima..." Mladić izgovara reči bez samoglasnika kao "nmg" i "nznmn".

"Ja sam zdrav, ne idem kod lekara", kaže penzioner. "O tome ti pričam, vi ste matori zdravi i ništa vam ne fali. Trošite vaše penzije i gledate državnu televiziju i šetate se i pričate kao navijeni, a ja stvarno nemam vremena da vas slušam. Moram da zaradim za život u ovoj lopovskoj zemlji u kojoj hvataju sitne kriminalce i prevarante dok velike puštaju na slobodu, a meni svakog meseca stižu računi koje ne mogu da platim. I niko ništa ne plaća, radim ceo dan i ne mogu da zatvorim konstrukciju u firmi. I za sve to krivi ste vi matori, ali šta vas briga za nas, imate vaše penzije i redovno plaćate račune", rezignirano će mladić.

"Ama, ja sam ti samo rekao..." "A ja sam ti rekao da nisam raspoložen za razgovor, trebalo je da ućutiš, a ti si nastavio da pričaš. Boli tebe, imao si Tita i komunističke plate, razbacivao si se, gradio vikendice, glasao za Miloševića i za ovu bagru na vlasti, i sad mi ti nešto pričaš. Pusti me na miru", kaže mladić i okrene glavu ka prozoru.

Penzioner-nazovi-pričalica ćuti. Društvo u autobusu gleda svoja posla, gospođa iz pozadine nastavlja da prepričava sadržaj tabloida. Putnici izlaze i ulaze.

"Izvini, mladiću, koliko imaš godina?", pita stariji gospodin posle nekog vremena. "Trideset tri", odgovara mladić. Opet stanka, putnici ulaze i izlaze. "A koliko je tebi godina?", pita mladić. "Osamdeset pet", odgovara penzioner. "Sad mi je jasno zašto se tako ponašaš", kaže mlađi putnik. "Iz tebe je progovorila muška sujeta, krivo ti je što su meni trideset tri godine, a ti si starac". "Osamdeset pete i nisu neke pozne godine", odgovara izazivački penzioner.

Tad sam se okrenula da ih bolje pogledam. Mladić izgleda starije za svoje godine, proćelav je i dežmekast, obučen je u sivi sportski komplet i iznošenu jaknu, i na prvi utisak je manje-više neprivlačan muškarac. Penzioner ima svetle i žive oči, visok je i držeći, nema problema sa viškom kilograma, ima veštačku vilicu koja škljoca, naftalinske pantalone i kaput od kvalitetnog materijala, čist je i opeglan, manje-više privlačan.

Vozili su se još jednu autobusku stanicu u miru, svaki u svojim mislima. "E, sad ćeš da vidiš na koga si naleteo", rekao je odlučno stariji gospodin mlađem i posegnuo za zadnji džep pantalona. Upiljila sam se čujem o čemu oni pričaju i da vidim šta će se pojaviti iz džepa. Penzioner je izvadio novčanik u kojem su, između ostalog, bile i fotografije. Rekoh sebi, porodična galerija sa unucima. Prevarila sam se. "Ovo sam ja sa trideset tri godine u Majamiju, sa moje leve strane je bivša manekenka Sendi, a sa moje desne je starleta ta-i-ta, a ovde sam..." Nazovi-mladić je poslušno gledao slike i ćutao, a potom počeo da se smejulji i da zagleda dedicu sa muškom "bravo, care" solidarnošću.

Videli su da ih posmatram. Poslala sam im lajk pre nego što sam izašla na svojoj stanici. Sad već nasmejani mladi putnik dobacio mi je dok sam izlazila iz autobusa: "Gospođo, nadam se da ste se dobro zabavili."

Bilo mi je krivo što nisam mogla da čujem epilog ove priče, ali mogu da zamislim šta je bilo posle. Stariji gospodin je otišao kući sav srećan što je usput podelio svetle trenutke iz svog života. Mlađi gospodin je shvatio šta mu se desilo tek kad je stigao kući. Dodatno je zamrzeo tipove iz bolje prošlosti i osetio se prevarenim. Ili je bilo sasvim drugačije, ko to zna. Obožavam duge vožnje gradskim prevozom. ¶

BILJANA VASIĆ

Alpha Keš krediti

UKLOPITE ŽELJE I MOGUĆNOSTI

Želite da poklonite radost i izmamite osmehe na licima najbližih u vreme praznika?

Posetite nas u nekoj od mnogobrojnih filijala Alpha Bank i saznajte više!

ALPHA KEŠ

JEDNOSTAVNO, ZA SVE!

• Iznos kredita 100.000 RSD • Rok otplate 84 meseca • Mesečna rata 2.000,39 RSD • NKS 22,78%, varijabilna, usklađuje se kvartalno sa promenom tromesečnog BELIBOR-a prema formuli: 3M BELIBOR / (1-ORDIN/100) + 8,30% za klijente sa prijemom mesečnih prihoda na račun u Banci, 3M BELIBOR / (1-ORDIN/100) + 10,80% za klijente bez prijema mesečnih prihoda na račun u Banci • ORDIN je stopa obavezne rezerve u dinarima komercijalnih banaka kod NBS • **EKS od 22,76%** obračunata 18.11.2014. • Provizija za obradu kredita 3.500 RSD (2% od iznosa kredita za klijente sa prijemom mesečnih prihoda na račun u Banci, minimum 3.500 RSD) • Trošak dve menice 100 RSD, trošak izdavanja Izveštaja Kreditnog Biroa 246 RSD, trošak premije osiguranja korisnika kredita od nemogućnosti otplate kredita kao posledice nesrećnog slučaja (smrti ili potpunog trajnog invaliditeta) i gubitka zaposlenja 7.744,55 RSD • Primer obračunat za klijente sa prijemom mesečnih prihoda na račun u Banci.

ALPHA BANK

Zajedno, imamo divnu budućnost

0800 250 250, www.alphabankserbia.com

ILI JESI ILI NISI

KOJA JE TVOJA
LAVOVSKA ODLUKA
ZA 2015?

VREME

Copyright © NP Vreme, Beograd

Upotreba materijala iz ovog fajla u bilo koje svrhe osim za
ličnu arhivu dozvoljena je samo uz pisano odobrenje NP Vreme

PDF IZDANJE RAZVILI: Saša Marković i Ivan Hrašovec

OBRADA: Marjana Hrašovec